

hilo še
or to-
in po-
rcev je

oro so
o Hiti

ščak
4
)

linske-
va, so
pušaka
prema-
lvešča-
pričelo
mladi
prvem
e maj-
. Bolje
gi tret-
otresli
i akci-
gostov,
adalje-
jini in
ali.

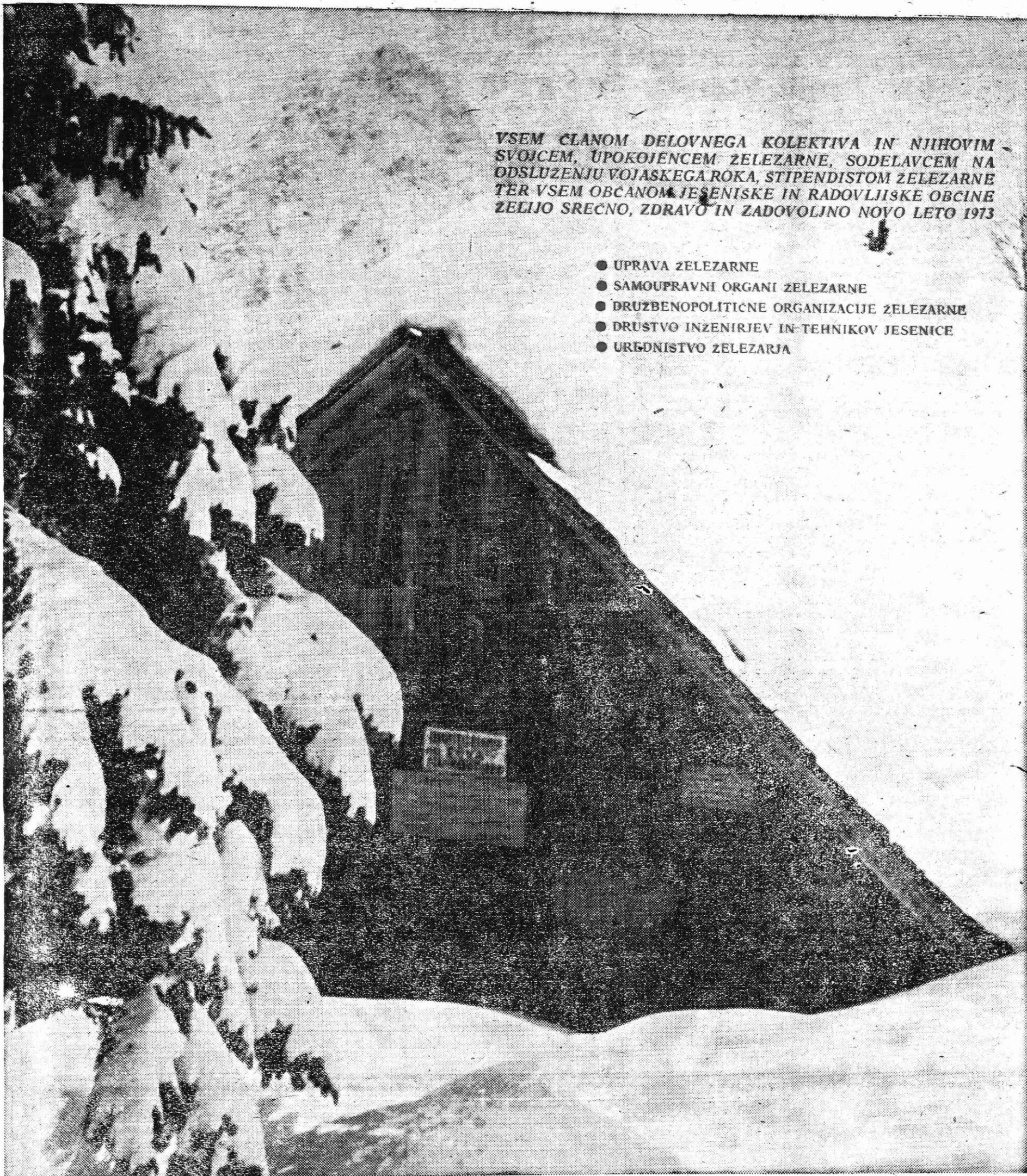
lahko
bo vi-
za na-
spehe.
oro so
rvat 1,
ibar 1.

m
litev

ka lju-
enical
n. Da-
isti go-
bodo
pskega
dvešča-
bra bo
nladin-
tance
iškega
izbrani
i Jese-
Zbon-
c, Pav-
Brun.
bo na-
zbrana
ncev iz
o v če-
mo z
ico. V
pa bo
in od-
ičanov
o Med-
odnega
noštvo
ajbolj-
a med-

bef

nčke
ošljite
ne do
rniški
zacije
jih bo
i orga-
lužene

VSEM ČLANOM DELOVNEGA KOLEKTIVA IN NJHOVIM
SVOJCEM, UPOKOJENCEM ZELEZARNE, SODELAVCEM NA
ODSLUŽENJU VOJASKEGA ROKA, STIPENDISTOM ZELEZARNE
TER VSEM OBCANOM JESENISKE IN RADOVLJIŠKE OBCINE
ZELIJO SREČNO, ZDRAVO IN ZADOVOLJNO NOVO LETO 1973

- UPRAVA ZELEZARNE
- SAMOUPRAVNI ORGANI ZELEZARNE
- DRUŽBENOPOLITIČNE ORGANIZACIJE ZELEZARNE
- DRUŠTVO INŽENIRJEV IN TEHNIKOV JESENICE
- UREDNIŠTVO ZELEZARJA

LETO XIV. Številka 52
Jesenice, 29. decembra 1972

**ŽELEZAR — GLASILO DELOVNEGA
KOLEKTIVA ZELEZARNE JESENICE**
— Ureja redakcijski odbor — Glavni in odgovorni
urednik Joža Varl — Rokopisov in fotografij ne
vračamo — Naslov: Uredništvo »Železarja«, zdru-
ženo podjetje SLOVENSKE ZELEZARNE Ljub-
ljana — Železarna Jesenice. Telefon int. uredništvo
483 administracija 484 — Tisk CP »Gorenjski tisk«

ŽELEZAR

Z optimizmom in zaupanjem v delovnega človeka v novo leto

Po sklepu izredno burnega leta, tako v ekonomskem, družbeno političnem in zunanje političnem oziroma mednarodnem pogledu, nam običajno misli poletijo za leto dni nazaj, s kritičnim pogledom na prehojeno pot, dosežene uspehe pa tudi neuspehe, na slabosti in napake, ki so šprijale naš razvoj, obenem pa z mislimi že hitimo v leto, ki je na obzorju v optimističnem pričakovanju, da bo v vseh pogledih boljše in lepše, predvsem pa mirnejše.

Pogled skozi prizmo minulega leta v nastajajoče leto, nam upravičeno vtilja veliko mero optimizma predvsem kar se tiče našega lastnega jugoslovanskega samoupravnega socialističnega razvoja, stabilizacije našega gospodarstva in nadaljnjega razvoja družbenih odnosov, ki so predvsem v drugi polovici minulega leta s spremenjenim kurzom Zveze komunistov Jugoslavije, še prav posebno pa s pismom predsednika ZKJ tovariša Tita in izvršnega biroja predsedstva ZKJ dobili nove razsežnosti tako v vsebinskem pogledu, kakor v množični podpori delavskega razreda in vseh delovnih ljudi. Nakopičene slabosti, nepravilnosti in odstopanja od socialistične etike ter marksistične ideologije so zavzele obsežnosti, ki so zahtevale, da se z vso resnostjo, kritičnostjo in odgovornostjo spopademo z njimi. Ta spopad pred svetovno javnostjo je hkrati odraz moči socialističnih sil naših narodov in narodnosti, delavskega razreda in vseh delovnih ljudi, ki jim je postal nadaljnji razvoj socializma življenjska aksioma. Iz tega razloga tudi tako spontana podpora delovnih ljudi Titu in Zvezi komunistov Jugoslavije. Socialistična revolucija pri nas v boju za nove kvalitete samoupravljanja prehaja v novo ofenzivo, ki delavskemu razredu in delovnemu človeku mora zagotoviti, da bo odločal o vseh zadevah družbene reprodukcije, da bo lahko uresničeval svoj osebni materialni in moralni interes in pravico, da uživa uspehe svojega dela in pridobitve splošnega materialnega in družbenega napredka.

Kljub očitnemu napredku doseženem v letu, ki ga zaključujemo, ne glede na slabosti s katerimi smo se odkrito spoprijeli, pa moramo hkrati ugotoviti, da so se okrepile tudi sovražne sile tako znotraj Jugoslavije, kakor zunaj naših meja, ki jih neuvrščena socialistična Jugoslavija moti in ki so izrekli vsemogoče prerokbe in žalitve o našem razvoju. Obenem pa moramo poudariti, da je v svetu tudi vedno več prijateljev socialistične Jugoslavije in vedno več takih, ki v jugoslovanskem samoupravnem socializmu iščejo vzor svoje lastne poti v socializem. Ugled socialistične Jugoslavije v svetu je z leta v leto večji, njen glas se sliši, spoštuje in upošteva v različnih mednarodnih sferah.

Ko večina delovnih ljudi s poštenim zadovoljstvom gleda na pomemben korak, ki smo ga v minulemu letu naredili v nadaljnjem razvoju samoupravnega socializma, ekonomike, družbenega standarda, šolstva, zdravstva itd., pa se hkrati z veliko čustveno prizadetostjo in zaskrbljenostjo ozira na območja, kjer v svetu še vedno divjajo uničevalne vojne, na sto milijone ljudi, ki stradajo in ki nimajo zagotovljenih niti najosnovnejših človekovih pravic. V novoletno veselje naših delovnih ljudi, bo nedvomno kanila kaplja pelina ob spominu na milijone, ki še prelivajo kri, na matere, ki v vojni vihrišče svoje otroke, na ljudi, ki umirajo od lakote, na ljudi, ki so še vedno brezpravne številke... V tem pa bo tudi marsikomu, ki se ne čeni dovolj tega kar v Jugoslaviji imamo in kar smo dosegli, le vzniki spoznanje, kaj vse smo v Jugoslaviji dosegli v dobrem četrt stoletju. Ob takem razmišljanju se s ponosom oziramo na tehnične in znanstvene dosežke, ki jih je doseglo človeštvo, hkrati pa nas osvajanje LUNE opozarja še na velika nasprotja, ki vladajo na zemeljski obli. Nerazvitost in lakota ob vojnih grozotah je v nasprotju z velikimi izdatki, ki jih veselile vlagajo za svoj prestiž v svetu. Toda, to je resnica današnjega sveta.

Ob prelomu starega v novo leto pa nam misli tudi uhajajo v leto, ki nastopa. Poleg tega, da iskreno želimo, da bi do slednjemu uresničili vse naloge in cilje, ki si jih je zadala Zveza komunistov, Jugoslavije pri nadaljnjem razvoju samoupravnega socializma, stabilizaciji gospodarstva, nadaljnjem razvoju ekonomike, družbenih odnosov, v nadaljnji krepitvi bratstva in enotnosti jugoslovanskih narodov in narodnosti... si želimo tudi več medsebojnega spoštovanja, delavske solidarnosti, predvsem pa da v svetu prenehajo vojne vihere in da svet zaživi v miru.

Naša želja, želja članov delovnega kolektiva pa je, da bi naredili vsaj tak korak v našem razvoju kot smo ga naredili v minulemu letu, da bi uspešno zaključili stabilizacijo in zasedli prvo lopato za novo hladno valjarno. Da bi uspešno zaživele temeljne organizacije združenega dela in da bi se še bolj okrepila solidarnost delovnega kolektiva in medsebojna povezanost, da bi se še bolj okrepila naša pripadnost delovnemu kolektivu in resnično zaživele proletarsko geslo: delu čast in oblast! Želimo pa si tudi drug drugemu zdravja in osebnega zadovoljstva ter da bi si ob letu ponovno tako zadovoljni stisnili roke.

Kritika sistema osebne ocene

Odgovor na zaključke sestanka delovne skupine finančno-računovodskega sektorja

Na vprašanja iz zapisnika sestanka delovne skupine, ki so nam bila posredovana preko tajništva organov samoupravljanja, smo že odgovorili v posebnem dopisu. Vendar pa je bila nekoliko spremenjena vsebina kritike na rovaš osebne ocene objavljene tudi v Železjarju (22. dec. 1972, št. 51) pod naslovom »Sestanek delovne skupine finančno-računovodskega sektorja« (podpisnik Alojz Živko) in smo zato dolžni na javno zastavljena vprašanja tudi javno odgovoriti.

Pojdimo v analizo posameznih elementov kritike, kakor si sledijo v tekstu:

1. Ne moremo soglašati s trditvijo: »Vse uslužbenke na splošno v vsem podjetju je razburilo zadnje ocenjevanje, kar je tudi na škodo skupnega dela in storilnosti v kolektivu.« Najprej je vprašljivo ali lahko ena delovna skupina sodi v imenu vseh ostalih. Menimo, da bi vsaj približno sliko razporeditve oz. reakcij na osebno oceno dobili kvečjemu tako, da bi o tem vprašali vse delovne skupine oz. da bi sistematično anketirali vse prizadete.

Govori se tudi, da je zaradi reakcij na osebno oceno trpela storilnost. Ne vemo, na kakšne objektivne podatke o produktivnosti dela v upravnih službah ste se pri tem opirali. Nekateri so namreč mnenja, da je osebna ocena izboljšala količino in kvaliteto dela, odnos do delovnih obveznosti in druge elemente uspešnosti, ker je prav gotovo tudi eden od namenov ocenjevanja.

2. »V celoti se ne strinjamo z osebno oceno, ki je sestavni del različnih faktorjev in različna po sektorjih. V našem sektorju pa vedno najnižja in najostrejša.«

Iz teksta ni razvidno, zakaj se kritizira to, da je osebna ocena sestavni del različnih faktorjev. Zanimamo pa navedbo, da so med sektorji pomembne razlike v povprečnem 6% dodatku na osebno oceno (nekaj manjših razlik je prišlo zaradi naknadnih popravkov). Zatorej je izmišljena trditev, da je povprečni nivo dodatka v finančno-računovodskem sektorju najnižji in najostrejši. Konkretna razdelitev za FRS je takale:

Stopnja	% dodatka na osebno oceno	Število ocenj. po prvot. izračunu	Število ocenjenecv po popravku ocenjevalcev
1	0 %	14	14
2	4 %	77	76
4	8 %	60	65
3	12 %	21	17

Vsakdo si lahko sam izračuna, da znaša popreček dodatka po prvotnem izračunu 6,05 %, po nekaj popravkih ocenjevalcev pa 5,98 %. Od kod potem takem misel, da je ocena na FRS vedno najnižja in najostrejša? Mogoče zato, ker povprečni 6% dodatek velja za ocenjevalce in s tem za sektor (kot vsote ocenjevalcev), ne velja pa povsod za posamezne oddelke. Ponekod se je namreč zgodilo, da je ocenjevalec sodeloval z ocenjevanjem v več oddelkih, pri čemer je nekaterim dodelil boljše, drugim slabše ocene. Tak primer je obratno knjigovodstvo, ki je nekoliko nižji prav iz opisanega razloga (številčni podatki so podani v pismenem odgovoru delovni skupini).

3. Obenem z nekaterimi enakimi ali podobnimi ugovori sprejemamo kritiko glede 0% dodatka na osebno oceno, ki bo po spremembi lestvice ukinjen. Spremenjena razdelitev dodatkov na osebno oceno je podana obenem z drugimi spremembami v posebnem obvestilu ocenjevalcem z dne 20.12. 1972, s katerim se lahko seznanijo vsi ocenjeneci.

4. Sprejemamo kritiko glede »neocenjevanja« personala, čeprav je res tudi to, da smo v obvestilu vsem ocenjevalcem z dne 9.10. 1972 (pod točko 2.1) pojasnili razloge za tako ravnanje (nepoznavanje strogo ocenjevalcev). Po našem mnenju bi morali ocenjevalci delovni skupini to razložiti. A kljub temu je kritika o »dvojnem merilih« deloma upravičena in prav zato tudi že rešena. Komisija za pritožbe na osebno oceno pri odboru za dohodek in nagrajevanje je namreč zavrnila prošnjo oddelka za obračun OD, da bi jih obravnaval enako kot personalke v 1. ocenjevanju, saj je tudi za personalke v prihodnje zahtevala izvedbo ocenjevanja.

A o tem je bil oddelek za obračun OD jasno obveščen

(odgovor komisije z dne 20. 11. 1972 pod točko 5.a) in se nam spričo tega zdi nerazumljivo, da se že rešene stvari ponovno pogrevajo kot bi bile nerešene.

5. Psihološka služba je vedno rada sprejemala vse predloge in kritike na sistem osebne ocene. A ne samo to — predloge smo zavestno in sistematično zbirali. Izvedli smo dve anketi med ocenjevalci in večinska mnenja v veliki meri upoštevali pri oblikovanju sistema. Z zadnjo anketo smo npr. na osnovi predlogov izpopolnili opredelitve posameznih karakteristik in razdelitev dodatkov. Zato sedanji sistem ni le plod nekaj posameznikov, ampak so v njem bolj ali manj vgrajena stališča mnogih ocenjevalcev.

Kljub temu lahko rečemo, da smo tudi sami porabili za razvoj sistema precej časa, truda in denarja (konstrukcija lestvic, knjižica o ocenjevanju, izračun na IBM itd.). Psihološka služba ob številnih drugih še bolj važnih nalogah prav gotovo ne vodi tega dokaj nevhvaležnega in delikatnega področja iz kakršnih posebnih užitkov, ampak zato, ker je sistem po vsej verjetnosti potreben. Zakaj, o tem je bilo že dovolj napisanega, tudi v Železjarju.

Naša naloga je, da sistem osebne ocene izpopolnjujemo in spreminjamo, vendar ne na osnovi pavšalnih in neargumentiranih kritik, temveč sistematično in z utemeljitvami (tudi kvantitativnimi). Govorjenje »na pamet« pa ne koristi nikomur.

Zlahka in hitro je mogoče zapisati »... da se ukine osebno in da zato odgovorne službe predlagajo nov boljši način nagrajevanja.« Veliko težja in počasnejša je pot do realizacije takega sklepa. In to posebno še takrat, če ni niti z besedico nakazana vsaj osnovna ideja, kakšen naj bi bil »nov, boljši način nagrajevanja«.

Psihološka služba

Sodelavci iz žebjarne prvi izpolnili letni plan

Sodelavci v žebjarji so prvi v Železarni izpolnili letni družbeni plan. Že 6. decembra so dosegli svojo letno obvezo, ki je znašala 11.000 ton. Žal smo vest o tem prejeli prepozno, da bi jo vključili v sestavek v prejšnji številki Železjarja s katerim smo sporočili, da sta letni plan izpolnila obrata livarna (12. decembra) in Javornik I (18. decembra).

Tega uspeha smo še toliko bolj veseli, ker je tako na domačem, kakor tujem tržišču veliko povpraševanje po proizvodih žebjarne. V obratu imajo na priučevanju nekaj novih sodelavcev, da bodo lahko prešli na kompletno triizmensko obratovanje oziroma maksimalno izkoriščenost vseh kapacitet. To in dosežen uspeh je še toliko bolj pomemben, ker bodo sodelavci v žebjarji imeli v prihodnjem letu povečane svoje planske obveznosti.

Sodelavcem v žebjarji čestitamo k doseženemu uspehu.

Razgovor glavnega in odgovornega urednika Zelezarja z glavnim direktorjem mag. dipl. inž. Petrom Kuncem

Železarji z zaupanjem gledamo v novo leto

Ob sklepu leta 1972 sem prosil glavnega direktorja Železarne mag. dipl. inž. Petra KUNCA za že običajen novoletni razgovor. Razgovor se je nanašal na oceno minulega leta, vprašanja likvidnosti, na poslovno združevanje in povezovanje s predelovalno industrijo in trgovino, na novo samoupravno in proizvodno organiziranost v podjetju in na najbolj pomembne naloge v letu 1973.

VPRAŠANJE: Prosimo za kratko oceno, tako z vidika uresničevanja družbenega plana, kakor z vidika splošnega razvoja Železarne doseženega v letu, ki ga te dni zaključujemo.

ODGOVOR: V leto, ki se te dni izteka, smo vstopili z velikim optimizmom. Družbeni plan, ki smo si ga zastavili, ni izgledal niti malo nerealen, prav tako pa nismo ob vstopu razmišljali o tem, da bo naša razširjena reprodukcija tudi v letošnjem letu še nadalje stagnirala. Tekom gospodarskega leta so namreč razne administrativne prepovedi in omejitve bistveno hromile možnosti nabave reprodukcijskega materiala in rezervnih delov, prav tako pa zaradi splošne restrikcije investicijskih kreditov nismo bili deležni ustrezne pažnje.

Prav posebno boleče je dejstvo, da kljub veliki skrbi za zgraditev novih stanovanj in precejšnjemu porastu osebnih dohodkov nismo obrnili tok zaposlovanja že v prvi polovici leta, temveč šele proti koncu. Zaradi pomanjkanja delavcev so bili nekateri stroji kljub podaljšanemu delovnemu tedniku premalo zasedeni. Zaradi stalnega uvajanja novih delavcev pa smo tudi tam, kjer smo številčno imeli zadovoljive posade, naredili manj kot smo planirali.

Objektivni razlogi, ki so delovali, da proizvodni plan ni bil dosežen, pa so močno spodbujali tudi tiste posameznike, ki vse prepogosto iščejo razlog, da nečesa ne store. Takim je planska obveza tuja in jo smatrajo kot administrativni ukrep, ne pa

kot samoupravni dogovor znotraj tovarne, po katerem naj bi optimalno izkoristili tržne možnosti in obstoječe agregate. Zaostanek v proizvodnji grodlja in surovega jekla je povzročil manjšo blagovno proizvodnjo in s tem nekoliko manjšo realizacijo, kot bi jo na podlagi tržnih možnosti lahko dosegli.

Razvoj Železarne v letošnjem letu ni bistveno napredoval. Postavili smo nekaj novih agregatov v žičarni, profilarni in štekel valjarni, dopolnili pa smo tudi aglomeracijo. Največji uspeh na področju razvoja Železarne smo dosegli z vključevanjem hladne valjarne v splošni proizvodni program Slovenije. Sklenjene so že ustrezne predpogodbe in dosežen je sklep izvršilnega odbora Ljubljanske banke, da pri investiciji sodeluje s krediti in potrebnimi garancijami.

Letošnje leto je bilo prvo leto po izteku sanacijskega programa za pokrivanje izgube, zato je povsem razumljivo, da je Železarna večino svojih naporov usmerila predvsem v reševanje v letih krize zapostavljenega standarda. Že v lanskem letu smo se odločili, da povečamo prispevek iz bruto dohodka za stanovanjsko izgradnjo. S tako politiko smo nadaljevali tudi v letonjem letu. Tako zbrana sredstva smo sproti oročali v banko, na podlagi tega dvignili dodatne kredite in tako rešili stanovanjski problem skoraj dvestotim zaposlenim. Železarna je prispevala znatne vsote za rešitev šolskih, športnih in zdravstvenih objektov, ob tem pa je osebni dohodek

porastel nad poprečje republike, vendar pa ostal v okvirih samoupravnega sporačuna.

VPRAŠANJE: Pomembni uspeh smo v tem letu dosegli v pogledu likvidnosti oziroma odstranjevanja nelikvidnosti Železarne. Kakšni so konkretni rezultati ob sklepu leta.

ODGOVOR: Trajna blokada, ki pesti Železarno že od leta 1967, je po pokriti izgubi naslednja trdnjava, ki jo moramo porušiti, da bi lahko živeli normalno gospodarsko življenje. Nov paket mer za odpravo nelikvidnosti, ki je bil sprejet že ob koncu lanskega leta, ni pripomogel k večji likvidnosti bazne industrije. Vsa podjetja so se skozi vse leto krčevito borila za denar, ki je po vseh pravilih bil že zaslužen, saj je bil material prodan že v inozemstvo, predelan v končne proizvode — pri nas pa dolgotrajno še vedno ni bilo poravnano. Novejši paket mer za odpravo nelikvidnosti, popularno imenovan drugi paket za odpravo nelikvidnosti, samo še dodatno zaostre medsebojne dolžniške odnose, zato je bilo pričakovati, da bo v zadnjih mesecih pred iztekom leta, prišlo do popolnega zastoja v plačevanju. Železarna tako ni uspela deblokirati svojega žiro računa in vse do zadnjega dne so grozile mere, da bo izplačan osebni dohodek v začetku naslednjega leta nižji od poprečja v tekočem letu, da ne bomo mogli uvoziti rezervnih delov, da ne bomo mogli izvajati prepotrebnih investicij — skratka, da bo Železarna pod pritiskom tržnih omejitev. Bitka, ki jo je Železarna na finančnem področju bila vse leto, je šele z današnjim dnem končana in čeprav smo vlagali maksimalne napore za rešitev problema in smo bi-

stveno izboljšali naš likvidnostni položaj, z rezultatom nismo zadovoljni.

VPRAŠANJE: Skozi vse leto so bila bolj ali manj prisotna prizadevanja za večje poslovno združevanje in povezovanje s predelovalno industrijo in trgovino. Kako bi ocenili dosežen napredek na tem področju.

ODGOVOR: Veliki napori, da bi slovensko železarstvo združilo velik del kovinsko-predelovalne industrije, so šele v zadnjem času prinesli nekaj skromnih rezultatov. Dogovorjeno je, da v Sloveniji oblikujemo po vzoru združenega podjetja Slovenske železarne še štiri kovinsko-predelovalna področja, to so področja cestnih in tirniških vozil, bele tehnike, strojogradnje in jeklenih konstrukcij. Kot višja oblika medsebojnega povezovanja naj se tem štirim področjem pridruži še trgovina. Za vsako posamezno področje so določeni nosilci integracije, in sicer TAM Maribor, Gorjenje Velenje, Lito-stroj Ljubljana, Metalna Maribor in Metalka Ljubljana. Taka oblika novega velikega združenja proizvajalcev, predelovalcev in prodajalcev jekla predstavlja novo veliko silo za napredek slovenskega kovinskega kompleksa. Kakšni bodo rezultati in kdaj bodo doseženi, pa je odvisno od vseh nas, saj bo naše aktivno sodelovanje v smeri konkretnega povezovanja tista osnovna vez, ki bo dajala tej tvorbi njeno stabilnost. Najtežje delo na povezovanju nas šele čaka.

VPRAŠANJE: Z novim letom prehajamo tudi na novo samoupravno in proizvodno organiziranost v podjetju v okviru TOZD in s tem tudi na večje samoupravne pravice in večje neposredno odgovornost delavcev pri nadaljnjem razvoju Železarne. Kako bi vrednotili ta pomemben korak v nadaljnjem razvoju samoupravne socialistične družbe.

ODGOVOR: Ustavna dopolnila, ki nalagajo vsem organizacijam združenega dela, da reorganizirajo svoje delovanje in s tem vse več samoupravnih pravic zadržijo na nivoju temeljnih organizacij združenega dela, Železarno niso doletele neprimprane. Že leta si prizadevamo, da bi pri vseh odločitvah — ne samo za življenjski standard, temveč tudi za razširjeno reprodukcijo in drugih poslovnih odločitvah — sodelovalo čim večje število zaposlenih v Železarni. Tako bi dosegli večjo zainteresiranost večine zaposlenih za dogajanja in odločitve v podjetju, s tem pa tudi večjo učinkovitost. Temeljne organizacije združenega dela bodo tiste gospodarske celice, kjer se bo sprejemalo, odločalo in izvajalo večina samoupravnih sklepov, prevzele bodo torej pravice in dolžnosti, da go-

spodarijo tako kot skrbni gospodar gospodariti mora. S sprejetjem ustanovne listine pa se seveda razvoj samoupravljanja ne konča. Z nadaljnjim izpopolnjevanjem ob zavednih silah, ki v Železarni brez dvoma so, bomo dosegli večjo produktivnost in hitrejšo rast podjetja. Pri tem pa ne smemo pozabiti tudi na potrebne regulatorje, ki bodo še vedno nujni, da bi temeljne organizacije združenega dela delovale v smeri znižanja stroškov proizvodnje. Bistven napredek pri prehodu na delo v temeljnih organizacijah združenega dela je sprememba miselnosti. Vse preveč se namreč borimo za pravice, premalo pa za dolžnosti in obveze, ki izhajajo iz našega samoupravnega sistema — kot da so pravice in dolžnosti deljive.

VPRAŠANJE: Običajno vprašanje ob prelomu starega v novo leto je tudi: kakšne najbolj pomembne naloge čakajo delovni kolektivi v letu 1973.

ODGOVOR: V novem letu nas ne čaka nič rožnatega. Stabilizacija bo zahtevala od vseh nas velike napore in odpovedovanja. Pred nas železarje so naloge postavljene zelo konkretno. Na delavskem svetu smo večino teh nalog sprejeli ob sprejemanju plana za naslednje leto. Dodatne naloge pa bodo prišle z novimi sistemskimi rešitvami, ki bodo sprejete na drugem nivoju.

Vsi se bomo morali truditi, da plan, ki je postavljen, dosežemo in presežemo, tako v tonaži kot tudi v dinarjih. Pri tem ne bomo smeli preokračiti predvidenih stroškov. V letu 1973 bomo po predvidenem načrtu morali dokončno oblikovati in vdihniti življenje tudi temeljnim organizacijam združenega dela. Nelikvidnost v naslednjem letu še ne bo premagana, zato bo ta nalagala vsem službam in tudi obratom v okviru temeljne organizacije združenega dela večji posluh za potrebe tržišča in za tiste kupce, ki so plačilno sposobni. Resnost naporov celotne družbe, da stabilizira pogoje gospodarjenja, bo v naslednjem letu železarjem samo v korist. Na osnovi tržnega reda lahko pričakujemo normalno rast proizvodnje, razširjene reprodukcije in splošnega razvoja Železarne. Zato je prav, da železarji z zaupanjem gledamo v novo leto.

Na koncu odgovorov tovarišu uredniku vam osebno se želim zahvaliti za zelo skrbno spremljanje in opisovanje dogodkov v Železarni in okrog nje. Zahvaljujem pa se tudi vsem članom delovne skupnosti Železarne za izjemne napore v letošnjem letu in za prispevek vsakega posameznika, ki po svojih močeh in na svojem delovnem mestu prizadevno deluje v smeri napredka Železarne. V letu, ki je pred nami, pa želim veliko sreče in uspehov.

Sklenili smo leto 1972

Staranje je zakon, ki se ga ne more nihče izogniti. Edino kar nas tolaži je resnica, da se staramo vsi in prej kot nas je večina želela se nam je zopet obrnilo enoletno obdobje — izteklo se je leto 1972. Ob vsaki letni zamenjavi se že po običaju obrnemo nazaj na to važno mero življenja, da bi ugotovili prehojeno in pregledali dosežke.

Kot vsako je tudi pretečno leto 1972 polno dogodkov, zanimivosti, napredka in katastrof, veselja in žalosti. Pri tem pa narava zahteva svoje in prav pri kraju leta se je zopet stresla zemlja in na desettisoče ljudi v trenutku pokopala, mnogo gorja prispevamo tudi ljudje. Že smo misli, da bo novo leto v znaku miru in, da bo z letom 1973 šla v zgodovino tragedija sedanosti, da bo konec boja in umiranja junaškega in nedolžnega vietnamskega ljudstva in drugih indokitajskih narodov. Oholost pa je zopet prevladala nad razumom in uničevalna sredstva produkt človeške uma še dalje uničujejo naravo, ustvarjene dobrine in pobija trpeče ljudstvo daljnega vzhoda. Ni je, na žalost, nadržane sile, ki bi delila pravice. V očeh vsega sveta se nekaznovano, nečloveško trpinči narod, ki je postal velik po svoji plemeniti borbi za obstoj in svobodo. Solidarnost sveta bo tudi ta zločin kaznovala.

Za jugoslovanske narode je leto 1972 leto žive politične aktivnosti, leto spoznanja, preštevanja in leto preizkušnje ter trane odločitve za nadaljevanje gradnje samoupravnega socializma.

Energičen poseg revolucionarnih sil

Naša družba se je znašla pred težko preizkušnjo. Pod plaščem demokracije in splošne liberalizacije so se nakačila strukturalna neskladja med gospodarsko in negospodarsko dejavnostjo, med panogami, znotraj gospodarskih dejavnosti, med proizvodno in neproizvodno aktivnostjo, med izvozom in uvozom, med družbenim produktom in porabo, na področju pridobivanja in delitve dohodka ter osebnih prejemkov. Zaradi sistemskih slabosti se je pojavila nezdrava poslovna aktivnost, ki je razvila predvsem tiste proizvodne dejavnosti, ki se napajajo z inozemskim reprodukcijskim materialom in sestavnimi deli, zapostavlja pa lastno surovinsko osnovo. Nakopičena nasprotja so dosegla kritično raven, odnosi med ljudmi so postali napeti in padlo je zaupanje v osrednjo politično organizacijo ZK ter v predstavniške organe. Zunanji opazovalci so že predvidevali krizo in celo razpad Jugoslavije. V težki preizkušnji pa je samoupravna družba pokazala, da ima dovolj

moči za učinkovito izločanje vseh virusov, ki slabijo organizem naše socialistične družbe. V letu 1972 je bilo dokazano, da načelo permanentne revolucije pri nas še živi in da smo trdno odločeni doseči učinkovitost samoupravne družbe.

Odprava nastalih neskladij v strukturi gospodarstva in v dohodkovni sferi, politično škodljivih socialnih razlik, je sedaj konkretno oblikovana in z obvezo sprejeta zadolžitev, ki nujno terja samoodpoved na vseh ravneh, zniževanje preobsežne splošne in kolektivne porabe, stagnacijo dohodkov gornjih plasti in zlasti večjo rentabilnost in produktivnost dela. Poizkus, da bi se obveznosti iz žrtve, ki jih zahteva stabilizacija otesli, je torej bil preprečen. Energičen poseg subjektivnih družbenih sil je ponovno okrepil ugled in zaupanje v Zvezo komunistov, ki je s tem dokazala svojo budnost in trdnost pri izločanju ovir na poti gradnje socializma.

Železarji na kurzu stabilizacije

Združeni železarji smo že od takrat, ko smo klonili pred težavami gospodarske reforme in s pretirano liberalizacijo in porabo sprožili plaz inflacije, ki je siromajala predvsem proizvajalce reprodukcijskega materiala z maksimiranimi cenami, opozarjali na nevarne posledice take politike. Dokazovanje pa je bilo dolgotrajno in že je izgledalo, da nam primanjkuje moči za prilagoditev obroka investicijske, splošne in osebne porabe na razpoložljiva in pridelana sredstva. Z zadovoljstvom smo zato sprejeli odločitev o vstopu v stabilizacijo in podpirali vse posege za njeno ustvaritev. Še posebej smo odobravalni energično intervencijo družbe za vključitev korekcijskega motorja subjektivnih sil za vračanje na pravo stabilizacijsko smer razvoja.

Kljub zahtevni problematiki, ki je bila posledica zgubljenega in odlitega dohodka v prejšnjih letih, smo v združenem podjetju poleg zahtevnega gospodarskega načrta za leto 1972 izdelali enoten likvidnostni načrt in načrt optimizacije izkoriščanja proizvodnih potencialov. Potem ko smo od leta 1970 zopet postali dohodkovno zdravi v vseh organizacijah združene dela in v bruto akumulaciji dosegli ugodno rast, je nelikvidnost postala glavno

brejne naše poslovne aktivnosti. Neposlovno obnašanje naših odjemalcev nam je v visokih terjatvah blokiralo skoraj celotno našo akumulacijo. Ne samo s knjigovodsko ugotovljenim dohodkom, temveč tudi z likvidnostjo smo hoteli postati zdrava poslovna ustvarjalnost.

Uspehi skupnih nastopov

S celoletno prizadevnostjo smo relativno zoževali terjatve kupcev in širili finančne vire za proizvodnjo. V borbi za deblokado žiro računov se je prva teh neprijetnih okoliščin rešila in to sredi leta 1972 železarna Ravne, sledila ji je v decembru železarna Štore, najtežji problem — železarna Jesenice pa je bila na vrsti šele tik pred sklenitvijo leta 1972.

Največji uspehi skupnega prizadevanja združenega slovenskega železarstva v preteklem letu so bili:

- intervencijsko reševanje za redno izplačevanje osebnih dohodkov,
- učinkovito obračanje skupnih bančnih in drugih finančnih sredstev, kar je omogočilo relativno tekoče oskrbovanje s surovinami, zlasti iz uvoza,
- skupno reševanje problematike terjatev, ki se kljub povišanju realizacije za 15 % med letom niso povišale,
- pridobitev dodatnih kratkoročnih in dolgoročnih kreditnih finančnih likvidnostnih virov v višini 80 milj. din.

- izposlovali odstop anuitet republike za leto 1972 združenemu podjetju za kredite, dane železarnam iz sredstev federacije,
- odločitev LB za sodelovanje pri gradnji osrednjega objekta srednjeročnega razvojnega programa ZP — valjarne za hladno valjane trake in pločevino z dodeljenim kreditom v višini 150 milij. din prevzeto garancijo za inozemske kredite,
- začetek oskrbovanja železarne Štore z bogato brazilsko rudo,
- redno oskrbovanje s ferolegurami in starim železom ter skupni nastop za objektiviziranje obračuna egalizacijskega sklada starega železa ZJZ,
- povečanje blagovne izmenjave vzhodno evropski državi,
- ubrano delo raziskovalne dejavnosti,
- uspešna izpeljava prve faze integracijskega povezovanja kovinske industrije in ZPSZ z zasnovano ustanovitvijo poslovno, interesne skupnosti proizvodnje in predelave jekla. V tej poslovni skupnosti bodo v združena podjetja integrirani proizvajalci cestnih in železniških vozil, bele tehnike, stroje gradnje in jeklenih konstrukcij, ZP Slovenske železarne in blagovni promet,
- uspešna izvedba prve faze priprav za osnovevanje TOZD v organizacijah združenega dela in samoupravnih sporazumov med TOZD in

med organizacijami združenega dela v ZPSZ, — stalna prisotnost pri predstavniških organih, ki je imela svoj vpliv zlasti na besedilo družbenega načrta razvoja SRS od leta 1971 do 1975.

IN REZULTATI

POSLOVANJA

Ob ugotavljanju dobrih dosežkov železarske skupnosti

Dosegli smo:		indeks 71/72	SRS
— surovega železa	189.000 t	104,1	
— surovega jekla	681.000 t	101,6	
— blagov. proizv.	594.000 t	105,1	107
— realizacije	2.393 milij. din	114,6	124
— izvoza	12.230.572 \$	154,5	120
— zaposlenih	11.788	100,8	103,7
— sklad osebnih dohodkov	406 milij. din	123	123
— poprečni OD neto	1.970 din	122	119
— akumulacije bruto	386 milij. din	134	

Iz primerjave z gibanjem gospodarstva v SRS se vidi, da so osebni dohodki v ZP Slovenske železarne rastli relativno hitreje kot poprečno v republiki. Ugodno je tudi gibanje bruto akumulacije — to je seštevka amortizacije in dobička. Rezultati so dokaz dobrega dela in ugodnih učinkov spremenjenih cen jekla.

Akumulacija se bo pa zmanjšala za na up prodano blago, ker terjatve presegajo 90 dni, ker bo že na dan

moramo izluščiti tudi tisto, kar nas zadržuje ali celo vleče nazaj. Kot prvo — ne moremo se posebno pohvaliti s proizvodnjo grodlja in surovega jekla. Medtem ko smo v tej substanci, od katere je odvisen obseg proizvodnje vseh obratov železarn, napredovali lani napram letu 1970 za 7 %, je letošnja rast nasproti letu 1971 pri grodlju le za 4 %, pri surovem jeklu pa za 1,6 %.

1. 1. 1973 pomenilo zmanjšanje sredstev za okrog 16 milijonov din. To pomeni, da se nam v prihodnje ne bo rentiralo prodajati blaga slabim plačnikom.

V letnem načrtu proizvodnje smo predvidevali 208.000 ton surovega železa in 718.665 ton surovega jekla, kar pomeni, da smo za načrtovano proizvodnjo zaostali za 9,2 % oziroma za 5,3. Le delno lahko ta zaostanek opravičujemo z redukcijo električne energije in drugimi vzroki.

Posamezne železarne so k proizvodnemu rezultatu vsega podjetja prispevale:

	Jesenice	Ravne	Štore	ZPSZ
— surovo železo	75		25	100
— surovo jeklo	69	26	5	100
— blagov. proizv.	58	20	22	100
— realizacija	55	29	16	100
— izvoz	37	39	24	100
— zaposleni	48	32	20	100
— sklad OD	48	33	19	100
— akumulacija bruto	51	39	10	100

Na podlagi dosežkov v letošnjem letu stopamo načrtno v novo letno obdobje.

Likvidnost motiv leta 1973

Z bilanco poslovanja za leto 1972 in celotne naše aktiv-

nosti smo za leto 1972 torej v glavnem lahko zadovoljni. Za naslednje leto želimo, da bi po zastavljeni poti šli dalje.

Načrt predvideva		indeks 72/73	SRS
— surovega železa	203.000 t	107,4	
— surovega jekla	734.000 t	107,7	
— blagov. proizv.	637.380 t	107,3	106,5
— realizacije	2.743 milij. din	114,6	118
— izvoza	17.120.396 \$	139,9	112
— sklad OD	454 milij. din	112	114

Tako začrtano proizvodnjo bo možno doseči z:

- urejenim oskrbovanjem,
- učinkovitim financiranjem,
- uspešnim vodenjem tehnološkega procesa,
- spodbudno in pravično delitvijo osebnih dohodkov,
- sprotnim izpopolnjevanjem proizvodnih naprav.

Izbira in selektivnost kupcev po plačilni disciplini bo glavni pogoj za doseganje vseh drugih predvidenih rezultatov. Na koncu leta dosežena deblokada vseh žiro računov je bil velik uspeh leta 1972, še večji uspeh leta 1973 pa bi bila celoletna lik-

vidnost. To pa zahteva razsodno in dobro prodajno politiko, ki se pri referentu, ki pogodbe pripravi, le odraža, kreira pa resnično v proizvodnji.

Likvidnost naj bi bila motiv, iz katerega bodo razvite vse druge proizvodne poslovne naloge — optimalno korišćenje proizvodnih zmogljivosti za določenega plačilno sposobnega kupca. Boljša organiziranost in učinkovit slovnog dogajanje bo važen pogoj poslovnim uspehom. V novem letu moramo zato do konca izpeljati delovanje

(Nadaljevanje na 5. str.)

Proizvodnji rezultati združenega podjetja so v mesecu novembru slabši od pričakovanih

Običajno so vsako leto proizvodni rezultati v zadnjih mesecih najboljši. Tako smo tudi za leto pričakovali in napovedovali, da bomo v zadnjih mesecih popravili proizvodne uspehe. Letos smo še posebno z upanjem predvidevali izboljšanje, ker ni bilo nevarnosti, da bi nastopile redukcije zaradi pomanjkanja električne energije in tudi oskrba z osnovnimi surovinami je zagotovljena.

Proizvodni načrt surovega železa je bil izpolnjen slabo: Plan je znašal za Jesenice 13.100 ton, proizvodnja pa 12.298 ton ali 94 %, v Štorah 4100 ton, proizvodnja pa 3722 ton ali 91 %. Za združeno podjetje znaša izvršitev proizvodnega načrta surovega železa 93 % tako, da je dosežena izvršitev v 11 mesecih 91 %.

Proizvodnja surovega jekla je nekaj boljša: Planske naloge so bile za Jesenice 37.950 ton, proizvodnja pa znaša 37.923 ali 100 %, na Ravnah 15.500 ton, proizvodnja pa 14.692 ali 95 %, v Štorih 2300 ton, proizvodnja pa 3005 ali 131 %. Proizvodnja surovega jekla v združenem podjetju je

izvršena s 100 % ali v enajstih mesecih s 95 %.

Medtem, ko je proizvodnja SM jekla izvršena v pretečenem mesecu s 103 % je v kumulativni 96 %.

V proizvodnji elektro jekla je bil izvršen mesečni načrt na Jesenicah z 99 %, na Ravnah pa s 95 % tako, da znaša kumulativna izvršitev le 94 odstotkov.

Pri blagovni proizvodnji je stanje naslednje. Surovo železo prodajajo samo Štore in so prodali v pretečenem mesecu 95 % predvidene količine, kumulativno pa 97 %.

Pri ostalih proizvodih je pa stanje razvidno iz naslednje pregledne tabele:

Izdelek	Tovarna	Plan	Izvršitev	Indeks
Polizdelki	Jesenice	940	957	102
	Ravne	1.333	649	49
	Skupaj	2.273	1.606	71
Toplo valjano jeklo	Jesenice	16.420	14.711	90
	Ravne	5.508	5.038	92
	Store	6.383	6.283	98
Kovani izdelki	Skupaj	28.311	26.032	92
	Ravne	1.192	1.164	98
	Jesenice	10.080	8.424	84
Hladna predelava	Ravne	709	562	79
	Store	250	212	85
	Skupaj	11.039	9.198	83
Jeklotitina	Jesenice	50	64	128
	Ravne	788	756	96
	Skupaj	838	820	98
Siva litina	Store	2.125	2.012	95
	Store	208	201	97
	Ravne	433	436	101
Mehan. obdelani valji	Jesenice	2.185	2.224	102
	Ravne	651	605	93
	Store	42	41	98
Žični izdelki	Skupaj	693	646	93
	Jesenice	280	315	113
	Store	333	325	98
Mehanska obdelava	Skupaj	613	640	104
	Jesenice	29.955	26.695	89
	Ravne	10.614	9.210	87
Samotni izdelki	Store	10.901	10.562	97
	Skupaj	51.470	46.467	90
Skupaj blagovna	Jesenice	29.955	26.695	89
	Ravne	10.614	9.210	87
	Store	10.901	10.562	97
	Skupaj	51.470	46.467	90

Bistveno se je popravila situacija v izvozu, saj so vse tri železarnice v pretečenem

mesecu izvozile 6026 ton izdelkov v vrednosti 1.109.359 dolarjev. Izvršitev letnega

(Nadalj. s 4. str.)

TOZD, urediti medsebojne odnose med TOZD v organizacijah združenega dela in na ravni združenega podjetja.

Razumevanje, ki ga je pokazala družba z dodelitvijo likvidnostnih kreditov, odstopljenimi anuitetami, odloženim vračanjem kredita in z odobritvijo investicijskih kreditov ter deviznih garancij, bi moralo v vseh naših delovnih organizacijah na Jesenicah, na Ravnah in v Štorah pomeniti cepivo, ki bo pregnalo vse notranje slabosti, ki nam hromijo podjetniški organizem in zmanj-

šujejo poslovne rezultate. To bo najboljši način izražene hvaležnosti; za uspeh te akcije pa nihče ni tako zainteresiran kot mi sami.

Z željo, da bomo v novem letu nadaljevali pot napredka in uveljavljanja slovenskega železarstva, želim vsem delavcem v organizacijah združenega dela — gorenjskim, koroškim in štajerskim jeklarjem ter njihovim družinskim članom

srečno in uspešno novo leto 1973.

Gregor Klančnik
generalni direktor ZPSZ

načrta po tonaži znaša 94 % po vrednosti pa 89 %.

Boljši rezultati kot v proizvodnji, so bili doseženi v realizaciji, ki znaša v novembru na Jesenicah 105 % načrtovane, na Ravnah 97 in v Štorah prav tako 97 %. Ugoden rezultat Jesenic vpliva toliko na skupen rezultat, da ta znaša 101 %. Tudi v kumulativni izvršitvi smo še vedno na 100 %.

Problematika v pretečenem mesecu je dvojna. Tista prava, ki se nanaša na zastoje in obratne probleme in tista, ki izvira iz majhnega števila delovnih dni (navajamo samo za železarni Ravne in Štore, ker smo o jeseniški problematiki že pisali).

V železarni Ravne je bil izveden generalni remont 5. uminga, iz česar izvira tudi glavni zaostanek v blagovni proizvodnji. Manjša proizvodnja jekla je pa zaradi krajšega koledarskega fonda, ker v spremljanju proizvodnih rezultatov je letni plan razdeljen enakomerno na 12 mesecev.

V livarni je še vedno problem pesek in veziva ter pomanjkanje primernih naročil.

Pomanjkanje naročil ustreznega asortimenta je tudi v kovačnici. Praktično se stanje v problematiki proizvodnje ni menjalo in smo osnovne vzroke zaostankov že navedli.

V Štorah so imeli večji zastoj na elektro plavžu zaradi loma elektrode in pregoretega vseh kontaktnih čeljusti.

Tudi nova livarna je imela slab mesec in so namesto planiranih 4600 ton izvaljali samo 3830 ton. Med preizkušanjem valjanja novih profilov so polomili valje ter so zaradi tega imeli nadpovprečno veliko zastojev.

Določeno oviro predstavlja tudi nedovršene investicije, pomanjkanje in uvajanje delovne sile.

Osnovni problem bo pa še naprej ostalo vprašanje oskrbe vložka za novo valjarjo, ker nova elektro peč z napravo za kontinuirno vlivanje ne bo pričela redno obratovati pred sredino prihodnjega leta.

V blagovni proizvodnji ZPSZ smo s stanjem dne 1. decembra zaostajali 3 % za načrtovano proizvodnjo. Bistvenega izboljšanja torej ne moremo pričakovati. Načrt sicer ni dosežen, proizvodnja je pa vseeno za 5 % večja od proizvodnje v istem obdobju pretečenega leta. Čeprav nas je spremljalo veliko težav, je ta napredek nasproti lanskemu letu le občuten.

Upam, da bo naše delo v prihodnjem letu še uspešnejše, čeprav bodo naloge, katere smo si postavili težje, kot smo jih načrtovali letos.

dipl. inž. Milan Marolt

Obvestila kolektivu • Obvestila kolektivu

DEŽURNA SLUŽBA

	Telefon v pisarni	doma
SOBOTA, 30. december		
dipl. inž. Janez Komel, žičarna	524	81-583
NEDELJA, 31. december		
dipl. inž. Jaka Soklič, strojne delavnice	556	81-131
PONEDELJEK, 1. januarja		
dipl. inž. Avgust Karba, direktor proizvod.	270	693
TOREK, 2. januarja		
Marjan Mrak, elektrojeklarna	884	81-012
SREDA, 3. januar		
dipl. inž. Stanislav Čop, talilnice	328	76-538
ČETRTEK, 4. januar		
dipl. inž. Božidar Bartelj, Valj. 2400	638	81-453
PETEK, 5. januarja		
dipl. inž. Karel Ravnik, elektrojeklarna	433	81-411

Dežurna služba traja od datuma nastopa od 7. ure zjutraj do naslednjega dne do 7. ure. Kolikor dežurnega ni v pisarni ali doma, kličite glavnega vratarja na telefon 410. Morebitne spremembe dežurnih so razvidne iz obvestil, ki jih vsako soboto objavljamo na razpisnih deskah pri vseh vratarjih.

Tajništvo tehničnega in proizvodnega direktorja

Jubilanti 50 - letniki

V januarju 1973 bodo praznovali 50 let svojega življenja naslednji naši sodelavci: Alojz ALEŠ — strojne delavnice — 1. januarja, Francka ROZMAN — GEŽ — 3. januarja, Evgen KLEMENC — strojne delavnice — 8. januarja, Silvo SODJA — livarna — 11. januarja, Albin PODHRASKI — valjarna Bela — 11. januarja, Jurij LACKER — zunanja trgovina — 11. januarja, Bogdan POHAR — teh. sl. vzdrževanja — 12. januarja, Stanko BREMEC — nabavna služba — 17. januarja, Vinko PAJNTER — profilna valjarna — 20. januarja, Vinko PURGAR — transport — 22. januarja, Jože LENAR — transport — 24. januarja.

Vsem naše iskrene čestitke!

ČESTITKA

Srečno in uspeha polno novo leto 1973 želi vsem članom DIATA.

Upravni odbor DIATA

ČESTITKA

Železarski izobraževalni center čestita vsem delovnim ljudem srečno in uspeha polno novo leto 1973.

Istočasno se iskreno zahvaljujemo vsem strokovnim sodelavcem za opravljeno izobraževalno delo in pričakuje tudi v bodoče polno razumevanje in pomoč pri reševanju nalog in usposabljanju kadrov za težavne delovne cilje, katere moramo doseči.

Zavod ŽIC Jesenice

DELOVNEMU KOLEKTIVU ŽELEZARNE

J E S E N I C E

Vsemu kolektivu želim srečno novo leto 1973 ter mnogo uspehov v nadaljnjem delu.

Franca Leskoška-Luke

Ljubljana, dne 20.12.1972

Čestitka Franca Leskoška-Luke delovnemu kolektivu

Koliko in kako v letu 1973

Pred nami je leto 1973 in s tem tudi nove naloge. Glede na napore, ki jih pred celotno našo družbo in posebej še pred gospodarstvo postavlja stabilizacija, ne bo lahko. Plan za leto 1973, ki bo predložen delavskemu svetu v potrditev, bo zahteval velike napore celotnega našega kolektiva. Pri tem ne gre samo za proizvodnjo. Z ozirom na težko situacijo bo potrebno največjo pažnjo posvetiti tudi zniževanju stroškov vseh vrst, izpolnjevanju dogovorjenih dobavnih rokov, nabavi surovin in potrošnega materiala ter podobno. Skratka, plan za leto 1973 je kompleksna naloga vseh nas. Zato bo moral vsakdo v proizvodnji, vzdrževanju, energiji in službah izpolniti svojo dolžnost. Kajti le s sodelovanjem in skupnimi naporami bomo lahko sprejete zadolžitve v prihodnjem letu ustrezno izpolnili!

Namen tega sestavka je ugotoviti kakšne so realne možnosti za izpolnitev plana proizvodnje v posameznih obratih v letu 1973. Pri tem izhajam iz predpostavke, da bo delavski svet osvojil plan

proizvodnje, ki mu je bil predložen na včerajšnji seji. Prav tako navajam letošnjo proizvodnjo, ki je glede na to, da je sestavek napisan teden dni pred koncem leta, le ocena.

Plavž	Doseženo 1972	Plan 1973
Proizvodnja, t	1	2
	142.400	158.000

Iz zgornje tabele je razvidno, da predvideva plan za leto 1973 za 15.600 ton večjo proizvodnjo grodlja, kot smo jo letos dosegli. Skok je velik in zato je potrebna podrobna obrazložitev. Takšno povečanje proizvodnje pogojujejo naslednji razlogi:

1. V septembru je pričel obratovati mlín na ostružke. Predvidevamo, da bomo v letu 1973 uporabili v vsipu za plavža 15.000 ton ostružkov ali za približno 9.000 ton več kot letos. To pa pomeni na železu bogatejši vsip in večjo proizvodnjo ob nižji porabi koksa.

2. Z obratovanjem aglomeracije smo imeli letos, posebno v prvi polovici leta precej težav. Stanje se postopno normalizira. Zato lahko računamo, da bomo s skupnimi

napori vzdrževalnih in proizvodnih delavcev v letu 1973 proizvedli za normalno obratovanje plavžev potrebne količine aglomeratov v ustrezni kvaliteti.

3. Pred kratkim je pričela v rudniku Ljubija abratovati naprava za pranje železove rude. Zaenkrat ima še nekaj začetniških težav, vendar lahko predvidevamo, da se bo proizvodnja v bližnji prihodnosti normalizirala. V letu 1973 bomo dobili iz rudnika Ljubije 60.000 ton kosovne in 75.000 ton aglo prane rude. Ta ima v primerjavi z neprano rudo za 3-4 % več železa in za 5-6 % manj SiO₂. Zato bo v vsipu več železa ter manj jalovine. S tem bo dosežena večja proizvodnja in nižja poraba koksa.

Martinarna	1	2
proizvodnja, t	310.000	320.000

Planirana letna proizvodnja je v martinarni že nekaj let nazaj postavljena v višini 320.000 ton. To so tudi realne proizvodne možnosti tega obrata. Letos plan ni bil do-

sežen v glavnem zaradi stališč kvalitete črne opeke in kasnitev remontov SM peči. Zato bo potrebno posvetiti v letu 1973 skupaj v Vatrostalnovo vso skrb temu problemu.

Elektro jeklarna	1	2
Proizvodnja, t	162.000	171.000

Tudi elektro jeklarna spada med tiste obrate, ki imajo v letu 1973 precej povečano planirano proizvodnjo v primerjavi z letos doseženo. Razlogi za takšno povečanje so utemeljeni z naslednjim:

1. Lani smo zaradi pomanjkanja električne energije v januarju in februarju izgubili okoli 4.500 ton proizvodnje. Z obratovanjem nove termoelektrarne v Sloveniji računamo, da večjih izpadov proizvodnje zaradi pomanjkanja električne energije v letu 1973 ne bo.

2. Zastoji vzdrževalnega in proizvodnega značaja so se v

letošnjem letu na obeh pečeh normalizirali in v zadnjih mesecih ne prekoračujejo 4 % razpoložljivega koledarskega fonda. Na takšno situacijo računamo tudi v prihodnjem letu in s tem tudi ustrezno povečanje proizvodnje.

3. Določeno rezervo imamo tudi v rafinacijskih časih Lečtromelt peči. Pri proizvodnji navadnih vrst jekla je potrebno znižati čas rafinacije od sedanjih 1.20-1.30 ure pod 1 uro, kar je tehnološko upravičeno in možno. S tem bomo zmanjšali celotni šaržni čas ter povečali proizvodnjo.

Livarna	1	2
Skupna proizvodnja, t	1600	1660

Odkar smo ukinili sivo livarno je letna proizvodnja tega obrata precej konstantna.

Samotarna	1	2
Skupna proizvodnja, t	16.600	17.000

V tem obratu smo planirali za leto 1973 približno isto

Zato smo tudi v letu 1973 planirali enako količino kot letos.

1	2
16.600	17.000

Bluming valjarna	1	2
Skupna proizvodnja, t	403.000	425.280
Blagovna proizvodnja, t	11.400	12.400

Bluming valjarna ima za leto 1973 predvideno precej večjo proizvodnjo kot jo je letos dosegla. Doseči jo bo mogoče na naslednji način:

1. V planu predvidevamo dobavo 15.000 ton slabov za predelavo preko potisne peči. Letos jih nismo nabavili, čeprav smo jih planirali 12.000 ton. Če v letu 1973 z nabavo ne bomo uspeli, planirane proizvodnje ne bo mogoče doseči.

2. Proizvodni in vzdrževalni zastoji so letos nižji kot lani. Gibanje v zadnjih mesecih letošnjega leta kaže nadaljnje znižanje zastojev. Zato lahko predvidevamo, da bomo v le-

tu 1973 dosegli v bluming valjarni nižje zastaje kot letos.

3. Letos smo imeli nekaj problemov s pravočasno preskrbo valjev. Nekaj zaradi težav s finančnimi sredstvi, nekaj zaradi nepričakovanih zlomov, zato tudi potek valjanja ni bil vedno optimalen, ker smo imeli občasno na razpolago premalo valjev, primernih za valjanje predtrakov v štekel valjarni. Če bomo hoteli v prihodnjem letu doseči večjo proizvodnjo, bomo morali pravočasno preskrbeti za potrebne valje. Valjavci pa bodo morali paziti, da jih ne bodo lomili.

Štekel valjarna	1	2
Skupna proizvodnja, t	106.500	120.920
Blagovna proizvodnja, t	71.400	70.000

Če bo bluming valjarna izpolnila svojo plansko nalogo za leto 1973, potem ji bo lahko sledila tudi štekel valjar-

na. Za valje velja isto: pravočasna nabava in pažnja pri valjanju.

Valjarna žice	1	2
Skupna proizvodnja, t	100.400	112.400
Blagovna proizvodnja, t	37.700	35.110

V valjarni žice smo imeli letos veliko težav, predvsem z ogrevno pečjo. Računamo, da prihodnje leto teh težav ne bo in je zato planirano ko-

ličino mogoče doseči. To dokazuje tudi proizvodnja po remontu ogrevne peči v novembru in decembru.

Profilarna	1	2
Proizvodnja, t	12.100	18.000

V tem obratu je letos pričela obratovati nova oblikovalna proga Rossi, v adjustaži štekel valjarne pa Bronx škarje za vzdolžno obrezovanje toplo valjanih trakov. Obe napravi, prva za proizvodnjo in druga za pripravo vložka, bosta pripomogla k planiranemu povečanju pro-

izvodnje. Važen pogoj za dosego plana v letu 1973 pa bodo tudi naročila, ki ne bi smela biti preveč razdrobljena. V nasprotnem primeru bodo težave zaradi zastojev, kot posledica prepogostih menjav oblikovalnih valjev na strojih.

Lahke proge	1	2
Skupna proizvodnja, t	33.500	31.020
Blagovna proizvodnja, t	3.700	4.800

Lahke proge prilagajajo svojo proizvodnjo potrebam vložka za jeklovlek. Zato s

planirano količino v letu 1973 ne bo težav.

Valjarna 2400	1	2
Proizvodnja, t	99.000	103.000

Potek letošnje proizvodnje dokazuje, da bo v valjarni 2400 možno doseči planirano količino. Zagotoviti bo treba naročila, vložek in v obratu po potrebi izvesti določene

ukrepe. Ti bodo morali omogočiti normalen potek proizvodnje tudi pri povečanih naročilih kvalitetno zahtevnejše pločevine (Nioval 47 in podobno).

Jeklovlek	1	2
Proizvodnja, t	18.700	19.000

Proizvodnja jeklovleka v letošnjem zadnjem četrtletju dokazuje, da je plan v letu

1973 možno doseči. Osnovni pogoj je pravočasna zagotovitev potrebnega vložka.

Hladna valjarna	1	2
Proizvodnja, t	29.500	30.000

Hladna valjarna bo plansko zadolžitev v letu 1973 lahko izpolnila. Pogoj za to je pravočasna preskrba s potrebnim vložkom.

Zičarna	1	2
Skupna proizvodnja, t	60.600	66.500
Blagovna proizvodnja, t	39.500	42.400

Zičarna spada med tiste obrate, ki imajo planirano proizvodnjo za leto 1973 precej višjo, kot so jo letos dosegli. Vendar je izpolnitev plana v prihodnjem letu možna zaradi naslednjih činitelev:

1. Nov stroj za vlečenje debele žice, ki je pričel obratovati letos poleti, bo obratoval vse leto.

2. Zaradi težav v valjarni žice je bila letos preskrba z valjano žico občasno slaba. Zato takrat ni bilo možno optimalno delo v žičarni. V letu 1973 računamo na normalno obratovanje valjarne žice.

3. Kadrovski sektor bo v začetku prihodnjega leta preskrbel manjkajoče delavce, ki se bodo v naslednjih mesecih izučili za delo na žičarskih strojih. V začetku leta, ko ti delavci še ne bodo v stanju normalno proizvajati, bo potrebno z občasnim delom ob prostih sobotah nadomestiti manjkajočo proizvodnjo.

Žebljarna	1	2
Proizvodnja, t	11.860	13.760

Planirana proizvodnja žebljarne za prihodnje leto je višja kot smo jo letos dosegli. Možno jo bo doseči z izučitvijo novih žebelarjev, ki so že v obratu in bodo omogočili obratovanje vseh razpoložljivih žebljarskih strojev.

Elektrodni obrat	1	2
Proizvodnja, t	14.000	15.300

Tudi v tem obratu je planirana proizvodnja za leto 1973 višja kot letos dosežena. V zadnjih mesecih prihodnjega meseca računamo že na obratovanje nove stiskalnice, ki jo bomo nabavili. V začetku leta pa bomo skušali doseči nekoliko večjo proizvodnjo z dodatnim delom ob prostih sobotah.

ZAKLJUČEK

Iz zgornje kratke analize o možnostih proizvodnje posameznih obratov v prihodnjem letu je razvidno, da so predvidene številke realne. Možno jih je doseči, vendar ob sodelovanju in združenem naporu vseh nas!

dipl. inž. Avgust Karba

Analiza javne razprave o predlogu za ustanavljanje TOZD v Železarni

Do 26. decembra 1972 do 14. ure smo na tajništvu organov samoupravljanja sprejeli zapisnike s sestankov 249 delovnih skupin oziroma 97 % vseh. To pa ni popolna slika, ker so še nekatere skupine imele sestanke, samo zapisniki še niso dostavljeni. Po sprejetih zapisnikih in približni analizi smo ugotovili, da se je 92 % delovnih skupin, ki so imele sestanke, opredelile za predlagano tretjo varianto (štiri TOZD in skupne službe), sicer nekatere še z določenimi stališči in predlogi. Po obratih je slika naslednja:

PLAVŽ: Vse delovne skupine so se opredelile za 3. varianto, delovni skupini Jeklar aglomeracija in Voga rudarna, sta se sicer opredelili za 3. varianto s pomislekom glede sredstev družbene produkcije, oziroma sredstev za osebne dohodke in smatrala, da bi bilo v tem smislu boljše, če bi ostala Železarna kot celotna temeljna organizacija združenega dela.

MARTINARNA: Vse delovne skupine so se izrekle za 3. varianto, delovni skupini Celarc peči in Bauman livna jama, pa sta imeli pripombo, da bi morali vsi člani delovne skupnosti dobiti vse predlagane variante pismeno, da bi imeli boljši pregled in več možnosti za premislek.

ELEKTROJEKLARNA: Vse skupine so soglašale s 3. varianto brez pripomb.

LIVARNA: Vse skupine so se opredelile za 3. varianto, delovni skupini Janez Smolej modelna mizarna in Miha Smolej čistilnica, pa menita, da bo potrebno v prihodnosti preiti na prvo varianto.

SAMOTARNA: Vse delovne skupine so se izrekle za 3. varianto, delovna skupina Ščulac mlini pa postavlja vprašanje, zakaj se ne bi opredelili za prvo varianto, ker so po 3. varianti obrati razdeljeni tako kot je sedaj.

VALJARNA BELA (bluming, stekel, adjustaža bluming in adjustaža stekel Bela s profilarno): Vse delovne skupine, razen delovne skupine Knific bluming-stekel, ki se je opredelila za 1. varianto, so se opredelile za 3. varianto. Ostale pripombe oziroma stališča: delovna skupina Jordan bluming meni, da je 1. varianta boljša, delovna skupina Soklič profilarna se sicer strinja s 3. varianto, vendar s pripombo, da bodo imeli zagotovljen vložek in ostale potrebne elemente, ki bodo sicer spadali v pristojnost ostalih TOZD, delovna skupina Pristov adjustaža stekel Bela s pripombo, da po centralizaciji slovenskih železarn, je decentralizacija znotraj Železarne kljub novemu načinu zajemanja stroškov in drugih podatkov s pomočjo računalnika, sprejeta z nezaupanjem.

Delovna skupina inž. Perne, vodstvo valjarne, je imela pripombo, da bi odbor za uveljavljanje ustavnih dopolnil moral delati še naprej, da bolj podrobno obdela ekonomsko in samoupravno plat predlagane variante, ker to iz obstoječega gradiva ni dovolj jasno razvidno.

VALJARNA ŽICE: Vse delovne skupine so se brez pripomb izrekle za 3. varianto.

JAVORNIK I: Vse skupine so se izrekle za 3. varianto z naslednjimi vprašanji: delovna skupina Mežnarc lahka proga, ali se bo v primeru odstopanja preseganja norm med obrati v eni TOZD uporabljala uravnilovka. Ali bodo direktorji TOZD sedanjí šefi delovnih enot, kar sprahuje tudi delovna skupina Udir čistilnica.

VALJARNA 2400: Od 7 delovnih skupin se je 5 skupin izreкло za 3. varianto. Sestankov nista imeli skupini Anton Smolej in Janko Smolej na progi. Delovna skupina Plemelej — proga pa pripominja, da se z ustanavljanjem TOZD ne sme bistveno povečati administrativni aparat.

JEKLOVLEK: Sestale so se vse delovne skupine med katerimi sta se odločili za predlagano 3. varianto. Ena skupina se je strinjala s 3. varianto s pripombo, da bi bolj ustrezala kombinirana varianta 2. in 3.. Štiri delovne skupine pa so se opredelile za kombinirano varianto 2. a za proizvodni sektor in 3. za tehnični sektor in skupne službe z utemeljitvijo, da bodo v primeru, če bodo spadali v valjarne bolj preskrbljeni z vložkom, kot pa če bi spadali v TOZD predelave.

HVŽ: 24 delovnih skupin je imelo sestanke in se opredelilo za 3. varianto, sestankov nista imeli skupini Jevšček, karisti in Egart žarilnica: Delovna skupina Poklukar žičarna ima pripombo, da se osebna odgovornost zahteva le za manjše vrednosti od nosno od nižjega kadra, medtem ko za napake milijonskih vrednosti nihče ne odgovarja, kar pa zelo negativno vpliva na osebno odgovornost delavcev. Delovna skupina Kragolnik pocinkovalnica pa meni, da je treba čimprej preiti na 1. varianto, ker je najbolj primerna za naše razmere.

ŽEBLJARNA: Vse delovne skupine so se opredelile za 3. varianto brez pripomb.

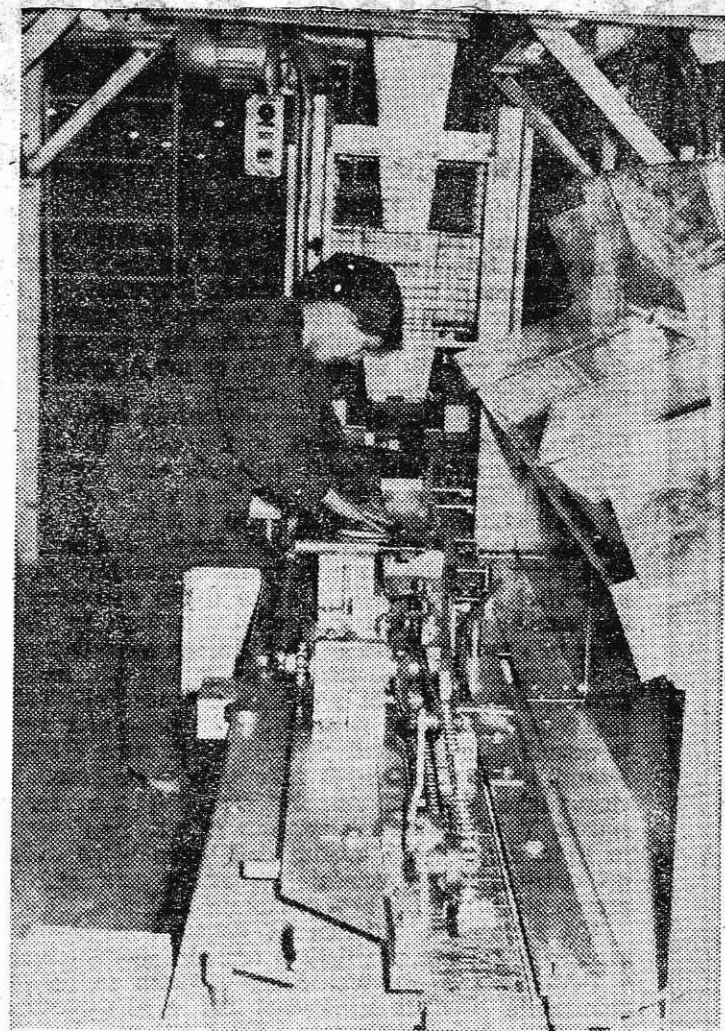
ELEKTROD. OBRATI: Vse delovne skupine so se opredelile za 3. varianto brez pripomb.

STROJ. DELAVNICE: Vse delovne skupine so se sestale in se opredelile za 3. varianto, sestanka edino ni imela skupina Brelih strugarna. Delovna skupina inž. Noč, vodstvo vzdrževanja je imelo pripombo, če vzdrževanje ne more biti samostojni TOZD, potem je lahko samo v okviru upravnih služb kot služba ali sektor s tole utemeljitvijo: če vzdrževanje nima pogo-

jev za samostojen TOZD, potem skupno z energijo in transportom v ničemer ne pridobi na pogojih, ker ima vsaka dejavnost svojo, od drugih dveh neodvisno proizvodnjo. Z grmadenjem teh dejavnosti v eni TOZD celo slabšamo neposrednost samoupravljanja, saj se je že došlej pri 1200-članskem kolektivu čutila velika razdalja med delovno skupino in svetom delovne enote, kakšna šele bo pri 1800-članskem kolektivu. Delovna skupina pooblašča Miroslava Noč, da lahko podpiše ustanovno listino v tem smislu. Delovna skupina smatra, da morajo biti upravne službe tudi TOZD. Delovna skupina Markun strugarna pa ima pomisleke glede same izpeljave, ker nimajo več zaupanja zato, ker smo v Železarni sprejeli že vrsto pravilnikov in statuten, ki se počasi vsi izjalovijo in se jih ne držimo dosledno.

STROJNO VZDRŽEVANJE:

Vse delovne skupine so se sestale, razen Mlekuš strojno vzdrževanje plavž in skupini Koblar, Fihej ključavničarji. Pripombe oziroma stališča so tale: skupina Kastelic SV Bela se sicer strinja s 3. varianto, vendar smatrajo, da je preobširna, ker z varianto ne bomo približali samoupravljanje delavcem, ker ima vzdrževanje Železarne svoje posebne naloge, so mnenja, da bi jim bolj ustrezala varianta 2. b. Skupino Cerkovnik SV HVŽ ima iste pomisleke. Skupina Zupan SV elektroodni obrat se ni opredelila za nobeno od variant s pripombo, da ne verjame v to, kar je napisano v gradivu in postavlja vprašanje, za koliko se bo povečal administrativni aparat pri ustanovitvi TOZD, zakaj plačujemo tuje strokovnjake za izvedbo organizacije, če imamo domače strokovnjake, ki jih tudi plačujemo in kakšne koristi bodo od tega imeli delovni ljudje. Tudi delovna skupina Babič SV žebljarna se ni opredelila za nobeno varianto, imeli pa so vprašanja: — kakšne prednosti bo imela taka delitev podjetja, kdo jamči za uspešnost take delitve na TOZD, ali organiziranje TOZD potrebuje dodatne kadre in ali se bo vrednotenje dela vzdrževalcev pri delitvi na TOZD izboljšalo. V delovni skupini Koblar žerjavni, niso prepričani, da bo TOZD tehnične službe dovolj samostojna brez delne reorganizacije. Delovna skupina Odar žerjavni, smatra, da morajo biti skupne službe tudi TOZD z jasno opredeljeno vrednostjo in pomenom in s pripombo, da bi morali biti vzdrževanje, energija in transport samostojne TOZD zaradi široke dejavnosti. Delovna skupina Tušar montaža Javornik pa je bila mnenja, da bi morala biti proizvodnja bolj obremenjena s

Sodelavka pri pakirnem stroju v žebljarni

stroški vzdrževanja, ker bi tako bilo manj okvar. Skupina Bernik instalacija Javornik pa je imela pripombo, da bi bila varianta 1 b. boljša.

VEN: Vse delovne skupine so se sestale in opredelile za 3. varianto s pripombami: delovna skupina Leban VEN Bela ima pomisleke, če se bo zainteresiranost posameznika za neposredno upravljanje in gospodarjenje po 3. varianti povečala, ker bo TOZD tehnični sektor po številu zaposlenih zelo velika organizacija, razen tega pa so tudi dejavnosti zelo raznolike. Delovna skupina Janša VEN Bela sprejema 3. varianto, ker je strokovno in ekonomsko bolj utemeljena. Delovna skupina Ravnikar VEN HVŽ sprejme 3. varianto z zahtevo, da v Železarni ne bo nobenih prioritarnih TOZD kot se nekje tolmači.

RTA: Vse delovne skupine so se sestale s tem, da se je delovna skupina Dolanc opredelila za eno samo delovno skupino, to je železarno Jese-nice. Delovna skupina Zupan-čič KER pa ima vprašanje, kakšno tehnološko, organizacijsko, ekonomsko in delovno zaokroženo celoto po 3. varianti predstavlja TOZD tehnični sektor? Ali ni to le ostanek prvih dveh TOZD.

GRADBENO VZDRŽEVANJE: Vse delovne skupine so se opredelile za 3. varianto brez pripomb.

STRUGARNA VALJEV: Vse delovne skupine so se izrekle za 3. varianto brez pripomb.

ENERGIJA (elektro, toplotna, plinska in vodna): So se sestale vse delovne skupine s tem, da so se delovne skupine inž. Sikošek, Sirc, Nikolič, Zalokar, Zupan in Repinc

opredelile za varianto dve, v kateri je energija samostojna TOZD, delovne skupine Kokalj, Beljan, Koprivc, Peterman in Repe so se sicer opredelile za varianto 3, vendar s pripombo, da je čim prej treba preiti na varianto, po kateri bi bila energija samostojna TOZD. Delovna skupina Soklič pa zahteva, da se te variante objavijo v Železarnu.

TRANSPORT: Vse delovne skupine so se opredelile za 3. varianto brez pripomb.

TKR: Vse delovne skupine so se opredelile za 3. varianto s tem, da delovna skupina Gradišnik — kontrola kvalitete, priporoča čimprejšnji prehod na prvo varianto.

UPRAVNE SLUŽBE: Vse delovne skupine so se opredelile za 3. varianto razen inž. Nemec energetskega gospodarstva, ki ni imela sestanka in delovna skupina Jasnič, mag. Rozman ter Ščavničar, ki zahtevajo, da so upravne službe samostojna TOZD. Delovna skupina Zupan vprašuje ali se bodo zaradi TOZD še povečale službe in ali se bo z novimi nazivi pri formiranju TOZD tem osebam kaj povečal osebni dohodek in kaj bodo pri tem pridobili delavci. Delovni skupini Erjavšek prodajni in Cenček TSV pa priporočata, da se čimprej preide na prvo varianto.

Problematična je le opredelitev delovnih skupin v jeklovleku in delovnih skupin energije. Če se odbor odloči in predlaga delavskemu svetu po principu večine, potem je tretja varianta sprejeta, če pa se odloči za sporazumno, pa bo potrebno s temi delovnimi skupinami doseči sporazum.

Mladi o sebi, svojih problemih, nalogah in perspektivah

Organizacijo ZM v Železarni je treba reorganizirati

V soboto, 23. decembra, je bil v spodnjih prostorih Kazine na Jesenicah seminar za vse mlade družbenopolitične delavce, člane ZMS in mlade komuniste iz našega podjetja ter podjetij v občini. Seminar je pripravila ideološka komisija pri tovarniški konferenci ZMS z namenom, da mladim približa uveljavljanje ustavnih dopolnil v republiki, občini oziroma v Železarni.

V uvodu je predavatelj — predsednik odbora za uveljavljanje ustavnih dopolnil v Železarni Dante Jasnič orisal pomen in cilj novih ustavnih amandmajev XXI, XXII. in XXIII. V nadaljevanju je govoril o delu odbora za uveljavljanje ustavnih dopolnil v Železarni, o temeljnih organizacijah združenega dela ter nakazal tudi razliko med sedanjim stanjem v Železarni in stanjem, ki bo po uveljavitvi TOZD. Mladi, ki so se tokrat množično udeležili seminarja, so bili zadovoljni z razlago in glede na to je bila tudi razprava izredno živahna in zanimiva.

V drugem delu seminarja pa je navzoče seznanil z novo reorganizacijo ZM v podjetju, predsednik TK ZMS Ljubo Jasnič. Kakor so ugotovili vsi prisotni v razpravi, je organizacija ZM, tudi glede na ustanovitev TOZD v Železarni, nujno potrebna, če želimo, da se bo krepila njena vloga tako v družbeno-političnem kot samoupravnem smislu. V posameznih razpravah je bilo poudarjeno, da je treba organizaciji mladih dati večjo vlogo odločanja pri stvareh, ki se nanašajo na mlado generacijo in to reprezentirati tudi v novem statutu podjetja.

Vsi prisotni so bili mnenja, da sta tako shemo reorganizacije ZM kot pravilnik o organiziranosti (objavljena v Železarni kot osnutek) dobro izdelana in da se oba dokumenta predloži konferenci ZM v januarju mesecu v sprejem. Dokumenta sta obenem že osnova za boljše delovanje ZM v Železarni, predvsem pa v posameznih TOZD oziroma obratih, se pravi tam, kjer do danes ni bilo čutiti utripa in dela mladih.

Na seminarju so prisostvovali tudi predstavniki mladih z različnih podjetij v občini. TK ZMS so se zahvalili za povabilo in izrazili željo, da ne bi ostalo samo pri tem seminarju ampak naj bo takih oblik dopolnilnega izobraževanja še več, naj postanejo stalna oblika v delu ideološke komisije.

Navzoči so ocenili, da je seminar v celoti uspel, do konference pa bo treba izdelati sklepe, ki bodo sprejemljivi za vse mlade v Železarni in, ki bodo osnova za čim kvalitetnejšo in čim bolj razvejano ter množično delovanje TK ZMS po TOZD in obratnih aktivih.

Mladi in samoupravljanje

Mlade od samoupravljanja oziroma samoupravljanja od mladih ne moremo samo pogojno ločevati. Kakor ni do kraja izpeljanega samoupravljanja brez samoupravne opredelitve in angažiranja mladih, tako tudi ni mogoče brez socialističnega samoupravljanja uresničiti v naši družbi položaj mlademu rodu, da bi se uveljavil kot ustvarjalni revolucionarni družbeni dejavnik.

Odtod izhaja, da mladi svojih posebnih mladinskih problemov ne morejo reševati in rešiti zunaj samoupravnega družbenega okvira. Pravzaprav šele samoupravni družbeni odnos do kraja potrjuje, da so resnični problemi mladih v mladinska oblačila odeti problemi družbe kot take. Zaposlovanje je eden takih vprašanj, ki ga ne bi mogli učinkovito rešiti, če bi ga omejili na mladinsko vprašanje. Treba ga je rešiti z zavzetostjo vseh družbenih sil, odgovornih za razvoj te skupnosti. Isto je z neutelejnimi socialnimi razlikami v družbi, z neenakimi možnostmi mladih v raznih okoljih za šolanje, izobraževanje, reševanje stanovanjskih vprašanj itd. Mladi rod je posebno občutljiv za te in podobne družbene neenakosti in ne nazadnje je zanje občutljiv ves delavski razred, to pomeni, da se perspektive mladega rodu pri nas ujemajo s perspektivami delovnega človeka v družbi, da se prihodnost mladih utrjuje z bojem za neposredni vpliv delavskega razreda v vseh družbenih zadevah. Vsaka druga predstava prihodnosti mladih je iluzija in škodljiva stranpot.

Sedanjost in prihodnost mladega rodu je mogoče zagotoviti samo z uresničevanjem življenjskih interesov delavskega razreda. Jasni pogledi mladih na svet, na družbo in na svojo vlogo v njej so bili že doslej in bodo tudi v prihodnje v sorazmerju z delovanjem ZKJ med mladimi, v sorazmerju z njeno odločnostjo v boju za uresničevanje programa in politike ZK.

Bitka, ki jo danes vodijo zavestno, napredne sile v družbi, je po svoji razredni in splošni človečanski vsebini in pomeni v resnici navdih za revolucionarno ustvarjalnost mladih, za njihovo aktiviranje pri reševanju družbenih problemov, s katerimi se danes soočamo. Želja mladih

je, da se bitka izbojuje tako, da bo omogočila odpravo vseh slabih in škodljivih posledic za nadaljnji razvoj družbe. Treba je ustvariti pogoje za nemoteno delovanje mladih, za njihov vpliv in za mesto, ki jim v tej družbi pripada. Akcija pa naj bi bila tista, ki bo dala večje zaupanje mladim pri uresničevanju ciljev.

Predsedstvo RK ZMS: Več družbene pozornosti dijaškim domovom

Na ponedeljkovi seji predsedstva republiške konference ZMS so obravnavali predlog skupščine SRS za sistemske rešitve za investicije v srednje šole in dijaške domove, sprejeli konkretne predloge za kadrovske preosnove sekretariata, pregledali aktivnost ZMS v tednu solidarnosti z bojem ljudstva v Vietnamu in obravnavali nekaj tekočih zadev.

Predsedstvo ZMS in predsedstvo skupnosti dijaških domov sta sprejela dokument, ki poziva javnost in odgovorne družbene dejavnike, da čimprej sanirajo nevzdržno stanje v dijaških domovih Slovenije.

Ob obravnavi predloga zakona, ki naj bi sistemsko urejeval to področje, je bilo predsedstvo mnenja, da sicer pomeni prispevek k saniranju situacije, da pa predvidena sredstva, ki naj bi se zbirala v višini 2 % od investicij, ne bodo zadostovala in je zato potreben še dodaten vir sredstev, na primer določen del prometnega davka. V politično akcijo za to področje je treba vključiti vse družbeno politične organizacije in zahtevati, da se v domovih zgradi 3000 ležišč, kar bi pomenilo sanacijo na tem področju in da se v srednjeročnem načrtu zavzamemo za izgradnjo 5000 ležišč.

Ob poročilu o aktivnosti ZMS v tednu solidarnosti z Vietnamom se je razvila zanimiva razprava z vrsto konkretnih predlogov o pomoči Vietnamu. Vsekakor se bodo morale občinske organizacije ob tem bolj izkazati in organizirati vrsto akcij, tako na področju osveščanja in seznanjanja kot tudi pri zbiranju pomoči, s krvodajalskimi akcijami in podobno.

Ob podpori občinskih organizacij ZMS je predsedstvo sprejelo sklep, da z novim letom zaposli na sekretariatu štiri nove tovariše in sicer: LJUBA JASNIČA iz Jesenic za področje družbeno-ekonomskih odnosov, FILO LUDVIKA iz Murske Sobote za splošni ljudski odpor, LOKAR ŠONJO iz Ljubljane za politični sistem in MALI ZDENKA iz Kranja za priprave na 9. kongres ZMS in ZMJ.

Klub OZN na osnovni šoli Prežihov Voranc

Na osnovni šoli Prežihov Voranc že dalj časa deluje klub OZN. V ta klub se lahko včlanijo učenci od 5. do 8. razreda in sicer predvsem taki učenci, ki se zanimajo za politična gibanja po svetu in doma.

Klub OZN ima sedaj 35 članov, ki zelo uspešno opravljajo svoje naloge. Največ zaslug za uspešno delovanje tega kluba ima njegova mentorica tov. Marija Noč.

V letošnjem letu je poskrbela tudi zato, da so člani kluba dobili izkaznice. Ob teh priložnostih so izvolili tudi: predsednika, tajnika, blagajnika in dva člana.

Hajra Zahić

Obvestilo

Obveščamo mladinke in mladince zaposlene v železarni Jesenice, ter vse ostale, s katerimi sodelujemo, da smo namesto običajnih novoletnih čestitk po sklepu predsedstva TK ZMS namenili taborniškemu odredu Jeklar 2.000 din kot solidarnostno pomoč za nakup opreme in pribora. Predsedstvo TK ZMS se je odločilo za takšno pomoč na podlagi sklepa o specializiranih mladinskih organizacijah.

Preko naše stalne rubrike pa čestitamo vsem članom ZMS in celotnemu delovnemu kolektivu za čim uspešnejše poslovno leto 1973.

TK ZMS železarne Jesenice

Cestitka

Sekretariat predsedstva občinske konference ZMS Jesenice želi vsem mladim v občini, posebej pa mladim, ki aktivno delujejo v Zvezi mladine in mladinskih specializiranih organizacijah, društvih in klubih ter vsem sodelavcem in občanom občine Jesenice

DOSTI SUPEHOV PRI NADALJNJEM DELOVANJU in sporoča, da je sredstva v višini 500 din, ki bi jih porabili za čestitke, namenil taborniškemu odredu Jeklar, Jesenice kot prispevek k še bolj uspešnemu delovanju te organizacije mladih.

Uspel kviz »Obramba socialistične Jugoslavije«

Občinska konferenca ZMS Jesenice je v sodelovanju z rezervnimi starešinami krajevne organizacije Plavž organizirala v počastitev dneva JLA kviz o obrambi socialistične Jugoslavije. V predtek-movanjih za finale kviza je sodelovalo čez 200 mladih, ki so tako podrobno spoznali to področje, v tem pa je bil tudi namen kviza.

V nabit polni gledališki dvorani so v polfinalnem tekmovanju najprej tekmovale ekipe osnovnih šol Kranjska gora, Mojstrana, Tone Čufar, Prežihov Voranc in Koroške Bele za izbor najboljših ekip med osnovnimi šolami. Ekipa so na splošno prese-nečenje pokazale izredno za-dovoljivo znanje, kljub temu je med njimi izstopala ekipa osnovne šole Tone Čufar, ki je zmagala in se tako uvr-stila v finale kviza.

V finalnem tekmovanju je bilo prav tako zanimivo in razburljivo, saj so se ekipe zelo dobro pripravile. Sode-lovale so ekipe: osnovna šola Tone Čufar, taborniki, graničarji, gimnazija, dom učen-cev ZIC in Gradis.

Zirija, ki so jo sestavljali Vogrič Zlato, Jelovčan Jože in Smiljič Mirko, je imela vse prej kot lahko delo, saj je bilo znanje precej izena-čeno.

Zmagala je ekipa gimnazi-je Jesenice, ki je dobila do-narno nagrado 500 din in praktične nagrade, prispevek občinskega sindikalnega sve-ta Jesenice, drugo mesto in nagrado 250 din so dobili graničarji, tretje mesto in nagrado 150 din pa osnovna šola Tone Čufar. Ostali fina-listi so dobili nagrade po 100 dinarjev.

V programu so sodelovali pevski zbor Gimnazije Jese-nice pod vodstvom tovariša Pribošiča, tovariš Jelovčan Jože, ki je v referatu pouda-ril pomen in življenjsko nuj-nost vključevanja mladih v vse oblike priprav splošnega ljudskega odpora, ter pred-stavniki graničarjev in Flan-der Magda z recitacijama.

Oddajo je uspešno vodil in povezoval Teo Lipicer. Pri pripravi kviza so poleg so-delujočih pomagali tudi člani jeseniškega gledališča.

Po podelitvi nagrad je predsednik konference ZMS Lapanja Miro poudaril, da je kviz dosegel svoj namen, saj je veliko število mladih spo-znalo koncept o splošnem ljudskem odporu.

V slovesnem delu kviza je komandant obmejnega pod-ročja major Kanduč Albin podaril občinski konferenci ZMS plaketo kot znak pri-znanja in zahvale mladini za skupne akcije z graničarji, ki jih je vsako leto več in za-jemajo vse več področij.

50 let v Železarni brez bolovanja in brez izostankov

Uspešna aktivnost iznajditeljev in novatorjev

V jeseniški železarni se aktivno ukvarja z novatorstvom in racionalizacijo prek 350 plavžarjev, martinarjev, jeklarjev, valjavcev, energetikov, strojnih in elektro vzdrževalcev in drugih članov kolektiva. V letih po osvoboditvi so avtorji izboljševalnih predlogov iz jeseniške železarne izvedli in uvedli v proizvodnjo že prek 2100 zelo koristnih in uspešnih tehničnih izboljšav, s katerimi so ustvarili večsto milijonske koristi in prihranke.

V letošnjem letu so jeseniški železarji izvedli in uvedli v proizvodnjo 50 izboljševalnih predlogov. Šest komisij za oceno tehničnih izboljšav pri svetih delovnih enot v talilnicah, javorniških in belških valjarnah, predelovalnih obratih, vzdrževalnih in energetskih obratih je na dvajsetih sejah pozitivno ocenila 31 tehničnih izboljšav in avtorjem priznala prav toliko spodbudnih odškodnin v skupni višini 25.755 din. Poleg tega pa je tudi odbor za izume in novatorstvo pri delavskem svetu Železarne na petih sejah pozitivno ocenil 16 večvrednih izboljševalnih predlogov in avtorjem priznal na osnovi ocen in priporočil strokovnjakov in izvedencev 79.839 din odškodnin. Skupaj je bilo torej letos pozitivno ocenjenih 47 tehničnih izboljšav, avtorjem pa je bilo priznanih na osnovi ugotovljenih in potrjenih prihrankov in koristi po posebnem pravilniku 105.583 din spodbudnih odškodnin.

Z namenom vključevanja večjega števila članov kolektiva, posebno mlajših tehnikov, inženirjev in strokovnih sodelavcev, je v Železarni uvedena oblika objavljajanja posebnih razpisov za tehnološko rešitev problemov,

ozkih grl in podobno. V letošnjem letu je bilo objavljenih pet razpisov na katere je služba za novatorstvo in racionalizacije dobila trinajst zelo koristnih in originalnih, cenjenih ustreznih rešitev.

Prihranki in koristi, ki jih v podjetju ustvarjajo iznajditelji in novatorji skupaj s racionalizatorji, letno presega 3.500.000 din. Pri tem je spodbudna in razveseljiva ugotovitev, da poleg števila izboljševalnih predlogov iz leta v leto tudi raste vrednost tehničnih izboljšav.

V letošnjem letu so bili trem avtorjem priznani patenti za njihove originalne tehnične dosežke.

Da se inovacijska aktivnost v vseh delovnih enotah in obratih Železarne še bolj pospeši, je v razpravi poseben pravilnik za podeljevanje nagrade, plakete in diplome za posebne dosežke na tem področju.

V prihodnjem letu bodo jeseniški novatorji še povečali svojo vsestransko prizadevanost in aktivnost v počastitev stoletnice, ko so v javorniških plavžih proizvedli kot prvi visoko legirano manganovo jeklo (1873-1973) in z njim proslavili po vsem svetu.

Zelo redek, morda celo edinstven delovni jubilej bo v prihodnjem letu praznoval naš sodelavec iz gradbenega vzdrževanja FRANCE PRESEREN. Komaj štirinajst let star je pred petdesetimi leti začel delati v takratni Kranjski industrijski družbi na Jesenicah in leta 1966 v Železarni dočkal tudi svoj zaslužen pokoj. Toda že naslednji dan po upokojitvi je začel ponovno delati v Železarni honorarno, kjer dela še danes poln delovni čas. Našel sem ga v kleparni na gradbenem vzdrževanju in skoraj nisem mogel verjeti, ko so mi pokazali na postavnega, zvrzanega in še vedno vedrega moža zaverovanega v svoje delo. Ko sem ga prosil za kratek razgovor, se ni mogel takoj odločiti, ali naj pusti delo, ki sta ga opravljala s sodelavcem, ali naj mi reče naj pridem ob 14. uri, ko bo delo končano. Šele na tiho soglasje sodelavca se je odločil in za kratek čas prekinil delo. Ze ta tiha predanost delu in njegova skromnost sta naredila name zelo prijeten vtis. Nisem se zmotil, povedali so mi, da je zelo vester in priden delavec in da brez pripombe prime za vsako delo, ki mu ga na gradbenem vzdrževanju odredijo. Čeprav dela pri zidarjih, je ta dan pomagal v kleparni. Tak pa je bil naš jubilar vseh petdeset let svojega dela v Železarni. Še posebna redkost pa je, da v vseh petdesetih letih ni niti enkrat izostal, niti enkrat boloval — v naši obratni ambulanti nimajo niti odprte njegove kartoteke, niti ni bil opominjan ali kaznovan. Prosili smo ga, da naj kaj več pove o sebi in svojem življenju. Vedro, v klenem jeziku s prizvokom zadovoljstva nam je pripovedoval:

»Rodil sem se 6. 10. 1908 v Javorniškem Rovtu kot štirinajsti otrok. Dve leti mi je bilo ko mi je umrla mama in s sedmim letom sem moral že od doma na tuje. S štirinajstim letom pa sem začel delati v takratni Kranjski industrijski družbi. Začel sem na planem ali kakor smo takrat rekli »na placu« na Blejski Dobravi pri skladanju vagonov s surovinami za podjetje. Za tem sem delal na stiskalnici, ob znani redukciji sem bil dva dni brez dela, potem pa sem začel na Javorniku tudi na planem, kasneje pa pri odpravi materiala. Veste danes je to zelo enostavno ko imamo žerjave in druga pomagala za nakladanje vagonov. Takrat pa smo morali vse znositi na ramenih in naložiti z rokami, to je bilo garanje za skromen kos vsakdanjega kruha.

Takoj za tem, ko je začela obratovati valjarna tanke pločevine na Javorniku, sem začel delati tam. To je bilo avgusta 1933. leta in tu sem delal vse do upokojitve 31. marca 1966, to je skoraj 33 let. Takoj naslednji dan sem nadaljeval z delom, to-

da le kot honorarec pri generatorjih na Javorniku, potem pa pri gradbenem vzdrževanju pri zidarjih, kjer delam še danes. (Na obratovodstvu so mi povedali, da z veseljem dela povsod kamor ga razporedijo, ali kjer ga rabijo.)

Če bi hotel opisovati spremembe, ki sem jih v teh petdesetih letih, še posebno pa po osvoboditvi spremljal in občutil v Železarni, bi bila to obsežna pripoved. V kratkih besedah povedano, to ni mogoče primerjati, pa marsikdo danes ne bi mogel niti verjeti. Edina mehanizacija takrat so bile človeške roke. Vse proizvode Železarne smo morali nalagati na vagone ročno od težkih svitkov betonskega železa do težkih jeklenih plošč. Prav tako pa smo morali ob izredno zahtevnih normah skladati tudi vse surovine. Spremembe, tako v pogledu delovnih pogojev, kakor v pogledu skrbi za delavca so izredne. Te spremembe lahko pravilno ceni- mo le tisti, ki smo v podjetju začeli delati v najtežjih pogojih v nenehnem strahu kdaj se bomo znašli na ce-

sti.«

Zanimalo nas je kako je živel da je ohranil svojo vitalnost in da v petdesetih letih težkega dela ni nikoli boloval?

»V otroštvu sem bil večkrat lačen kakor sit, posebno hudo pa je bilo med prvo svetovno vojno. Med obema vojnoma sem se udeleževal pri tekoatletski sekciji jeseniške Svobode pri Jelenu. Rad sem hodil v hribe, še posebno na Golico in Rožco, sicer pa sem živel solidno. Dnevno pokadim po deset cigaret, moja edina pijača pa je radenska in ribezov sok. Doma imam zelo veliko domačih zdravil od hermelike, namočenega divjega kostanja do encijana. Za zdravilo od časa do časa popijem kozarček teh zdravil. Kar se hrane tiče, si zjutraj privoščim izdaten zajtrk, ki je običajno sestavljen iz 20 dkg salame, dveh jajc kuhanih ali surovih, tričetrtlitra bele kave v katero nadrobim kruha in povrhu žlica medu. Izdatno mora biti tudi kosilo, medtem ko za večerjo ne jem ničesar. Po kosilu obvezno počivam, sicer pa v prostem času tudi kaj preberem, v zabavo pa mi je tudi majhen vrtiček za domačo zelenjavo ob hiši.«

Ob slovesu me je prosil naj zapišem njegovo zahvalo vsem, ki so izrazili pozornost ob njegovem delovnem jubileju, tako sedanjemu obratovodstvu, kakor Železarni in osnovni organizaciji sindikata Železarne.

K številnim čestitkam ob tako visokem delovnem jubileju našega sodelavca FRANCETA PRESERNA, se pridružuje tudi Železar v imenu vseh bralcev z željo, da bi ostal še dolgo med nami tako zdrav in vitalen kakor smo ga srečali na njegovem delovnem mestu po petdesetih letih vestnega in zavzetega dela v Železarni. Njegova izredno razvita delovna kultura pa naj postane zgled vsej naši številni železarski skupnosti.

Samoupravni organi v preteklem tednu

45. seja odbora za plan in finance

Predsednik odbora za plan in finance dipl. inž. Janez Komel je sklical 45. sejo odbora v ponedeljek, 25. decembra 1972, za dnevni red pa je predlagal obravnavo mesečnega poročila o proizvodnji za november, operativni program za januar, proizvodne rezultate v II. dekadi decembra in finančno analizo rezultata poslovanja v novembru.

Mesečno poročilo direktorja za proizvodnjo za mesec november so sprejeli na znanje brez posebnih pripomb, saj je plan skupne proizvodnje dosežen 98,6 %, blagovne 100,1 % odpravili pa smo 98,8 % blaga. V novembru je bila že itak planirana nižja proizvodnja zaradi remonta ogrevne peči v valjarni žice, v ostalih obratih pa je proizvodnja potekala normalno, razen v valjarni 2400 in šte-

kel valjarni, kjer se je že opazalo pomanjkanje naročil.

Predlog operativnega programa za januar 1973, ki znaša 134.960 ton skupne in 30.510 ton blagovne proizvodnje so sprejeli brez pripomb, ker v nobenem obratu operativni program ne odstopa za več kot 5 % družbenega plana.

Proizvodnja v II. dekadi je zahtevljiva, saj je plan

skupne proizvodnje izpolnjen 95,8 %, blagovne 105,1 %, odprave pa 107,2 %. Nekaj slabša je bila proizvodnja le v valjarni bluming in štelci zaradi pomanjkanja novih valjev. Ker so valji že prispeli, pričakujejo, da bomo do konca meseca odpravili 29.500 do 30.000 ton blaga.

Finančni rezultat v novembru pa je zelo slab, če ga primerjamo z ostalimi meseci, ker so se povišali stroški pri nizki proizvodnji, v nekaterih obratih predvsem zaradi višjih osebnih dohodkov (3 plačani prazniki). Rezultat se nagiba že k kritični meji, ker je v tem mesecu ostalo le za milijon dinarjev dobička.

Analiza sestankov delovnih skupin o stanovanjski izgradnji

V času od 25. novembra do 15. decembra so delovne skupine v Železarni obravnavale poleg predloga o ustanavljanju TOZD, tudi srednjeročni program stanovanjske gradnje na Jesenicah in posebej v Železarni. O srednjeročnem programu stanovanjske izgradnje je razpravljalo na sestankih le 146 delovnih skupin, ali 57 %, kar je nerazumljivo, saj so se v tem času sestale skoraj vse delovne skupine in so vodje delovnih skupin sprejeli gradivo za sestanke skupaj, to je predlog o ustanavljanju TOZD in srednjeročni program stanovanjske izgradnje.

Po obratih so se sestanki oziroma razprave o srednjeročnem programu stanovanjske gradnje odvijale takole:

PLAVZ

Od 15 delovnih skupin ni nobena obravnavala srednjeročnega programa.

MARTINARNA

Od 14 delovnih skupin so o srednjeročnem programu razpravljale 4 skupine ali 28 %, brez pripomb.

ELEKTROJEKLARNA

5 delovnih skupin, srednjeročni program so obravnavale 3 skupine ali 60 %, s temi pripombami in stališči:

skupina Panič z mnenjem, da se preide na organizirano stanovanjsko gradnjo in da se za stanovanjsko izgradnjo v občini zbirajo sredstva od vseh podjetij, ne pa samo od Železarne.

skupina Petač s stališčem, da je že skrajni čas, da se zgradi čimveč stanovanj za naše delavce.

LIVARNA

Vseh 5 delovnih skupin je obravnavalo srednjeročni program. Pripombe oziroma stališče so imeli:

delovna skupina Smolej J. iz modelne mizarne, ki smatra, da bi pri individualnih stanovanjskih hišah moralo

biti razmerje večje vsaj 50:50, ker je sedanje razmerje 65:35 premajhno, zlasti še, ker je pri vrstnih in terasnih hišah razmerje 20:80. Predlagajo, da se eno razmerje poveča, drugo pa zmanjša.

Delovni skupini Pristov in Podobnik pa sta imeli pripombo na stanarine z ugotovitvijo, da so prenizke, imajo pa pomislek, kako bodo plačevali večje stanarine delavci z manjšimi osebnimi dohodki, oziroma mnenje, da tudi povečane stanarine ne bi rešile stanovanjskih problemov.

SAMOTARNA:

Vseh 5 delovnih skupin v šamotarni je obravnavalo stanovanjski srednjeročni program. Pripombe in stališča so tele:

skupina Podlesnik — mlini, zanima jih kje se bo lahko dobilo toliko sredstev za gradnjo stanovanj po programu.

skupina Krmelj — mlini, menijo, da bo treba nujno najti manjkajoča sredstva.

skupina Ščulac — mlini, prav tako jih zanima od kod se bodo dobila ostala sredstva. Mnenja so, da bi se moralo v občini uvesti določen denarni prispevek za stano-

vanja in ne samo v ežlezarni, podjetja v katerem je zaposlen zakonski tovariš našega sodelavca, pa bi tudi morala prispevati nekaj za stanovanje, ki ga temu zakonskemu paru dodeli Železarna.

skupina Črv — strojno ročno oblikovanje, se v celoti strinjajo s programom s pripombo, da bi se res pravično stanovanja delila in da bi bila dostopna tudi delavcem z nižjimi osebnimi dohodki.

skupina Rus — peči, se prav tako strinja s pripombo, da bodo res dobili stanovanja v prvi vrsti delavci z nižjimi osebnimi dohodki.

VALJARNA BELA:

Srednjeročni program so obravnavale le tri delovne skupine od 14, kar znaša 20 % in še te brez pripomb, oziroma stališč.

VALJARNA ŽICE:

Vse 4 delovne skupine so obravnavale srednjeročni program. Stališče oziroma pripombo pa ima le **skupina Justin,** ki meni, da prispevek od osebnega dohodka ostane v višini 6—8 %, da bi se izgradnja pospešila. Mnenja so, da se kriza od leta 1966 do 1970 ne sme več ponoviti.

VALJARNA PROFILOV:

Od 7 delovnih skupin je program stanovanjske gradnje obravnavalo 5 skupin ali 72 %. Vse z določenimi stališči ali pripombami:

skupina Brišar — tehničar, strinjajo se z 8 % prispevkom in so mnenja, da prostornina 52 m² zadostuje za dvosobno stanovanje za delavca, proizvajalca.

skupina Markelj — lahka proga, pozdravlja ta program s pripombo, da bi se moralo več financirati v individualno gradnjo, ker je veliko zanimanja za lastne hiše in ker je takšna gradnja tudi cenejša.

skupina Mežnarc — lahka proga, je enakega mnenja in tudi predlagajo več sredstev za individualno gradnjo, **skupina Udir — čistilnica,** pa se njihovim stališčem pridružuje.

skupina Benedičič — adjustaža, predlaga stanovanjski komisiji, da pregleda stanovanja, ki niso polno zasedena, ker menijo, da ni malo primerov, da poseduje večšobno stanovanje en sam član družine. Smatrajo, da bi se na ta način dalo delno reševati stanovanjski problem brez finančnih sredstev.

ADJUSTAŽA STECKEL JAVORNIK:

Od treh skupin nobena ni obravnavala srednjeročnega programa stanovanjske izgradnje.

VALJARNA 2400:

Od 7 delovnih skupin so o srednjeročnem programu razpravljale 3 skupine, to je 43 %, s temeli pripombami oziroma stališči:

skupina Plemelj — proga, pripominja da je treba urediti lastništvo nad stanovanji, ker smatrajo, da ni prav, da stanujejo v stanovanjih Železarne tudi delavci, ki so Železarno zapustili:

skupina Knafelj — adjustaža, pripominjajo, da gradimo, preveč luksuznih stanovanj, ki gradnjo dražijo. Predlagajo naj gradimo bolj cenena stanovanja, da bo v bodoče lahko prišel do stanovanja tudi tisti, ki ima večjo družino in eno samo plačo. Mnenja so, da ob takem pomanjkanju stanovanj ne bi bilo napak bolj podpreti individualno gradnjo, ker individualni graditelji več koristijo svoje rezerve.

skupina Mirtič — odprema, smatrajo, da se stanovanjska vprašanja rešujejo postopno že od leta 1945, vendar enkrat z drago gradnjo, drugič pa s prepoceni. Iz tega sledi, da nikdar ni bilo urejenega programa stanovanjske gradnje, zato menijo, da je sedanji program dobro sestavljen, vprašanje je le, če ga bodo izvršili.

JEKLOVLEK:

Od 8 delovnih skupin, je program obravnavalo 5 skupin ali 62 %. Pripombe in stališča so sledeče:

skupina Bizjak — adjustaža, pozdravlja ta program in meni, da bo upadla fluktuacija, če bomo v naslednjih treh oziroma 4 letih, zgradili potrebna stanovanja.

To bi vsekakor vplivalo tudi na boljše proizvodne rezultate Železarne kot celote.

skupina Muhar — vlačilnica, so s programom zadovoljni, ker upajo, da bo s tem programom rešen marsikateri stanovanjski problem, seveda če se bo program izpolnjeval.

skupina Lavtižar — brusilnica, smatrajo, da mora lastnik individualne gradnje prispevati prevelik % v odnosu na ostale.

skupina Arnež — brusilnica, brusilnica se pridružuje mnenju skupine Lavtižar.

HVŽ:

Od 26 delovnih skupin je o stanovanjski problematiki razpravljalo 23 delovnih skupin, kar znaša 89 %, imeli pa so tele pripombe, oziroma stališča:

skupini Urbanc — hladna valjarna in Oven — adjustaža, se strinjata s povečanim % prispevka za stanovanjski sklad, vendar s pripombo, da se gradi več družinskih stanovanj za delavce in sodobnih samskih domov.

skupina Prevc — hladna valjarna, podpira predlog s pripombo, da se gradijo enostavnejša stanovanja, namenjena za delavce. Obenem predlagajo, da se gradijo tudi samski domovi. Strinjajo se s predlaganim prispevkom s pripombo, da se denar mora uporabiti v namenske svrhe.

skupina Skumavc — hladna valjarna, predlaga, da se poveča % prispevka s stanovanjski sklad in da se v bodoče gradijo stanovanja, ki bodo ustrezala potrebam delavcev.

skupina Jereb — skladišče surovin, se strinja, da se zgradi čimveč stanovanj, ne strinjajo pa se, da bi se povečal % prispevka preko 8 %. Smatrajo, da je treba najti drugo varianto, ali z povečanjem proizvodnje ali na kakšen drug način.

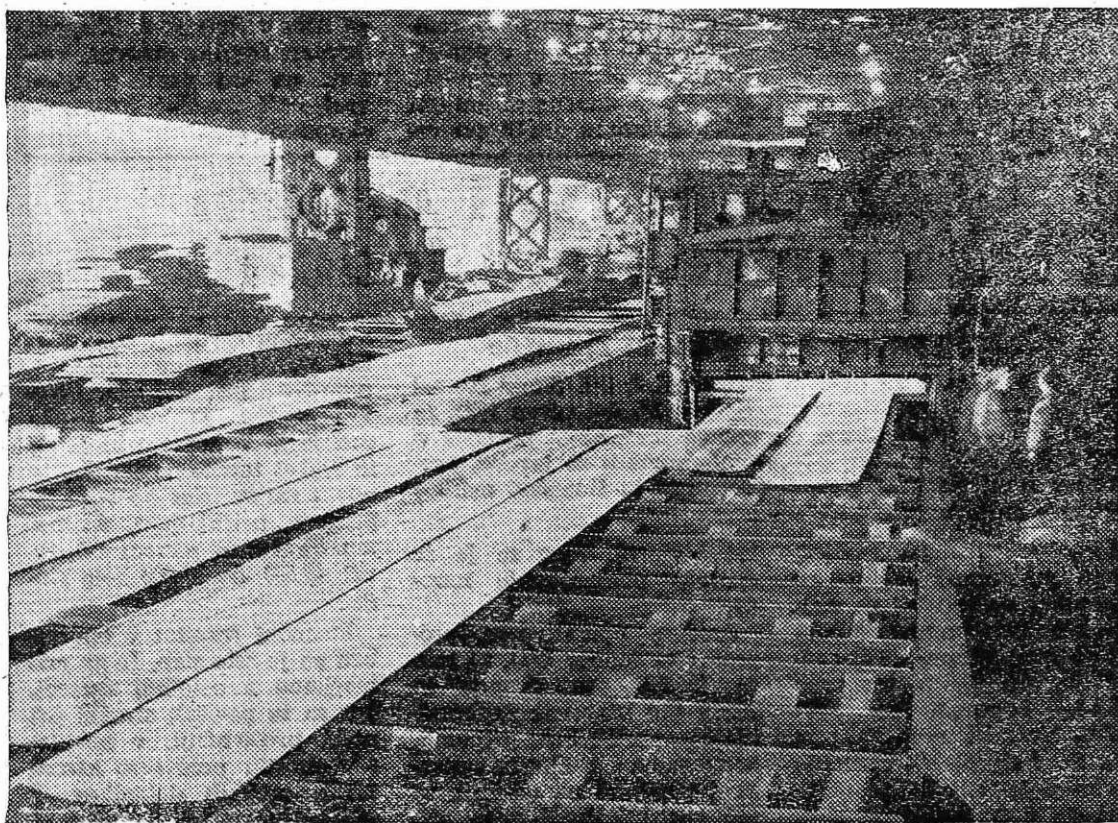
skupina Ravnik — lužilnica, ne strinja se s povečanjem prispevka za stanovanjsko gradnjo.

skupina Poklukar — žičarna, sicer ni imela pripomb, en član delovne skupine pa sprašuje, kdaj lahko tudi on po 20 letih zaposlitve, dobil posojilo za adaptacijo svoje stanovanjske hiše (to je navedel tudi v anketi). Menijo, da je za podjetje še vedno boljše, če se takšnemu delavcu da nekaj milijonov posojila, kakor pa da bi za veliko večje vsote dodelilo stanovanje.

skupina Tramte — žičarna, se ne strinja s povišanjem prispevka temveč predlaga, da se za novogradnjo določi višji procent denarnih sredstev iz stanovanjskih najemnin.

skupina Marinkovski — žičarna, meni, da bo težko v nekaj letih nadoknaditi zamujeno. Stremeti pa je treba za tem, da bi v okviru vseh možnosti čim preje naredili več stanovanj, kolikor možnosti zdaj na prvi pogled dopuščajo. Stopnja prispevka naj se v občini izenači.

skupina Klinar žičarna, se strinja s prispevkom 8 % s pripombo, da tudi vsa ostala podjetja v občini povečajo stanovanjski prispevek na 8 %, sredstva pa naj bodo namensko vložena za gradnjo potrebnih stanovanj.

Adjustaža valjarne 2400 na Javorniku

skupina Guzelj — patentir- nica, se strinja s 8% prispevkom s pripombo, da tudi ostale organizacije povečajo svoj prispevek na 8%.

skupina Sušnik — adjusta- za, ni za povečano stopnjo prispevka, ker ta že itak znaša 8%. Predlagajo, naj bi se gradilo čimveč cenjenih stanovanj za delovne ljudi, ker vsi niso zmožni plačevati visoke najemnine v konfortnih stanovanjih.

skupina Kragolnik — po- cinkovalnica, je izrazila bo- jazen, če bo izgradnja stano- vanj res potekala po predvi- denem načrtu.

skupina Janša — pocinko- valnica, se strinja s 8% pri- spevkom s tem, da tudi osta- le organizacije v občini pove- čajo svoj prispevek.

ŽEBLJARNA:

Nobena od 4 delovnih sku- pin ni obravnavala srednje- ročnega programa stanovanj- ske izgradnje.

ELEKTRODNI OBRAT:

Vseh 7 delovnih skupin je obravnavalo srednjeročni pro- gram, stališča pa so tale:

skupina Lipovšek — pred- laga, da naj se Železarna kot investitor odloča pri gradnji za ekonomsko čim cenejša in funkcionalno primerna stano- vanja, ki bodo dosegljiva delavcem z nižjimi osebnimi dohodki.

skupini Maček in Kosmač, menita, da bi tudi ostale de- lovne organizacije v občini morale vlagati v stanovanj- sko gradnjo, ne samo Žele- zarna.

STROJNE DELAVNICE:

Od 12 delovnih skupin, je program razpravljalo 7 ali 58%. Stališča so tale:

skupini Gartner in Šilar, smatrata da ni prav, ker so v tovarniških stanovanjih stano- valci, ki niso zaposleni v Železarni.

skupina Javorski — delav- nica tehtnic, smatra, da je boljše graditi cenejša stanova- nja, ker bi se s tem povečalo število stanovanj. Mislijo tu- di da bi bilo ekonomično, če bi komisija za posojila odo- brila več sredstev za adapta- cijo starejših stanovanj, ker bi se s tem verjetno zmanjša- lo število prosilcev za nova stanovanja.

STROJNO VZDRŽEVANJE:

Od 26 delovnih skupin je program obravnavalo 11 sku- pin ali 42%. Pripombe in stališča pa so tele:

skupina Klinar — SV plavž, predlaga, da se čim hitreje gradijo stanovanja za delav- ce.

skupina Repinc — SV Bela, meni, da je za rešitev stano- vanjske krize pa tudi za družbo najcenejša rešitev stanovanjskega vprašanja, gradnja zasebnih stanovanj- skih hiš, za kar delovna sku- pina priporoča čimveč dru- žbene pomoči.

skupina Rozman — SV Be- la, je mnenja, da se program čim prej začne izvajati, so pa zaskrbljeni, kako zagotoviti denar, če bodo cene narašča- le.

skupina Kastelic — SV Be- la, sredstva za izgradnjo stano- vanj naj se bolj smotrno izkoristijo za večje število stanovanj. Zasedenost stano- vanj, ki so last Železarne naj se bolj pravično razdeli, ne da ima ena oseba celo dru- žinsko stanovanje. Delavci, ki so zapustili Železarno naj iz- praznijo stanovanja, tisti, ki pa imajo zgrajene stanovanj- ske hiše, pa naj se vselijo v svoje hiše in stanovanja od- dajo drugim prosilcem.

skupina Cerkovnik — SV HVZ, smatra, da je treba pri programu upoštevati pred- vsem delavca z nižjimi OD in samske delavce, ki imajo sedaj zelo neugodne pogoje bivanja. V okviru možnosti še nekaj let podpirati indivi- dualno gradnjo, ker se pred- videna sredstva zbrana na ta način premajhna. Predlagajo, da se poveča delež iz dohod- ka Železarne, pri tem se za- vedajo, da je osnova dober poslovni uspeh. Stanovanjski prispevek naj ostane 8%.

skupina Odar — SV žerjav- ni oddelek, predlaga, da se podprejo individualni gradi- telji.

VEN:

Od 15 skupin so program obravnavale 9 ali 60%, z na- slednjimi stališči:

skupina Stenovec — VEN plavž, smatra, da bi bilo prav, če bi pri delitvi stano- vanj vsak obrat imel svojega zastopnika.

skupina Arih — VEN Bela, pravlaga, da se program čim prej prične izvajati, denar iz stanovanjskega sklada pa naj se koristi za reševanje najbolj nujnih primerov, ne glede na poznanstva in polo- žaj posameznikov.

skupina Lovše — VEN Be- la, predlaga, da se individu- alnim graditeljem zasebnih hiš da največja možna pod- pora v obliki kreditov.

RTA:

Od 6 delovnih skupin je program obravnavalo 5, ali 83%. Z naslednjimi stališči:

skupina Logar — TMK, stanovanjska vprašanja v Železarni in občini se morajo čimprej reševati s tem, da se upošteva socialni položaj de- lavca in pospeši individual- no gradnjo.

skupina Zupančič — KER, smatra, da je program po- stavljen na podlagi preveč idealnih predpostavk.

skupina Dolanc — VMR, se zavzema za uvedbo ekonom- skih stanarin ter sistematič- no reševanje stanovanjskega vprašanja družin in občanov z nižjimi dohodki.

skupina Beden — RMR, se strinja, da ostane prispevek 8%.

GRADBENO VZDRŽEVA- NJE:

Vseh 6 delovnih skupin je obravnavalo program brez

pripomb in stališč, razen skupine Zupan — delavnica Javornik, katera smatra, da je program pravilno usmer- jen, ker bi z rešitvijo stano- vanjskih problemov, omilili tudi fluktuacijo delovne sile v Železarni.

STRUGARNA VALJEV:

Obe delovni skupini sta obravnavali srednjeročni pro- gram izgradnje stanovanj brez pripomb.

ELEKTRO TOPLOTNA ENERGIJA:

Od 8 delovnih skupin je pro- gram obravnavalo 5 skupin brez pripomb, razen delovne skupine Žagar, ki smatra, da je potrebno graditi nova stano- vanja in to čim hitreje. Kritika je bila na račun dru- gih podjetij v občini, ki zelo malo skrbijo za stanovanja svojih delavcev. V večini so to stanovanja Železarne, ko nas delavec zapusti in se za- posli v drugem podjetju, stano- vanje pa obdrži. Tu bi bi- lo potrebno napraviti red, da delavec, ali podjetje pla- ča Železarni zasedeno stano- vanje. Na ta način bi Železar- na lažje prišla do finančnih sredstev, obenem pa tudi do stanovanj, ki jih primanj- kuje.

PLINSKA IN VODNA ENERGIJA:

Vseh 5 delovnih skupin je obravnavalo program z na- slednjimi pripombami:

skupina Koprivec, sprašu- je: Več kot polovica ljudi po- seduje lastne hišice in to skromne, ostali imajo stano- vanja. Hišni posestniki pa že tako veliko izdajajo za po- pravila hiš.

skupina Peterman, smatra, da je za stanovanjsko grad- njo na razpolago zelo veliko sredstev, da pa je stanovanj- ska gradnja predraga. Če bi uspeli poceniti gradnjo, bi se s tem povečalo število stano- vanj.

skupina Bellan, se s pro- gramom strinja, imajo pa pripombe glede rušenja hiš in garaž, katere so bile zgra- jene komaj pred 8 ali 10 leti. Tisti, ki to načrtujejo naj do- bro premislijo, kje se lahko gradi. Nepremišljeno in po- polnoma brez pravega pome- na je danes graditi, čez par let pa podirati, potem pa jamrati kje dobiti denar.

skupina Repinc, se načelno strinja s programom, ima pa zelo resne pripombe k izkori- ščanju obstoječega stano- vanjskega fonda in o (ne)pravi- čni delitvi stanovanja.

TRANSPORT:

Od 15 delovnih skupin je o programu razpravljalo le 5 skupin ali 53 brez pripomb.

TKR:

Od 11 skupin je program obravnavalo 6 ali 55%. Vse skupine odobravajo program z mnenjem, da je s tem stor- jen velik korak k reševanju stanovanjske problematike, da bo velik uspeh, če bo pro- gram realiziran in da bodo zadovoljni, če bi se realizira- la vsaj 1/2 predvidenega pro- grama. Delovni skupini Po- gačnik Zora in Prhaj pa sta izrazili željo, da bi se čim- prej in čimveč zgradilo cene- nih stanovanj za delavce z nižjimi osebnimi dohodki.

UPRAVNE SLUŽBE:

Od 23 delovnih skupin je program obravnavalo 18 ali 78%, z naslednjimi stališči:

skupina Erjavšek — pro- dajni, je podprla predlog in pozdravila politiko reševanja problema gradnje stanovanj v okviru občine in Železarne, v cilju čim hitrejša rešitve perečega stanovanjskega pro- blema.

skupina Praček — knjigo- govodstvo talilnic, je imela pripombo, da je nelogično, da obstajajo primeri, da si ne- kateri dolga leta z lastno po- vprečno plačo gradijo hišo brez posojila in poleg tega

plačujejo 8% za stanovanj- sko izgradnjo kot vsi tisti, ki se samo vselijo v družbeno stanovanje.

skupina Zupan — obratov- no knjigovodstvo, se s pro- gramom strinja, imajo samo vprašanje: Kolika je enota enomesečne stanovanjske- najemnine v občini, ki jo dobi stanovanjsko podjetje? Kolikšni so upravni stroški stanovanjskega podjetja na en mesec?

skupina Varl — kadrovske- ni sektor, priporoča delavskemu svetu, da sprejme izhodišča programa stanovanjske iz- gradnje Železarne. Zadolži naj se naše predstavnike v občinski skupščini, da se pri- zadevajo in zahtevajo tudi od drugih delovnih organizacij podobne oziroma enake na- pore za reševanje stanovanj- ske problematike v občini.

skupina Sotlar — kadrov- ski sektor, smatra, da je pro- gram v redu, ker bomo le tako lahko prišli do stalne delovne sile.

skupina Jasnič — organiza- cijski oddelek, se strinja s programom, imajo pa nasled- nje pripombe:

— kadrovska služba mora stremiti za cenejšo gradnjo — pregledena cena 3800 din/ m² je previsoka.

— dodeljevanje stanovanj mora biti bolj dosledno po vrstnem redu prosilcev v pri- oritetni listi. Ne dovoljevati pogoste zamenjave stanovanj. — odpreti možnost nakupa stanovanj v obstoječih zgrad- bah — etažna lastnina. Do- datni vir sredstev.

— kadrovska služba skupaj s stanovanjskim podjetjem naj več skrbi posveti za raz- voj samouprave stanovalcev. Obnoviti je potrebno aktiv- nost hišnih svetov.

— zahtevati od stanovanj- skega podjetja da več skrbi posveti vzdrževanju obstoje- čih stanovanj.

TAJNISTVO ORGANOV SAMOUPRAVLJANJA

Drugega novembra se je prišel tečaj za žerjavovodje. Od 50 prijavljenih ga redno obiskuje približno 30 kandidatov, med katerimi sta tudi dve ženi. Po učnem programu bodo s preda- vanji zaključili 17. januarja, za tem pa bodo še preostali izpiti. V tem tečaju kandidati sproti opravljajo izpite po predmetih, ki so zaključeni. — Na sliki: del udeležencev tečaja za žerjavovodje.

Transport

Sindikalna organizacija na transportu je imela 9. decembra v hotelu Špik v Gozd Martuljku redni letni občni zbor.

Poročilo o opravljenem delu v pretekli mandatni dobi je posredoval predsednik Marjan Drole. V njegovem poročilu in tudi pozneje v razpravi je bilo obravnavano nagrajevanje in poudarjena nujnost za še tesnejše sodelovanje z delovnimi skupinami.

Iz predsednikovega poročila je razvidno, da je sindikalni odbor na transportu imel v mandatni dobi 12 sej in več kratkih posvetovanj. Sindikalni odbor je na svojih sejah razpravljalo o tistih vprašanjih, ki so za delavca najpomembnejša. Običajno so bili na sejah sindikalnega odbora prisotni tudi vodje obrata, delovodje, predsednik sveta delovne enote in sekretar osnovne organizacije ZK. Sindikalni odbor je organiziral 14 izletov, ki se jih je udeležilo kar 90 % članov kolektiva. Denarno pomoč so odobrili 35 delavcem v povprečni višini 200 din. Ob dnevu žena so obdarovali sodelavke, sicer pa so bili aktivni tudi na področju športne in rekreacijske dejavnosti.

Šef delovne enote tov. Košir je v razpravi obširno razložil naloge, ki so bile v zadnjem obdobju uspešno opravljene. Razen tega je poudaril pozornost delu samoupravnih organov. V njihovi delovni enoti imajo 15 delovnih skupin, vendar je delo težje, zato ker delujejo na področju tovarne ob Hrenovici in Javornika do valjarne Bela. O delu delovnih skupin in drugi problematiki na transportu so v razpravi govorili še Franc Lah, Štefan Grah, Jože Šlibar, Kaban in Gazvoda. Med drugim je bilo postavljeno vprašanje, kako smo zadovoljni z novo Diesel lokomotivo. Na vprašanje je posredoval ustrezen odgovor šef delovne enote Jože Košir.

Ob koncu razprave je govoril še zastopnik tovarniškega odbora osnovne organizacije sindikata Mirko Zupan. V svoji razpravi je navedel vrsto nalog, ki jih je sindikalna organizacija opravila in se dalj časa zadržal pri delu samoupravnih organov. Govoril je o stanovanjski problematiki in povedal, da bo treba pospešiti gradnjo družbenih stanovanj namenjenih delavcem. V ta namen bo treba v organizacijah združenega dela izdelati programe za reševanje stanovanjskih vprašanj delavcev. V prihodnje bo treba posvetiti največ pozornosti ustanavljanju in delu TOZD. Te so pomembne zato, ker bo gospodrenje s sredstvi in upravljanje z dohodkom še bolj neposredno približano delavcem, ki ga ustvarjajo. Novo ustanovljenim temelj-

nim organizacijam združenega dela, bo prilagojena organizacijska struktura sindikalnih odborov v tovarni. Tovariš Zupan je ob koncu svoje razprave odgovoril še na vprašanje sodelavca, Klinarja, glede deblokade žiro računa. Povedal je, da se uprava močno prizadeva, za deblokacijo žiro računa do 1. januarja 1973, da se izognemo izplačilu 90 % osebnih dohodkov.

Ob koncu občnega zbora so izvolili 15 članov sindikalnega odbora in tri člane nadzornega odbora. Novi predsednik sindikalnega odbora bo Slavko Sušnik.

Splošna varnostna služba

Redni letni občni zbor sindikalne organizacije splošne varnostne službe je bil v petek, 15. decembra, v prostorih Kazine na Jesenicah. Občnega zbora se je udeležilo 48 članov sindikata, tovarniški odbor osnovne organizacije sindikata Železarne je zastopal Niko Sok, prisotni pa so bili tudi v letošnjem letu upokojeni sodelavci.

Poročilo je prebral predsednik Alfonz Dornik. V razpravi je bila večkrat omenjena stanovanjska problematika, vpisovanje plačane članarine v sindikalne knjižice in drugi problemi. Zavzemali so se zato, da bi se v prihodnje bolj pogosto sestajali. Nadalje je bilo v razpravi rečeno, da se po pismu predsednika Tita in izvršnega biroja ZKJ stanje izboljšuje še posebej pa je treba pozdraviti enotnost v kolektivu, ki je zaradi pestre narodnosti toliko bolj pomembna.

V razpravi je sodeloval tovariš Sok, član tovarniškega odbora osnovne organizacije sindikata Železarne. Dejal je, da je še vedno prisotna miselnost, da vloga sindikata v družbi ni taka kot bi želeli. Na vsak način je treba delo sindikalne organizacije prilagoditi zahtevam delavcem. Ne samo delovne skupine, ampak tudi sindikalne organizacije bi morale vsak mesec obravnavati problematiko. Vedeti je treba, da če delavec ne bo spregovoril, bo namesto njega nekdo drug, in tudi odločal. Pri kadrovskih spremembah je treba upoštevati strokovne delavce, ki se tudi udeležujejo v družbeno političnih organizacijah. Navzoče je seznanil z delom tovarniškega odbora ter z novim sistemom nagrajevanja, ki naj bi omogočil pravično delitev osebnega dohodka. Med pomembnimi nalogami je omenjal ustanavljanje TOZD ter delo delovnih skupin. Govoril je še o nadzoru nad potrošnjo materiala in povedal, da 1 % zmanjšana potrošnja materiala pomeni dve milijardi dohodkov. Vodja splošne varnostne službe tov. Jeršin je dodal, da je tudi njihova služba poklicana, da ustrezno ukrepa

ob morebitnem kršenju predpisov ali nepravilnem postopku.

Ob koncu občnega zbora so izvolili nov sindikalni odbor, ki ga bo tudi v prihodnje vodil predsednik Alfonz Dornik.

Javornik I

Redni letni občni zbor sindikalne organizacije je bil 16. decembra v Kazini na Jesenicah. Občnemu zboru je prisostvoval tudi Ernest Zupan, član tovarniškega odbora sindikata Železarne. Predsednik sindikalnega odbora Anton Zupan je posredoval obširno poročilo. V prvem delu je govoril o položaju v svetu in vlogi Jugoslavije. Omenjal je tragedijo v Vietnamu in težaven položaj na Bližnjem vzhodu, zaradi katerega je že nekaj let ves svet zaskrbljen ter nedavne dogodke v sedmih Avstriji, v odnosu do slovenske manjšine. Največ pozornosti je posvetil razmeram pri nas doma in poudaril, da so v zadnjem času v sindikatih veliko delali pri Omenjal je sodelovanje z dejavnostjo baze samouprave, lovnimi skupinami in pozval, da je treba tudi v prihodnje tako sodelovanje obdržati, sicer pa imajo delovne skupine svoje zastopnike v sindikalnem odboru. Sindikalni odbor lahko ukrepa prek samoupravnih organov, toda vse premalo se zavedamo moči, ki jo imamo v rokah. Naštel je akcije, ki so bile izvedene v pretekli mandatni dobi. Največ pozornosti je sindikalni odbor posvetil poglobljanju samoupravljanja in nagrajevanju ob istovrstnih zahtevah za pošteno delo.

Razpravljavci so opozorili na reševanje stanovanjske problematike in menili, da bo treba v stanovanjsko komisijo vključiti zastopnike vseh

obratov. Grajali so cene v kantinah in jih primerjali s cenami v drugih podjetjih. Prav tako niso bili zadovoljni s stanjem garderob in higienskih prostorov, ter zaradi preprih skozi težko progno in zato ljudje bolujejo. Sodelavec Habe je grajal socialno službo oziroma službo za varstvo pri delu, ker ob njegovi poškodbi na poti v službo ni dobil 100 % nadomestila. Ustrezno pojasnilo je posredoval tov. Crv.

Obratovodja tov. Crva je govoril o nagrajevanju ter o kreditih za gradnjo nove hladne valjarne, ki predstavljajo priložnost naši mladi generaciji in med drugim povedal tudi to, da se v tovarno vračajo tudi delavci, ki so pred leti odšli. Bilanca kaže, da bomo za gradnjo stanovanj lahko prispevali več, kot v prejšnjih letih. Izreden pomen pripisuje jeklovleku, ki ga Javornik I oskrbuje z vložkom.

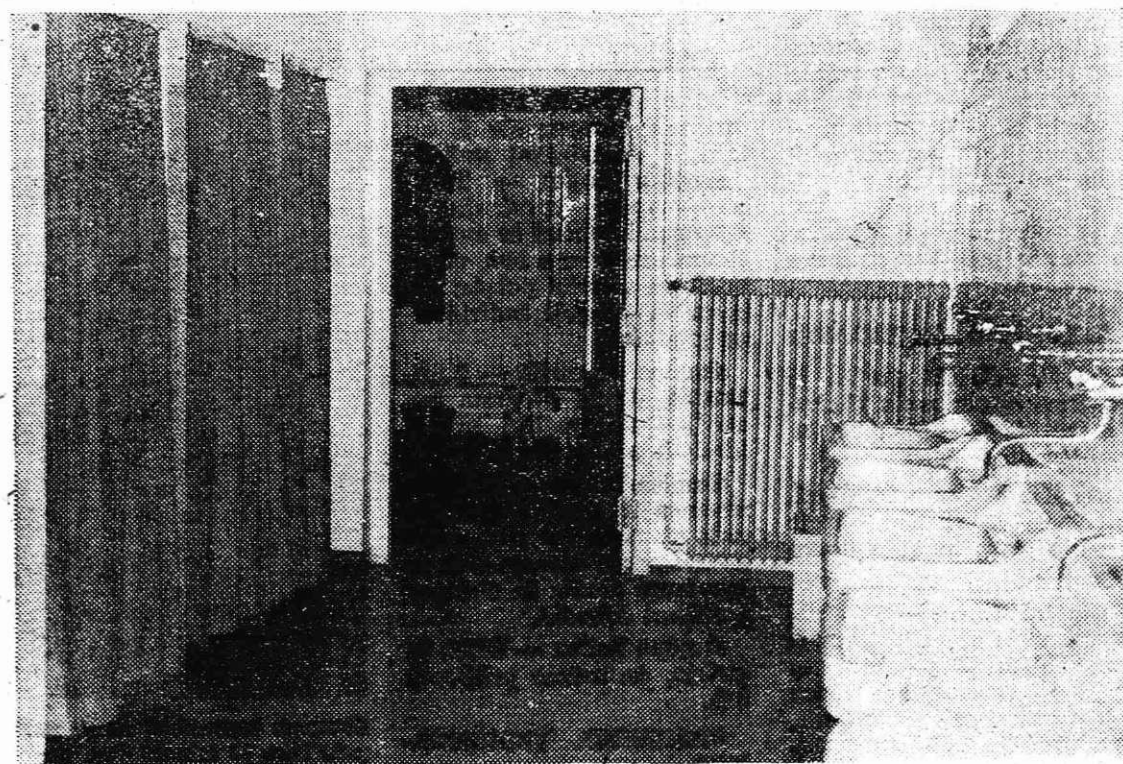
Tov. Celarc je zahteval ustrezno informacijo o izplačilu 90 % OD. Informacijo je posredoval tov. Crv in menil, da bo z zahtevanim delom služb v Železarni ta problem rešen, ostane pa naloga, da bo treba v prihodnje še bolje delati in kupce zadovoljiti. Izvolili so nov sindikalni odbor in za novega predsednika Antona Mežnarca, ter enajst sklepov, ki bodo novo izvoljenemu sindikalnemu odboru napotilo za akcijo.

Žebljarna

Sindikalna organizacija žebljarne je imela 9. decembra redni letni občni zbor v kulturnem domu na Hrušici. Poročilo predsednika je bilo obširno, v njem pa je rečeno, da so trenutno najbolj pomembni ukrepi za stabilizacijo gospodarstva. To je naša skupna odgovornost in

predstavlja osnovno področje aktivnosti subjektivnih sil, samoupravnih organov in drugih. Tu so stalne in dolgoročne zadolžitve, z drugo besedo, stabilizacija ni enkratna akcija. V poročilu je naštel tudi nekatere akcije in naloge, za katere se še posebej zavzemajo družbeno politične organizacije v Železarni. Govoril je o pomenu ustanavljanja TOZD, ki bodo odločale o vseh važnejših zadevah medtem, ko so doslej odločali le centralni organi in uprava. Odločitve bodo v prihodnje sprejemali s soglasjem ali z neposrednim vplivom TOZD, kjer pa bodo imele odločilen vpliv delovne skupine oziroma delavci kot ustvarjalci dohodka. V zadnjem delu predsednikovega poročila so podatki o delu sindikalnega odbora žebljarne, ki je imel devet rednih sej, eno izredno, tri posvetovanja in prav toliko sestankov z celotnim kolektivom. Vse probleme, ki jih je obravnaval sindikalni odbor so obravnavali tudi na sestanku delovnih skupin. Organizirali so dva izleta, ekskurzijo in dva piknika. S kulturno in športno dejavnostjo niso bili posem zadovoljni medtem, ko so se športnih tekmovanj udeležili v glavnem isti člani in je bila udeležba manjša.

Razprava je bila zelo pestra in obširna. O problematiki obrata in razmerah v novem času so največ govorili sodelavci Hlebanja, Mikula, Globočnik ter obratovodja Zvone Labura. Tov. Labura je povedal, da so se razmere v obratu močno spremenile in prav tako osebnih dohodki. Po objavljenem pismu predsednika Tita in izvršnega biroja ZK je bilo nakazanih toliko problemov, da je odprta razprava na vseh področjih. Glede temeljnih organizacij združenega

Za dan republike so v žebljarni dobili nove higienske prostore in sanitarije za sodelavke.

droč-
h sil,
in
dol-
lugo
en-
lu je
kcije
e po-
beno
Žele-
menu
bodo
h za-
loslej
rgani
do v
sogla-
vpli-
bodo
lovne
i kot
zad-
vega
delu
bljar-
ednih
sveto-
estan-
ivom,
e ob-
or so
tanku
izirali
jo in
no in
o bili
dtem,
ovanj
člani
jša.
o pe-
lema-
ah v
šč go-
vanja,
obra-
Tov.
so se
nočno
oseb-
jenem
ta in
e bilo
emov,
ra na
emelj-
enega

elavke.

dela meni tov. Labura, da bodo dobile svoj smisel le v primeru, če bomo znali zahtevati in uveljavljati pravice in če bomo dobili več pooblastil. Ne gre za spremembo miselnosti ampak za spremembo situacije v korist delavcev. V zadnjem času se precej razpravlja o perspektivi žebjarne. Prvotno je bilo predvideno, da bi proizvodnja povečali na 19.000 t, vendar kaže, da bo povečanje 30.000 t in da bo tako proizvodnja žebjarne trikrat večja kot sedaj. Večja bo tudi finančna realizacija. Zato bodo v žebjarji dobili ustrezne naprave in stroje, pripraviti se bo treba na nova delovna mesta ter na prekvalifikacije. Perspektive bo imel predvsem mlajši kader. Tudi razprava tov. Kobentarja, predsednika TO OO sindikata Železarn, je bila zelo obširna. Govoril je o samoupravljanju, ki je obenem gospodarjenje ter vlogi delovnih skupin. Poudaril je, da smo v zadnjem času napravili velik korak naprej. To se kaže v razgibani stanovanjski izgradnji, saj se je v letu 1971 položaj začel spremenjati. Dalj časa se je zadržal pri likvidnosti ter nagrajevanju. Osební dohodki v prejšnjih letih niso bili visoki, sedanjí pa so že nad poprečjem celotne industrije Slovenije ter so letos porasli kar za 23 %.

Precej je govoril tudi o ustanavljanju TOZD in vzporedno o sindikalni organizaciji, ki bo morala biti prilagojena. Sindikatu še vedno ostaja naloga — skrb za delovnega človeka. V žebjarji bodo morali posvetiti tej nalogi večjo skrb in pozornost, kajti v zadnjem času niso dosegli nobene denarne pomoči.

Izvolili so nov devet-članski sindikalni odbor in tri člane nadzornega odbora. V prihodnji mandatni dobi bo sindikalni odbor vodil Miha Zemva.

Valjarna 2400

Občni zbor sindikalne organizacije valjarne 2400 je bil 9. decembra v prostorih hotela Spik v Gozd Martuljku.

Predsednik sindikalnega odbora tov. Gabor je prebral obširno poročilo, v katerem je obravnaval problematiko Železarn. Poudaril je, da je bilo leto 1971 za Železarno zelo pomembno, ker smo uspeli sanirati dosedanje izgube, naloga za leto 1972 pa je bila, da položaj še bolj utrdimo in z boljšim delom ter z doslednim izpolnjevanjem akcijskega programa prispevamo delež k stabilizaciji celotnega gospodarstva.

Predsednik sindikalnega odbora je v svojem poročilu posebej poudaril pomen pisma predsednika Tita in izvršnega biroja ZKJ. Pismo vsebuje smernice in opozarja na izpolnjevanje ustavnih dolžnosti ter k večji zavzetosti

za ustanavljanje TOZD.

Kljub temu, da leto 1972 še ni zaključeno, lahko že iz poročila o devetmesečnem poslovanju ugotovimo, da so bili v valjarni 2400 doseženi rezultati enaki istemu obdobju v lanskem letu in prav tako v Železarni. Predsednik je še poudaril, da bo realizacija letnega plana v precejšnji meri odvisna od proizvodnje v decembru, ker plana v novembru iz objektivnih razlogov niso izpolnili. Precejšen problem predstavlja za valjarno 2400 servisna pločevina, ki jo imajo na zalogi. Omenjena pločevina zmanjšuje količinsko in finančno realizacijo in zavzema velik del prostora v skladišču.

V drugem delu poročila se je tov. Gabor zadržal pri delu sindikalnega odbora. Sindikalni odbor tudi smatra, da bo treba delovnim skupinam v obratu, ki predstavljajo temeljne celice samopuravnega sistema posvetiti še več pozornosti.

Razprava je bila zelo obširna. O problematiki obrata in Železarn je govoril obratovodja inž. Božidar Bartelj. Razen o proizvodni problematiki je govoril o ustanavljanju TOZD in o delovnih skupinah, ki še ne delujejo zadovoljivo in obravnavajo le tekoče informacije in problematiko. Vse premalo je samoiniciativnega dela in predlogov. Tov. Husejinović je menil, da bi morali imeti izvoljeni funkcionarji sindikata več stikov s člani kolektiva. Opozarjal je tudi, da je zaslužek delavcev z najnižjimi plačilnimi skupinami premajhen v primerjavi s cenami in življenjskimi stroški, ki so v porastu. V svoji razpravi je govoril tudi o izpolnjevanju proizvodnih nalog v poletnih mesecih, ko občutno primanjkuje delavcev. Meni, da manjkajočo delovno silo v administraciji hitreje nadomestijo in predlagal, naj bi preverili, če je potrebno tolikšno število uslužbencev v obratu. Tov. Finžgar je obširneje razpravljao o TOZD. Ne sme nam biti vseeno za katero od predlaganih variant se bo kolektiv odločil. Člani kolektiva vse premalo koristijo pravice, ki jih imajo skladno s statutom, zakoni in ustavnimi dopolnili.

Tov. Resman je opozoril na zaskrbljenost zaradi osebnih dohodkov, ki so vezani na realizacijo operativnega plana. Zaskrbljenost je toliko večja zaradi zahtevnejšega kakovostnega asortimenta, ki tudi zahteva daljši tehnološki proces in zmanjšuje storilnost na posameznih agregatih.

Tov. Pogačar je občni zbor pozdravil v imenu tovrniškega odbora osnovne organizacije sindikata in se zadržal pri problematiki Železarn, ki je bila aktualna v lanskem in letošnjem letu. Osrednji

problem je nelikvidnost in blokiran žiro račun zaradi dolgov naših kupcev. Obširneje je odgovoril o samoupravljanju in TOZD ter o delovnih skupinah. Dejal je, da imamo pri nas toliko samoupravljanja, kolikor si ga sami želimo in da nam statuti ter drugi predpisi dajejo poleg dolžnosti tudi dosti pravic, ki pa jih člani sindikata večkrat ne koristijo. Novo ustanovljenim temeljnim organizacijam združenega dela bo prilagojena tudi struktura sindikalne organizacije.

Ob koncu občnega zbora so izvolili enajst članov sindikalnega odbora in tri člane nadzornega odbora. Člana tovarniškega odbora sindikata Železarn bosta v prihodnji mandatni dobi sodelavca Jože Plemelj in Klemen Hribar.

Zadnja seja komisije za vzdrževanje pri Združenju jugoslovanskih železarn

Dne 12. decembra 1972 je bila v Zenici seja komisije za vzdrževanje pri Združenju jugoslovanskih železarn. Sestanku so prisostvovali odgovorni za vzdrževanje naslednjih železarn: Zenica, Sisak, Smederevo, Skopje, Nikšić, Štore, Koksarna Lukavac in železarna Jesenice.

Komisija je sprejela nekatere ocene, stališča in sklepe, ki so v neposredni zvezi s časom v katerem živimo in se nanašajo na vzdrževalno problematiko v jugoslovanski železarski proizvodnji. Smatramo, da so pomembna tudi za železarno Jesenice, nato jih v naslednjem objavljamo.

1. Vzdrževalni stroški so v letu 1972 znašali v jugoslovanskih železarnah od 7 do 10 % eksterne realizacije. Komisija smatra, da je planiranje stroškov vzdrževanja v tem obsegu realno tudi za leto 1973.

2. Komisija ugotavlja, da podjetje Vatrostalna ne izpolnjuje obvez, ki jih je sprejela na letošnjem spomladanskem sestanku na Jesenicah v zvezi z izvajanjem remontov na pečeh v okviru pogodbenih rokov in kvalitete ogradenega materiala. Tudi v naši železarni se neizpolnjevanje mesečnih planov proizvodnje SM jekla opravičuje na račun podaljševanje remontnih terminov, zmanjšanja vzdržnosti ognjeodpornih obzidav.

3. Komisija ugotavlja, da je premalo storjenega na pohenotanju vodenja stroškov vzdrževanja po železarnah. Zato je uspešnost služb vzdrževanja težko primerjati. Ta ugotovitev velja tudi za združeno podjetje Slovenskih železarn.

Komisija bo problem ponovno predložila odboru tehničnih direktorjev pri UJZ.

4. V zvezi s točko 3 je sprejet sklep, da grupa, ki je zadolžena za zasledovanje stroškov, obišče tri železarne, in

S sej sindikalnih odborov

STRUGARNA VALJEV

Četrta seja sindikalnega odbora je bila 18. decembra. Dogovorili so se, da bo občni zbor sindikalne organizacije v petek, 22. decembra, na Pristavi v Javorniškem rovtu. Pripravili so predlog kandidatne liste za člane sindikalnega odbora in predlog organov občnega zbora.

V nadaljevanju seje so razpravljali o predlogu za podelitev odlikovanja sodelavcu Andreju Urhu, ki naj bi dobil medaljo dela. Ob koncu seje so sprejeli sklep o podelitvi denarne pomoči sodelavcu Jožetu Kisovcu, ki že dalj časa boluje.

SAMOTARNA

Skupna seja članov sindikalnega odbora, ZK in mla-

dinske organizacije ter vodij delovnih skupin in zastopnikov obratovodstva je bila 12. decembra.

Predsednik sindikalnega odbora tov. Panič je na začetku seje opozoril na izvedbo občnega zbora. Pravočasno je treba pripraviti poročila članov dosedanjega odbora. Občni zbor naj bi izvedli v soboto, 23. decembra, v Radovljici. Na občni zbor bodo povabili tudi upokojene sodelavce, ki si bodo ogledali tudi obrat in novosti, uvedene v zadnjem času. V novem sindikalnem odboru naj bi bilo trinajst članov.

Denarno pomoč so odobrili sodelavcu Konstantinu Bizjaku, ki že dalj časa boluje.

LIVARNE

Prva seja novoizvoljenega sindikalnega odbora livarne je bila 13. decembra. Predsednik tov. Avber je posredoval kratko informacijo o financiranju sodelavcev, ki se aktivno ukvarjajo s športno rekreacijo. Člane sindikalnega odbora je še informiral o razdeljevanju denarne pomoči sodelavcem, ki bolujejo in sicer v višini 200 din. Denarno pomoč naj bi prejeli samo socialno ogroženi sodelavci. Sprejet je bil tudi sklep, da bo ob upokojitvah sindikalni odbor, upokojenim sodelavcem prispeval po 150 din.

Sindikalni odbor je ob koncu sprejel sklep, da v prihodnje ne bodo podeljevali nagrad sodelavcem uvrščenim na prva mesta na obratnih tekmovanjih.

ADJUSTAŽA STEKEL

Druga redna seja sindikalnega odbora po občnem zboru je bila v petek, 22. decembra. Predsednik sindikalnega odbora Mavro Lenardič je govoril o izvedbi sestankov delovnih skupin, na katerih bodo razpravljali o ustanavljanju TOZD. Še posebej je opozoril na tretjo varianto, ki bi bila za enkrat še najbolj primerna.

V nadaljevanju sestanka so razpravljali o mladinski organizaciji in v ta namen zadolžili Mileta Nikoliča in Marinka Gogiča. Da bi poživili športno in rekreacijsko dejavnost, bo poskrbel referent Simon Vister.

V drugem delu seje so obravnavali še nekatere tekoče zadeve.

Železarski globus

VELIKA BRITANIJA. Po britanskih podatkih je svetovna proizvodnja peletov v letu 1972 narasla na 145 milijonov ton. Leto 1971 je bila proizvodnja 120 milijonov ton peletov in leta 1965 70 milijonov ton. Za leto 1977 računajo, da bo proizvodnja peletov narasla na 200 milijonov ton.

ing. N. M.

Kdaj vakuum v našem podjetju?

Značilno za razvoj tehnologije jekla, je zelo hiter napredek v zadnjih desetih ali petnajstih letih. Naj naštejemo samo nekaj novosti, ki so močno spremenile stare načine izdelave jekla. Najpomembnejši je kisikov postopek ali imenovan LD postopek. Potem so tu UHP električne peči z izredno močnimi transformatorji, pri katerih traja taljenje eno uro in pol, trajanje šarže pa dve do dve uri in pol. Američani so razvili Argon — kisik konverter za izdelavo nerjavečih jekel, ki je začel svojo zmagovito pot pred tremi leti in ga najdemo že v številnih jeklarnah v Ameriki, Evropi in Japonski. Večina največjih proizvajalcev nerjavečega jekla je ali še bo v naslednjih letih vpeljala ta proces. Švedi so razvili svoj znameniti ASEA — SKF postopek, ki dela v kombinaciji električna peč kot talilni agregat in ponev za dokončanje šarže, to je za oksidacijo, rafinacijo vakuumiranje in vlivanje. K temu se je lani priključil še najnovejši to je ASEA-MR postopek z dvema kotli (pečmi) in enim transformatorjem od katerih eden služi za predgrevanje, drugi pa za taljenje s čimer je omogočeno zelo hitro zaporedje šarž pri stalni in enakomerni obremenitvi električnega omrežja. Ko je šarža raztaljena, pa se spet odlije v ponev (obzidava z magnezitno opeko), kjer se šarža dokonča kakor pri preje omenjenem ASEA — SKF postopku. Potem je še vrsta specialnih postopkov pri katerih talimo jeklo v vakuumu kakor taljenje jekla v vakuumski obločni peči, v vakuumski indukcijski peči, v peči na elektronski curek, taljenje s plazmo in taljenje pod žlindro. Zlasti hitro se širi pretaljevanje jekla pod žlindro (tudi v železarni Ravne so postavili takšno napravo), ker je to razmeroma cenen postopek, po kvaliteti jekla pa celo prekaša nekatere druge specialne postopke. Pri vlišanju pa je treba omeniti kontinuirno livanje jekla.

Obdelava jekla v vakuumu, o kateri nameravamo govoriti, je že dolgo znana. Pravo revolucijo pa je doživel ta način šele v zadnjih nekaj letih, ko so RH, DH in LD-Vac postopki omogočili pravo vakuumsko metalurgijo, z oksidacijo, redukcijo in legiranjem v ponvi.

Ce smo na začetku omenili, da je današnji čas značilen zelo hiter razvoj tehnologije izdelave jekla, potem je za nas značilno, da

na področju izdelave jekla močno zaostajamo. Res, da se je v martinarni močno povečala storilnost predvsem zaradi rekonstrukcije livne jame in uvedbe kisika, res pa je tudi, da je martinarna zastarela in proizvodnja na meji rentabilnosti. Pri danih razmerah se storilnost verjetno ne da več bistveno povečati.

Imamo pa dve novi veliki električni peči, na žalost postavljeni v neprimerno halo, s premajhnimi manipulativnim prostorom. Peči sta praktično goli, brez potrebne opreme, ki bi delo olajšala in storilnost na moža povečala. To pa je tudi eden od vzrokov za množično fluktuacijo delovne sile, ki pa posredno spet vpliva na slabšo storilnost in ne dovolj kvalitetno delo. Na teh pečeh imamo torej v pogledu storilnosti še določene »skrite rezerve«, ki jih bomo v naslednjih letih morali izkoristiti, saj nam vseskozi manjka talilnih kapacitet.

Ali smo proizvajalci kvalitetnega jekla?

Vsem nam je že davno jasno, da je na Jesenicah perspektivno in ekonomsko upravičena le proizvodnja kvalitetnega večvrednega jekla. O tem govorimo in pišemo, v tej smeri gre tudi naš razvoj. S tem namenom smo že mnogo novega zgradili v predelovalnih obratih, imamo nov jeklovlek, gradimo v elektroodnem oddelku, gradimo na Javorniku in na koncu odločili smo se postaviti novo hladno valjarno. Čeprav se priprave vlečejo in vlečejo, pa je to le neizpodbitno dejstvo. Čez nekaj let bomo morali zagotoviti ves kvalitetni vložek za novo hladno valjarno, navadnega bomo, kakor smo že lahko brali v železarni, dobili iz Smedereva. Potem je tu še valjarna 2400, ki je še vedno naš največji porabnik surovega jekla in katere obstoj je odvisen prav od kvaliteten večvrednih jekel.

Zato se upravičeno moramo vprašati, ali smo v naši obstoječi jeklarni sposobni zagotoviti dovolj kvalitetni vložek, deloma že za sedanji, predvsem pa za bodoči kvalitetni program.

Nov hladna valjarna in naš proizvodni program

Investicijski program za novo hladno valjarno predvideva, da bomo letno proizvedli naslednje količine hladno valjanih trakov:

globoki vlek	70000 t HVT oziroma	92000 ton surovega jekla
dinamo	30000 t HVT oziroma	44000 ton surovega jekla
nerjaveča	15000 t HVT oziroma	25000 ton surovega jekla

Računajo tudi, da bi se proizvodnja dinamo hladno valjanih trakov povečala na dvakratno količino na račun cenejšega in manj kvalitetnega jekla za globoko vlečenje, možno bo tudi še povečanje količine nerjavečih hladno valjanih trakov. Če izvajamo jeklo za globoki vlek nam ostanje še vedno velike količine jekla za dinamo pločevino in nerjaveča jekla. Kje in kako jim bomo proizvajali, mora zanimati vsakega jeklarja.

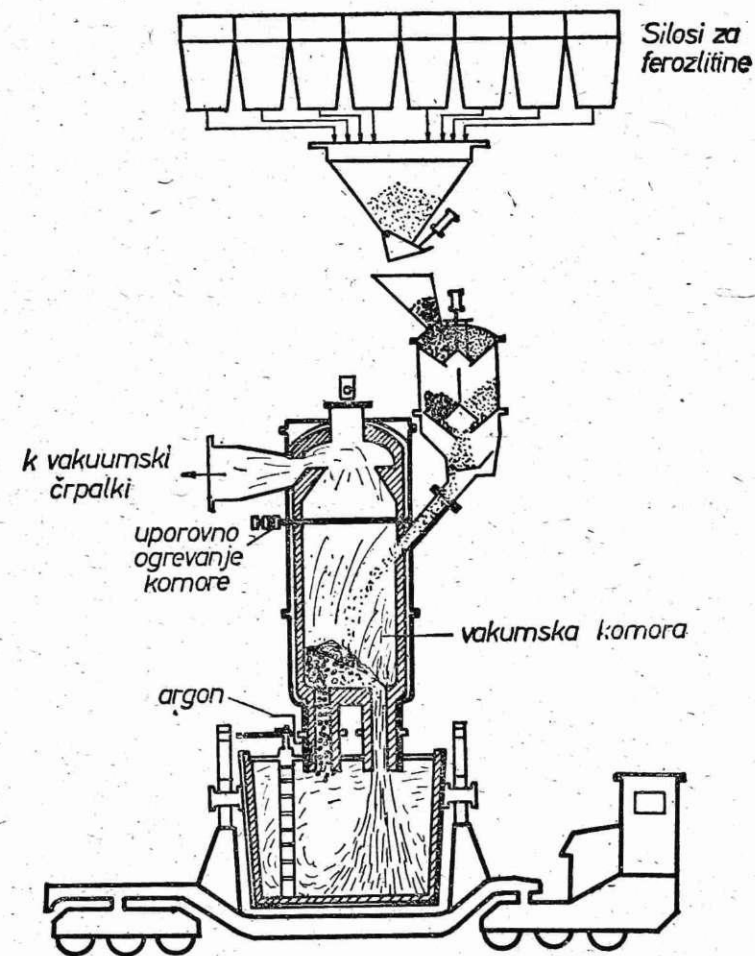
Kje in kako bomo proizvajali dinamo in nerjaveča jekla?

Na vprašanje kje, je odgovor znan. To je na ASEA in LECTROMELT peči. Kako proizvajati pa je zahtevno vprašanje, s katerim se moramo začeti takoj ukvarjati.

ne podatke, kako in kaj delajo. Ena od teh je jeklarna Ruhrort August Thyssen Hütte, kjer mesečno vakuumirajo 60000 ton LD jekla pretežno dinamo in druge mehke kvalitete jekla. Pri 110 tonski ponvi znese to 16 do 18 šarž na dan. Naprava je tipa R — H firme Standard Messo. Druga taka železarna je LD — AC Stahl-Hüttenwerke AG Dortmund. Werk Hörde firma Hoesch

V 180 tonskih konvertorjih izdelujejo dinamo jekla, ki jih spihajo na 0,03 do 0,05 % C, nepomirjena zlijejo v ponev s 1630 do 1635 °C in v vakuumu razogljijo na povprečno 0,01 % C. Naprava je tipa D-H firme Kocks. Legiranje se v obeh primerih izvrši v vakuumski posodi.

Ekonomičnost upravičujejo s povečano storilnostjo pri žarjenju v konti pečeh.

RH — vakuumska naprava

Dinamo jekla bomo proizvajali po licenci ARMCO. Denimo, da je s tem vprašanje rešeno, čeprav postopka še ne poznamo. Znano nam pa je, da firma ARMCO izdeluje dinamo jekla tudi s pomočjo vakuumске naprave in to z vso razpoložljivo kapaciteto, ki jo naprava tipa RH daje. Iz referenčne liste za RH naprave vidimo, da je firma ARMCO Steel Corp. v Butlerju postavila to napravo za ogljikova jekla, dinamo in trafo jekla, nerjaveča jekla in legirana konstrukcijska jekla.

Iz strokovne literature je znano še mnogo opisov uporabe vakuumске naprave za izdelavo dinamo jekla. Naj načrtujem le dve taki železarni za katere imamo natanč-

Npr., medtem ko je za običajno izdelano jekla potreben čas žarjenja 5 do 7 minut pri optimalni temperaturi, da se doseže 0,004 % C, pa se takšen ogljik doseže pri v vakuumu izdelanem jeklu že po 2 do 3 minutah, to pa je manj kot v polovičnem času za običajno izdelano jekla. Vakuumiranje jekla ima tudi to prednost, da se da zahtevano kemično sestavo dosežati z veliko zanesljivostjo.

Znano nam je, da imamo pri izdelavi dinamo jekla že sedaj velike težave. Zelo težko se da dosežati dovolj nečisto jeklo, pa močno ponizek končni ogljik. Jeklo navadno ni dovolj čisto, oboje, tako visok ogljik kot večujeta vatne izgube.

Iz vsega lahko rečemo, da bi bila vakuumska naprava za to proizvodnjo že sedaj upravičena.

Kako bomo proizvajali nerjaveča jekla?

Na to vprašanje še nimamo pravega odgovora. Res, da že sedaj izdelujemo na ASEA peči tako feritna kot avstenitna in tudi martenzitna nerjaveča jekla, vendar vedno le v manjših količinah, v eni kampanji kvečjemu nekaj šarž. Za bodočo planirano proizvodnjo pa bo treba izdelati 40 do 45 šarž na mesec. Načeloma sta možni dve poti, prvič po klasičnem postopku tako, kot delamo že sedaj, pri čemer pa je treba še rešiti vprašanje ognje-vzdržne obzidave peči. S sedanjo dolomitno obzidavo to ne gre, ker peč ne vzdrži tako visokih temperatur okrog 1900 do 2000 °C, ki pri oksidaciji nastopajo in so nujne, če hočemo znižati ogljik dovolj nizko pri čim manjšem odgoru kroma. Za kampanjsko izdelavo šarž, kakršna za veliko proizvodnjo edino pride v poštev, je primerna le magnezitna oziroma krommagnezitna obzidava.

Druga pot pa pelje preko vakuumске naprave. Šaržo se v električni peči le raztali, oksidira, rafinira in legira pa v vakuumu. V vakuumu so potrebne mnogo nižje temperature, da znižamo ogljik in obenem preprečimo odgorovanje kroma. Ali z drugimi besedami, pri tem postopku se pri znižanem pritisku ravnotežni pogoji tako spremenijo, da kljub visoki vsebnosti vedno odgorava pred kromom. Prednost postopka je zato tudi v tem, da lahko delamo z visokim procentom kroma v vložku do 18 % in da zato lahko rabimo cenejšo vrsto FeCr Carbureja. Legiranje v vakuumu je zanesljivo in zvezano z visokim izkoristkom legiranih elementov. Ekonomičnost tukaj opravičujejo tudi s povečano storilnostjo talilnih agregatov, z večjim izplenom pri kontinuirnem vlišanju, z lepšo površino slabov in z boljšo plastičnostjo.

Eden od proizvajalcev nerjavečega jekla, ki dela po tem postopku, je Henrichshütte Hattingen — firme Rheinstahl, ki je tudi izumitelj R — H postopka. V 100 tonski električni peči raztalijo in delno oksidirajo jeklo. Šaržo odlijejo v ponev, kjer do konca oksidirajo in legirajo. Pač pa ima običajno dolomitno obzidavo.

Podoben postopek je razvila in patentirala železarna Edelmetallwerk Witten, imenovan LD — VAC postopek, kjer šaržo raztalijo in delno oksidirajo v konvertorju in dokončajo v vakuumu.

Moderna vakuumska metalurgija, ki se je začela s širjenjem RH, DH in LD-AC postopka in ki obsega tako oksidacijsko in redukcijsko obdelavo in legiranje jekla v

(Nadaljevanje na 15. str.)

(Nadaljevanje s 14. str.)

vakuumu, ima s klasičnimi napravami, ki so bile namenjene predvsem razplinjenju jekla za velike kovaške bloke, le malo skupnega. To pa so ravno tiste prednosti, zaradi katerih se predvsem RH in DH vakuumske naprave tako hitro širijo pri kvalitetnih in masovnih proizvajalcih jekla.

Tretji že v uvodu omenjeni način pa je izdelava nerjavčih jekel v argon — kisikovem konvertorju, ki se je v zadnjih treh letih močno razširil še po vsem svetu. Talilni agregat je električna peč. Jeklo z visokim procentom kroma in ogljika vlijejo v konvertor, ga tam oksidirajo in dokončajo. Konvertor je cenena in enostavna naprava. Glede na to, da imamo lastni argon, je tudi ta postopek za nas zanimiv.

Prednost pa dajemo vakuumske naprave, ker bi jo, razen za dinamo in nerjavčja jekla, rabili tudi za izdelavo konstrukcijskih in ogljikovih vrst jekla.

Že danes občutimo potrebo po vakuumske naprave za izdelavo konstrukcijskih jekel z visoko mejo plastičnosti. Nizko in mikrolegirana jekla z Mn okrog 1,3 do 1,5, močno vpijajo pline in povzročajo pri predelavi mnogo težav zaradi tvorjenja kosmičev. Take vrste jekla (pri nas Nioval, Niobal, Nionical) drugod po svetu večinoma izdelujejo v vakuumu. Le tako so lahko kos zelo strogim zahtevam glede vsebnosti plinov, homogenosti in čistoče in tudi drugih fizikalnih lastnosti. Pereč problem varivosti, ki se ga da uspešno rešiti le z znižanjem ogljika na 0,02 % in manj, da se izognemo perlitu in trdim strukturam, ki nastopajo pri varjenju mikrolegiranih jekel z visoko mejo plastičnosti, je privedel do razvoja novih vrst jekla z zelo nizko vsebnostjo ogljika, ki se ga da ekonomično izdelati le v vakuumu.

Vakuuam potrebujemo tudi za izdelavo ogljikovih jekel s kontrolirano velikostjo zrna kot npr. jekla za patentirano žico, ki naj bodo izdelana brez aluminija in še druge vrste jekla.

Kam postaviti vakuumsko napravo?

Že danes se ukvarjamo z načrtovanjem nove jeklarne. Ta naj bi imela dve UHP električni peči, vakuumsko napravo in kontinuirno vlivanje. To bi bil danes idealen jeklarski obrat. Toda za nas je to še vizija bodočnosti. Verjetno, še deset let ne moremo računati na novo jeklaro. Kaj bo takrat nova in modernega, še ne moremo reči.

Toda na vakuum moramo misliti že danes. Zato ga moramo postaviti v obstoječo jeklaro, da bomo lahko vakuimirali tako elektro, kakor tudi martinarska jekla.

Kakšni bi bili približni investicijski stroški in za koliko bi se povečala cena vakuimiranega jekla?

Za dva tipa teh naprav RH in DH, ki edina prideta v poštev že imamo okvirne ponudbe. Tudi idejne načrte kam tako napravo postaviti že imamo. Celotni investicijski stroški za DH napravo firme Kochs, ki je precej dražja od RH naprave, znese skupaj z gradbenimi in montažnimi deli, računamo s sedanjimi cenami od 36 do 40 milijonov dinarjev. Pri polni izkoriščenosti naprave, ki znaša okrog 230.000 ton (peči 10,14 in 07) bi znašali obratovalni stroški okrog 36 din na tono. Pri manjši proizvodnji ustrezno več. Računati pa moramo, kakor smo že navedli v članku, da povečane stroške vakuimiranja pri dinamo in nerjavčih jeklih, najmanj pokrijejo s povečano kapaciteto žarilnih peči, talilnih agregatov in boljšim izkoriščanjem legiranih elementov, večjo sigurnostjo izdelave in boljšim izplenom.

Navedel sem dovolj argumentov, ki govorijo za postavitev moderne vakuumske naprave RH ali OH tipa, takšne, ki omogočajo sodobno vakuumsko metalurgijo z oksidacijo, redukcijo in legiranjem. Le nakup takšne kompletne naprave bi dosegel svoj namen. Vsaka druga polovična rešitev, bi bila predraga in nefunkcionalna. Postaviti pa bi jo morali, če se zanj odločimo, vsaj takrat, ko bomo gradili novo hladno valjarno.

Že je nastopil čas, da se s problemi naše bodoče tehnologije začnemo bolj resno ukvarjati.

Jože Arh, dipl. inž.
Raziskovalni oddelek

Neodložljive naloge zdravstvenega varstva prebivalstva SR Slovenije do 1975 leta

Letošnji III. kongres slovenskih zdravnikov je razpravljal o zdravstvenem stanju prebivalstva in o delu zdravstvene službe v SR Sloveniji ter postavil slovenski zdravstveni službi in slovenski javnosti okvirni program neodložljivih nalog zdravstvenega varstva prebivalstva SR Slovenije do 1975. leta.

Menim, da je pomembno, da se s temi nalogami seznanimo čim širši krog državljanov, med njimi tudi naši bralci. Kajti, neodložljivih nalog zdravstvenega varstva neke dežele ali neke skupine ni možno izvesti brez aktivnega moralnega in materialnega sodelovanja vsega prizadete prebivalstva.

Po mnenju III. kongresa slovenskih zdravnikov so neodložljive naloge zdravstvenega varstva prebivalstva SR Slovenije do 1975. leta naslednje:

1. Izboljšati odnose med zdravstvenim delavcem in bolnikom.
2. Omogočiti hitrejšo in enakomernjšo realizacijo pravic prebivalstva iz zdravstvenega varstva.
3. Sistematično spremljati in urejati človekovo in širše okolje.

4. Na področju varstva matere, otroka in šolske mladine moramo ustvariti pogoje za izvajanje sistematičnih zdravstvenih pregledov vseh otrok starih 3 leta in s tem bistveno vplivati na zdravstveno stanje predšolskega otroka, ki ga doslej še ne nadziramo.

5. Z novimi stalnimi strokovnimi zdravstvenimi kadri omogočiti izvajanje sistematičnega zdravstvenega varstva šolarjev in šolske mladine tudi v kmetijskih območjih zunaj mestnih središč.

6. Potrebno je okrepiti zdravstveno varstvo vajencev.

7. Potrebno je odpraviti deficitarnost zobozdravstvenega varstva otrok in mladine.

8. Zaradi upadanja rodnosti prebivalstva mora družba kot celota ukreniti vse za izboljšanje socialno-ekonom-

skih razmer družin z več otroki.

9. Na področju reprodukcije in planiranja družine mora zdravstvena vzgoja žena in deklet postati organizirana in planirana medicinska dejavnost.

10. Potrebno je zagotoviti boljše kadrovske in materialne pogoje za patронаžno službo in za nego na domu kroničnih bolnikov ter ostarele in invalidnega prebivalstva.

11. Potrebno je organizirati in izvajati boj proti kroničnim boleznim in zato moramo uvesti sistematične zdravstvene preglede 40 let in več starega prebivalstva na dispanzerski način, a za zgodnje odkrivanje kroničnih bolezni srca in ožilja, dihal, duševnih motenj, sladkorne bolezni itd. ter za preprečevanje zgodnje invalidnosti in smrti.

12. Usmeriti se na izkoreninjenje tuberkuloze kot množične socialne bolezni.

13. S sistematičnim in intenzivnim dispanzerskim delom odkrivati in spremljati bolnike s sladkorno boleznijo, da bi preprečili komplikacije in invalidnost.

14. Okrepiti moramo sistematično odkrivanje raka, predvsem na prsih in spolovilih pri ženah ter na koži, v ustih in grlu in povsod, kjer so podane možnosti zgodnjega odkrivanja in uspešnega zdravljenja.

15. Pričeti razvijati učinkovito psihiatrično dispanzersko delo.

16. V nevrološki službi moramo popraviti izredno pomanjkanje posteljnega fonda in strokovnega kadra.

17. Potrebno je izvajati širo preventivno dejavnost proti epidemiji poškodb.

18. Potrebno je izboljšati urgentno medicinsko pomoč in zato na območju cele republike moramo urediti funkcionalno razporeditev reševalne službe, ki se mora preusmeriti na dajanje kvalitetne prve pomoči na kraju nezgode oziroma na kraju huđe oboleva prebivalca ter na strokovni prevoz poškodovancev in bolnikov.

19. Čimprej in čimbolj zaježiti številčno naraščanje delovnih invalidov.

20. Potrebno je omogočiti nadaljnji strokovni razvoj službe medicine dela, ki naj se v čim večji meri preusmeri v preventivno dejavnost v obratnih ambulantah in dispanzerskih za medicino dela.

21. Zdravstveno-vzgojno delo mora postati sestavni del vsake zdravstvene dejavnosti in

22. Potrebno je sistematično in organizirano kadrovske ojačati predvsem deficitarno službo splošne medicine, ambulantno-specialistično službo in dejavnost specializirane socialno-medicinske in epidemiološko-higienske dejavnosti ter izboljšati statistično analitično službo v zdravstvu.

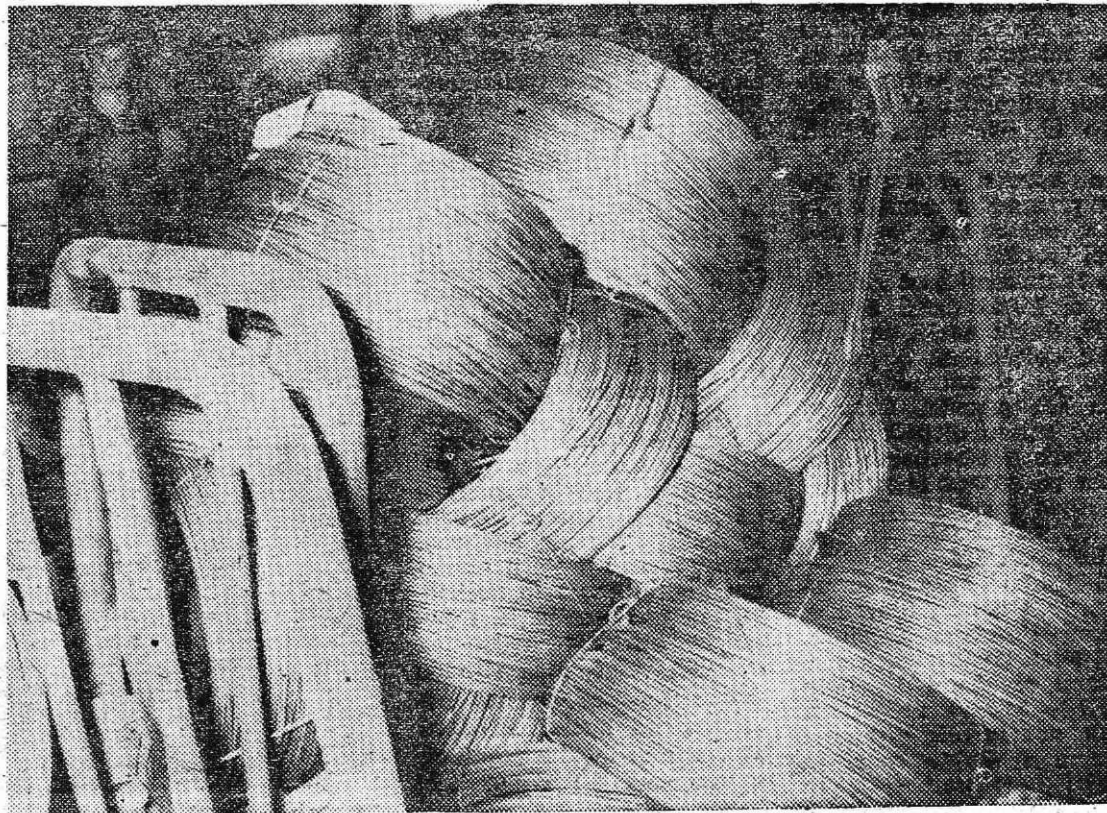
dr. Mario Kocjančič

SOVJETSKA ZVEZA. Ta država ima največje zaloge zemeljskega plina na svetu. Zanesljivo so dokazane rezerve v višini 15.760 milijard Nm³. Od tega:

3.360 milijard Nm ³	v evropskem delu (zahodno od Urala)
9.630 milijard Nm ³	v zahodni Sibiriji
2.420 milijard Nm ³	v centralni Aziji in
350 milijard Nm ³	v vzhodni Sibiriji
15.760 milijard Nm ³	skupaj

Z ozirom na geološko gradnjo ozemlja Sovjetske zveze računajo, da so skupne možne rezerve gibljejo okoli 60.000 do 80.000 milijard Nm³.

Žica pripravljena za nadaljno predelavo

Čeprav je bil novouletni dan jasen in mrzel, to mladega slikarja Ive Šubica ni zadržalo pri slikanju nove table na šolskem poslopju, kjer je bila nastanjena skupina borcev.

Tedaj je bil nad njenimi vrati napis »Volksschule«.

»Le čakaj«, je ob pogledu nanj rekel Šubic, »tole bomo popravili kot se šika!«

Vpričo borcev je popleskal tablo in s »krasno pisavo«, kakor je to povedal bolničar Gregor Rupnik, napisal na novo:

NARODNO-OSVOBODILNA VOJSKA

Imeniten se jim je zdel napis, kajti ljudje so vajeni na red in nekakšne napise. Tudi pri domačih je ta malenkost imela določen vpliv.

Toda tisto novoletno jutro se je zgodilo še nekaj. Pred Birtom, kjer je bilo partizansko poveljstvo, so se ustavili trije resni možje, odposlanci domačinov. Stražarju pred vrati so povedali, da bi radi govorili s partizanskim poveljstvom, kar jim je bilo takoj ustrezno. Ko so jih Stane Žagar, Jože Gregorčič in ostali sprejeli, so se jim ob močnem stisku rok tudi predstavljali in jim želeli novo leto. Posedli so okrog mize in partizanski voditelji so pazljivo poslušali želje Dražgošanov. Šlo je namreč za to, da bi morda partizani

šli raje kam drugam, da bi se tako vaščani izognili nesrečam. Če pa to že ni mogoče, naj jim dovolijo vsaj prijaviti jih Nemcem, kar »bi bilo za vas najbolje. S tem bi grožnje okupatorjev izgubile osnovo za izvrševanje sovražnikovega nasilja nad vasjo, ko jih bodo oni, gošarji, iz kakršnega koli vzroka zapustili. Prosimo tudi,« so nadaljevali, »da tistega, ki bi to storil, ne bi imeli za izdajalca.«

O tem so se nekateri dražgoški kmetje dogovorili že prejšnji večer, na Silvestrovo, in ta delegacija ni prišla kar tako. Prav zaradi prihoda partizanov so se zbrali v neki hiši, (Avtorji tega opisa ne žele, da bi jih imenovali. Zaradi originalnosti in odkritosti pa objavljamo neokrnjenega.) da bi se domenili, kaj jim je storiti ob tej veliki spremembi.

Ko so ugotovili, da so gošarji čisto pametni in dostojni ljudje, dobro vojaško organizirani in z dobrim poveljstvom, da je med njimi tudi nekaj domačinov iz te doline, je eden izmed njih povzel:

»Gošarji pravijo, da se od tu ne bodo umaknili. Če pridejo Nemci, se bodo tolkli. Toda, tega ne moremo vzeti resno. Niso še zadosti možni, da bi zadržali nemški napad. Doslej so imeli taktiko: udari in izgini. Odprtega boja ne sprejemajo radi. Dvomim, da bo tu drugače. Gošarji bodo odšli, potem pa

Ivan Jan

Dražgoška republika

Odlomek iz knjige Dražgoška bitka 1

gorje nam. Poglejte samo, kaj piše na zadnjem nemškem plakatu: Vsak, kdor sodeluje z bandidi, jim nudi zavetje, z njimi simpatizira, bo brezpogojno in neusmiljeno uničen!

Kakor veste, so Nemci pri izvrševanju groženj peklenko dosledni. Groza me je, kadar pomislim na vse to! Na navzoče je legla težka mora.

»O, da so morali priti prav v našo vas! Ali niso mogli drugam« je kriknil eden. A nihče mu ni ugovarjal niti pritrjeval...

»Tako hudo pa spet ni,« je mučno tišino pretrgal naslednji. »Bili so na Mohorju, v Rovtu, v Poljanski dolini, pa se je povsod dosti srečno izteklo. Pogovorili bi se z Mlinarjem. Pameten mož je in on bo že uredil, da bomo z naše strani pri Nemcih kriti. (Franc Benedik — Mlinar po domače, je bil lesni trgovec in nemški komisar, prejšnji

župan v Selcah, zato je imel pri Nemcih dovolj vpliva. Poleti 1942 je bil zaradi sodelovanja z okupatorji kaznovan s smrtjo.)

»Ne bi bilo lepo na vrat na nos gošarje ovajati Nemcem«, se je oglašil eden izmed zavednejših, »to bi zameril. In gorje tistemu, ki bi zaslužil ime izdajalca!«

»Nisem mislil tako hudo«, se je branil tisti, ki je govoril prej.

»Saj bi se z gošarji poprej domenili, zakaj smo k temu prisiljeni, če že ne bodo šli drugam. Prepričan pa sem, da bodo tako uvidevni, da nam bodo to dovolili. Zato pa bi bilo dobro, da izberemo zdaj tri moške, ki bodo jutri to opravili pri gošarjih in pri Mlinarju.«

V takih stiskah so se menili toliko časa, da so potem res izbrali tri gospodarje, ki naj bi se najprej s partizanskim poveljstvom pogovorili o vsem: o morebitnem umiku

iz vasi, o medsebojnih odnosih in o vsem, kar bo še treba.

Starinska ura je potem začela biti polnoč, konec staremu letu. Moške so si segli v roke in si želeli veliko sreče v 1942. letu. In to tako iskreno, kot morejo le tisti, ki se zavedajo, da med njimi krili strahotna zver vojne...

Se so si segali v roke in želeli, da bi bila ta mora čimprej mimo. Svojim odposlancem so naročili, naj svoje delo opravijo v dobro vseh. Posebno pa so si želeli, naj jim 1942 leto prinese miru in svobodo. Potem so izginili proti svojim domačijam. Namesto godbe in fantovskih vriskov jim je v uho udarjalo nenavadno lajanje vaških psov, iz teme pa se je oglašil ostrti in ukazovalni »Stoj!« partizanskega stražarja...

Z vsem tem so možje torej prišli v partizanski štab. Ta vprašanja so bila nadvse resna.

Vendar pa so bili partizanski voditelji tudi potem, ko so zresnjeni vaški odposlanci izrekli to nenavadno prošnjo, še vedno dobro razpoloženi.

Ko so možje svoje končali, je Stane Žagar povzel:

»Da ste tako malodušni, si res nisem mislil. In ravno zdaj, ko se je začelo vse sukati, ko je najmanj povoda za to. Hitlerja je doletela enaka usoda kakor Napoleona pred 129. leti. Nemška

Jošt Rolc

Vtisi z izleta v Moskvo in Leningrad

Potovanje v Sovjetsko zvezo je ne glede na nagibe, zaradi katerih se kdo odloči na pot, nekaj posebno vabljivega. Prva država socializma, dežela neizmernih razsežnosti, skladnih in nasprotujočih posebnosti, neizčrpnih naravnih bogastev in spektakularnih tehničnih, gospodarskih, kulturnih in športnih dosežkov in vseh drugih ter za veliko večino poprečnih Evropejcev, polno neznanih in nedojemljivih značilnosti, je zadosten vzrok da si jo želimo ogledati. Vsa spoznanja o tej deželi nabrana iz časopisnih poročil, knjig in pripovedovanja očividcev, zagotovo ne morejo ustvariti tako realno podobo, kot jo vidi človek, če jo sam neposredno doživi z vseri svojim duhom in čutili. To je prav tako kot z morjem. Le tisti, ki ga je videl, okusil in se zmočil v njem, bo lahko rekel, da ga je spoznal. In če so bile možnosti za obisk v SZ tako ugodne, kot nam jih je nudilo turistično podjetje Alpe Adria iz Ljubljane, se resnično ni kaj upirati skušnjavam. Sedem

dnevni izlet z letalom v Moskvo in Leningrad, s celotno oskrbo v hotelih, z avtobusnimi poučnimi ogledi muzejev in drugih znamenitosti obeh vele mest in okolice za samo 1.900 din, je res le enkratna priložnost, ki jo marsikdo ni želel zamuditi. S tem sem se seveda prostovoljno odrekel vsem drugim, letos planiranim izdatkom in kar v začetku naj povem — ni mi bilo žal.

Za ta mikavni izlet v ZSSR sem si izbral drugi termin od 12. do 19. maja. Prvi, ki je bil določen od 5. do 12. maja, je zaradi zloglasnih črnih koz odpadel. Rusi so se nas očitno otepali do izteka dveh inkubacijskih dob, potem pa so nas le spustili, z rumeno karto seveda.

S TUPOLJEVIM REAKTIVCEM

Na Brniku se nas je zbralo sto iz vseh koncev Slovenije. Srebrni reaktivci Tupoljev, pred letališko stavbo, s sovjetskimi oznakami Aeroflota in rdečo zastavo na vitkem trupu, nas je celo uro pred poletom spokojno čakal in vzbujal našo pozornost. Ta elegantni jekleni ptič, ki se

le redko vidi na naših aerodromskih pistah, nas bo torej popeljal in njemu bomo zaupali svoja življenja in usode, smo vsak zase premišljali z različnimi občutki. Nihče, tudi prekaljeni »zračni volkovi«, še nikoli ni letel s tem letalom.

Točno v predvidenem času smo napolnili prostorni trup in odleteli. Notranjost se nam je zdela za spoznanje manj razkošna kot notranjost DC-9, vendar je letalo plavalo mirnejše, brez treslajev, ki so značilni za ostale reaktivce pri vzpenjanju. Nekje nad Blatnim jezerom smo bili seznanjeni, kot je to v navadi, z imeni posadke, smerjo, višino in brzino leta. Stevardesa nam je želela udoben let in kmalu zatem so nam že delili malico in bonbone. Tupoljev nas je nosil visoko nad koprenasto belo tančico, 9.000 m nad zemljo in s povprečno hitrostjo 900 km na uro. Tri resne, toda vljudne mlade Rusinje, so nas postregle, ne meneč se dosti za vpadnice mladih potnikov, ki so postajali vedno bolj dobre volje.

ADAM IN EVA V NEMILOSTI PRI CARINI

Ze po dveh in pol urah leta smo varno pristali na

Moskva — hotel Ukrajina

vojska je razsuta. Rdeča armada napreduje nezadržno. Radio poroča, da 60 km v enem dnevu. Cele nemške armade so obkoljene... Njih uničenje je še samo vprašanje časa. Glavni nemški poveljnik (Brauchitsch) je odstopil, povsod se upirajo zaslužni narodi. Vi pa se tako bojite!

Kar pojdite v dolino in povejte, da se ne bojimo. Sprejeli jih bomo kot pravi vojaki! Dražgoš pa ne bomo zapustili!

Žagarjev nastop je na vaše odposlance napravil močan vtis.

In potem je dodal še Joža Gregorčič:

»Če je že tako, vam dovoljujemo, da nas prijavite, če mislite, da je tako najbolj prav. A ne pozabite jim povedati, da nas je tu nad 500 (zavestno je rekel več, op. I. J.) in da nas bo vsak dan več. Da pa smo dobro oboroženi, vidite sami.« Pogovorili so se še o vsem drugem in ko so se možje poslavljali, jim je bilo nerodno. Ko so bili odposlanci spet sami, sta dva opustila njihovo namero, da bi šli do Mlinarja, in tako je ostal le en sam (kdo, tu zaradi razumljivih okoliščin ne bomo omenjali). A še nje mu, ki se je spuščal proti Selcam, se je zdelo, da so ga škripajoče stopinje v snegu opominjale »stra-ho-pe-tec, stra-ho-pe-tec« ...

(Se nadaljuje)

letališču Šermetjevo, enem od štirih moskovskih zračnih luk. Menda je to letališče namenjeno zgolj tujim potnikom. Že ob pristajanju smo z zanimanjem opazovali lepe brezove gozdove, jezera in vrtno hišice podmoskovskega podeželja, kamor hodijo prebivalci prestolnice na nedeljski oddih. Na prostranem letališču, poleg številnih pist in nepreglednih vrst potniških letal ni bilo ničesar, kar bi zbujalo našo pozornost, tudi razmeroma majhna, seveda pa dosti večja od brniške, letališka stavba ne. Pač — njeno čisto in urejeno preddverje in notranjost, to smo tako vsi opazili. Če so bili policisti — letališki miličniki malo bolj natančni pri prelistavanju potnega lista in rumene karte, s cariniki, pravzaprav uslužbenkami carine, nismo skoraj imeli opravka. Marsikdo, ki je po nagovoru »poznavalcev« sovjetskih razmer nosil v kovčkih najlonske srajce, kombineže, nogavice in žvečilni gumi, si je olajšano oddahnil. Edino na kar so bile alergične ženske na carini in na kar so takoj opozorile, so bile revije in časopisi, posebno Adam in Eva, Cik in Start. Pornografiji zaenkrat v Sovjetski zvezi očitno niso naklonjeni.

V avli so nas že čakali naši vodiči, prijetni mladi študentje Tanja, Grišo in Oleg, ki so nas v lepi srbohrvaški rutinsko razvrstili v tri skupine. (Se nadaljuje)

37

»Potem je zares hudo, ker si premlad,« pravi železničar še vedno rahlo posmehujoče.

»O, prav nič hudo mi ni! Če sem odkritosrčen, bi nikoli ne hotel postati policaj. Ta poklic mi ne bo nikoli pri srcu.«

»Zakaj ne?«

»Ne vem, kako bi vam povedal... To zame ni poklic! Vsaj tak ne, da bi bil lahko človeku v prid in da bi se v njem čutil človek srečnega. Postal bom ključavničar. To sem si vselej želel.«

»Da, to je pošten poklic,« pravi železničar, njegov glas pa postane zopet prijazen. Tudi sam je bil ključavničar, pripoveduje. Šele potem je postal strojevodja. Včasih je vozil na progi Trst-Ljubljana-Maribor-Dunaj. Pred dvajsetimi leti pa so ga premestili v Ljubljano. Mlad je bil še takrat. Bilo mu je komaj petindvajset let. Pred majskimi volitvami v državni zbor pred dvajsetimi leti se je kot socialist zameril oblastem in tržaški železniški upravi, ki ga je imela na piki kot socialista in Slovence, pa so ga premestili v Ljubljano. Potem je prišla vojna in ob koncu vojne upanje, da se bo za delavce obrnilo na bolje, a je krivica in vse drugo, kar tepe delavstvo, ostalo alj pa je celo huje kakor včasih. Mogoče bo Žef sam spoznal, kakšno življenje tepe delavca. Vendar človek pred trpljenjem ne sme kloniti. Postaviti se mu je treba po robu in upati, da bo nekoč kljub vsemu drugače.

Tako govori strojevodja, vendar ga Žef samo površno posluša, ker ga moti vrvež na ulici in ker mora paziti, da se ne zaletava v mimoidoče.

Potem je vrvež manjši. Zavila sta v neko ozko ulico, kjer so med visokimi hišami tudi nizke, nekatere celo pritlične.

Toda tu ni luči, da bi lahko pogledala številko, zapisano v pismu.

»Tamle pri luči boš pogledal,« pravi železničar in pove, da pri tisti luči zavije ozka pot k hiši, kjer stanuje on, obenem pa ga povabi, naj bi šel z njim, ker bi rad odložil torbo, potem pa bi skupaj poiskala strica.

»Prav,« se Žef strinja in spravi v žep listnico s pismi, ne da bi pogledal v pisma za stricem naslovom, in zavije z železničarjem na neko pot med vrtovi in redkimi hišami, kolikor jih je pač mogoče zaznati po razsvetljenih oknih, položenih pokončno v temo brezmesecnega poletnega večera, v katerega se rišejo nizki valoviti griči, kakor narisani s črno barvo in odražajoči se od temno modrega, z zvezdami posutega neba.

Tu ni več mesta. Pokrajina, potopljena v temo, diši po podeželju, po poljih, po vaseh.

Žefu je žal, da se pod ono cestno svetilko ni zahvalil železničarju za prijaznost in se odpravil, da bi sam poiskal strica. Lahko bi si prihranil tole pot in bil toliko prej pri stricu.

Kaj ko bi rekel strojevodju Burjevcu, da se mu ni treba mučiti z iskanjem zaradi njega, saj mu zdaj, ko ve za Tržaško cesto, ne bo težko najti hiše, kjer stanuje stric, toda železničar se je pravkar ustavil.

»Tu sva,« pokaže na nizko hišo in ga povabi za seboj po lesenih stopnicah, ki se vzpenjajo zunaj hiše v podstrešje, ki mu strojevodja Burjavec pravi prvo nadstropje: »V prvem nadstropju stanujem...«

Žef stopi za njim v majhno temno vežo in opazuje železničarja, ko seže v poltemi po kljuki, kakor da bi jo videl, in odpre vrata.

»Gos!« sem pripeljal,« pravi skromno oblečeni, a lepi ženi Njeni razpleteni plavi lasje ji v kodrih padajo na hrbet. Prav gotovo je za celo desetletje

TIGROVEC ŽEF

MIHA KLINAR

»Tale Tržaška cesta pa je daleč,« je Žef zaskrbljen, da sta z železničarjem zašla.

»Res, ni tako blizu. A bova kmalu tam. Tu je že predmestje. In konec predmestja se izgublja v cesto, kamor bi rad.«

Žef se od strani ozre v železničarja.

»Predmestje? Konec predmestja?« se neprijetno začudi. »Menda stric ne prebiva v predmestju?«

»Da, to je dolga ulica kakor dolga žalostna vas,« pravi železničar.

»Kakor dolga žalostna vas?« odmevajo železničarjeve besede v Žefovi duši, obenem pa se zboji, da ga je železničar napačno razumel ali slišal. Stric vendar ne more prebivati v kakem odročnem predmestju, razen če ima tu samo delavnico, svoj poslovni prostor pa kje v mestu.

Toda železničar ga je prav razumel.

»Tu sva,« pravi.

»Kje?«

»Na Tržaški cesti vendar!«

»Na Tržaški cesti?« se Žef pomiri, ker hodita zopet med visokimi stavbami, po ulici, ki ni podobna dolgi žalostni vasi, marveč mestu. Zato njegov pogled bega od številke do številke, od napisa do napisa nad trgovinami in drugimi pritličji s pročelji visokih mestnih hiš, v kakršnih mora biti tudi stričeva čevljarska delavnica, velika kakor majhna tovarna, do katere se je povzpел stric s svojim delom, varčevanjem in pametjo.

Toda mestne luči so vedno bolj redke in v ulici je premalo svetlobe, da bi lahko pogledal in prebral sleherni številko in sleherni napis, med katerimi zaman išče napis svojega strica.

»Ne vidim več dobro. Mogoče sva šla že mimo? Mogoče ima stric delavnico na oni strani ceste?«

»Mogoče?« pravi železničar in vpraša po stričevi hišni številki.

Žef pove, železničar pa pravi, da je ta številka še daleč.

»Še daleč?« se Žef ustavi in potegne iz žepa listnico s stricovimi pismi, da bi pogledal, če si je številko hiše pravilno zapomnil.

ali pa še več mlajša od svojega moža, ki ga Žef šele sedaj, ko je snel železničarsko kapo, natančno vidi in opazi osivelost njegovih las, prepredeno s temnimi pasovi. Železničarjeve oči so rjave kakor pri srnah, obraz pa mladosten, a sajast, kar priča, da se strojevodja na postaji ni utegnil umiti.

»Dober večer,« pozdravi Žef, potem ko mu je železničar pokazal na lepo žensko in mu jo predstavil kot svojo ženo.

»Vstopite, vstopite, prijatelj,« ga žena prijazno povabi in zapre za njim vrata, potem pa reče, da je srečna, ker je srečno prispel čez mejo.

Žef se začudi, kako ta žena ve, da je pribežal čez mejo, a vseeno reče, da srečno.

»Že ves teden smo vas pričakovali,« žena ne opazi železničarjevega pogleda, dokler ji ne seže v besedo.

»Veš, pričakovali smo nekoga drugega, nekega ubežnika kakor ti. Pri nas je vselej tako, da pričakujemo kakega rojaka. Zato se ti ženino vprašanje ne sme zdeti čudno.«

»Da, da,« pravi žena in komaj opazno zadrhti, obenem pa pričakuje pojasnila od svojega moža.

»Veš, Mila, tale moj mladi znanec je pobegnil iz Italije pred fašisti. Tigrovec je. Toliko da ga niso na meji ujeli Italijani. Srečal sem ga po naključju. Strica išče. Tu na Tržaški cesti ima stric čevljarsko delavnico...«

»Da, in gospod mi je pokazal pot,« pritrjuje Žef in izvleče pisma.

»Nisva ga še našla. Čim se umijem... Tak vendar ne morem ven,« se strojevodja ogleduje v zrcalu in pravi, da šele sedaj vidi, kako je sajast, potem pa naroča ženi, naj fantu pripravi kaj za pod zob, da bo lažje počakal.

»Ni treba, gospa,« se Žef brani, potem pa le sede k mizi, saj je lačen.

»Koruzne žgance imam. Dovolj jih bo za vse tri,« pravi železničarjeva žena.

»Prav, prav! Takoj se bom umil. In takoj bomo pojedli, potem pa se odpraviva, da najdeva tvojega strica,« — gleda železničar Žefa.

Dr. Aleksander Rjazancev

Ob 100-letnici izuma javorniškega ferromangana

V spomin na izumitelja ferromangana tehničnega direktorja Viteza Lamberta Pantza

Začetek železarstva jeseniške doline sega mnoga stoletja nazaj.

Pričelo se je pod Golico v Karavankah in se nadaljevalo na Javorniku, Plavžu in Savi. K tem pa moramo prišteti še kraje: Mojstrana, Radovna in Moste, ki so bili tudi v povezavi s fužinami Javornik in Sava.

Z naselitvijo tujcev v srednjem veku pri nas, se ni pričela razkosavati le slovenska zemlja, temveč tudi nekdanj strajeno svobodno združeno rudarstvo in topilništvo. V stoletni zgodovini srečujemo tuja imena grofov, stolnih proštov, baronov, trgovcev in mlinarjev. Nekoč svobodnega Gorenjca so zaslužili in spremenili v krepko orodje, da je zanje rušil zemljo, izsekaval gozdove, talil in koval daleč okrog sloveče »Gorenjsko jeklo«.

V primerjavi z drugimi železarji po Evropi, so naši ljudje imeli najslabše pogoje in plačilo za svoj trud. Kljub temu pa bogastvo, ki so si ga tujci pridobili na račun malega človeka, ni bilo trajno. Marsikateri ohranjen dokument priča o žalostno propadli slavi fužinarjev in baronov. Denarna moč in oblast je preminila, ostala pa je zapisana telesna moč naroda v obliki zgodovinskih spomenikov.

Zaradi zastarelosti naših železarskih obratov, ki so bili najslabši v avstroogrski monarhiji in zaradi svetovne krize, ki je nastala maja 1873 pa je vse kazalo, da bo stoletni poklic železarjev v jeseniški dolini izginil. Pretila je lakota, zadolžitve in izseljevanje v tuje kraje. Vse hudo namenjeno pa so preprečili javorniški plavžarji, ki so pod vodstvom Tržačana Pantza, junaka železarske tehnične zgodovine, dali svetu to, česar še nihče prej — javorniški ferromangan. S tem so rešili sebe, fužine in stoletno železarsko tradicijo.

»Zgodovinski razvoj ferromangana KID na Gorenjskem« je škromen oris in spomin na preteklost gorenjskega plavžarstva v drugi polovici 19. stoletja. Odkritje plavžnega ferromangana na Javorniku ni samo zgodovinsko tehničnega pomena, temveč rezultat, da se je gorenjsko železarstvo obdržalo in razvijalo do današnjih dni.

Izdelava ferromangana v preteklosti je pomenila življenjski obstoj podjetja z ozirom na položaj, v katerem se je železarstvo v Evropi nahajalo. Gorenjski rudar in plavžar bi morala pod vplivom evropske krize prenehati s tradicijo svojih prednikov, ki so že stoletja popreje kopali in talili rudo, če ne bi bilo manganove rude, iz katere je nastala zrcalovina in ferromangan.

V začetku so mislili, da bosta zrcalovina in ferromangan prinesla blagostanje KID in delavstvu. To je trajalo le krajši čas, dokler niso v Franciji, Nemčiji in Angliji uspeli s svojimi proizvodi izpodrinuti KID in ji odvzeti vodilne vloge pri izdelavi in prodaji predvsem ferromangana.

Tehnične in gospodarske težave so bile tako občutne, da jih lahko prištevamo morda med edinstvene primere v gospodarski zgodovini, da se je domača obrt kljub temu obdržala skozi stoletja in se pri tem še dopolnjevala.

Posameznih dogodkov in tehničnega razvoja, od prvih zametkov izdelave ferromangana, ni bilo mogoče prikazati v popolnejši obliki zaradi pomanjkljivosti tehničnih dokumentacij. Namen te razprave je obdelati tisto zgodovinsko obdobje naše železarne, ki ni pomembno samo za nas, temveč tudi za ostale narode.

Gorenjska zrcalovina in ferromangan sta bila tujcem dokaz visoke sposobnosti in tehničnega duha preprostega gorenjskega plavžarja.

Današnji železarji naj bi v čitanju teh stavkov občutili ponos do velikih del iz preteklosti, ki so jih dosegli naši predniki, ki so skozi stoletja gradili in ustvarjali veliko železarsko industrijo na Javorniku in Jesenicah.

Tehničnemu in vodilnemu kadru pa naj bi bil vzor prvi tehnični ravnatelj Kranjske industrijske družbe Lambert von Pantz, ki je imel posebno in to uspešno metodo, da je napake v proizvodnji iskal in tudi našel, ne le na proizvodnem mestu, temveč tudi pri delu, ki so se smatrala manj važna.

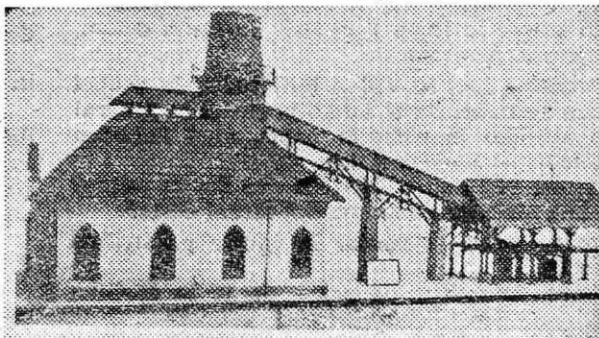
V prvi polovici preteklega stoletja je tehnično vodstvo vseh obratov pri KID prevzel upravitelj bivših Zoisovih fužin v Bohinju, vitez Lambert Pantz. Vodenje razkropljenih in zastarelih obratov ni bilo lahko. Tehničnemu ravnatelju Pantzu je kmalu uspelo napraviti red in celo uvrstiti KID med pomembne evropske železarne. V plavžu na Javorniku so pod njegovim vodstvom prvi na svetu izdelali ferromangan. Pantzu gre čast in hvala, da je reševal obstoj KID v času dolgoletne evropske železarske krize. Pantz pa ni bil samo dober strokovnjak. Bil je tudi dober predstojnik.

Ferromangan je kovinska legura devetnajstega stoletja, ki po svoji naravi ustreza kemični formuli $(FeMn)_3C$ — to je železov-manganov karbid, ki so ga do 1906. leta izdelovali izključno v plavžih. Izdelava plavžnega ferromangana v plavžih je konkurenčno zamenjala in izpodrinila elektropeč, ki je omogočila čistejšo in hitrejšo izdelavo ferromangana. Ta preobrat je napravil iznajditelj elektropečnega ferromangana Simon, ki je proučil redukcije reakcije manganovih oksidov v kalcijevi fluorični talini, ob dodatku primerne količine ogljika.

Izdelava elektropečnega ferromangana — to predvsem v Rombachu — Nemčija — je potekala v posebnih električnih napravah po patentu Schemann in Bronna že 1907. leta. Ne dolgo za tem so sledile še druge izvedbe električnega talenja v Kellerjevih pečeh v Rombachu. Tako so na primer 1910. leta v eni peči izdelali v 24 urah 9 ton elektropečnega ferromangana. Vzporedno s talilnimi patenti o izdelavi elektropečnega ferromangana, so začele graditi razne vrste in izvedbe elektro peči, kot so na primer Roeckling-Radenhauserjeva, Girodova, Heraultova, Nathusiova, Reunerfeldova in tako dalje.

Postopek izdelave ferromangana v elektropeči je bil kmalu po vsej Evropi in Ameriki osvojen, dokaz za to so ogromne potrebe po ferromanganu in visoki stroški za izdelavo te legure v plavžu. Močno razvita železarska industrija v Westfaliji, navaja za primer v tistih časih kalkulacijo lastnih stroškov pri izdelavi zrcalovine in ferromangana.

	Zrcalovina 20 %		Ferromangan 80 %	
	tone	M	tone	M
železova ruda	1,526	38,84	0,270	10,83
mangan. ruda	0,654	16,64	2,430	97,47
koks	1,200	22,20	2,000	37,00
apno	0,520	1,56	0,060	0,80
tovar. stroški		9,00		12,00
Skupno		88,24 M/t		127,48 M/t

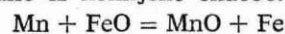
Maketa javorniškega plavža, ki jo hrani tehnični muzej na Dunaju

Prvi tehnični ravnatelj KID vitez Lambert Pantz, roj. 17. 9. 1825, umrl 3. 1. 1895

Elektropečni postopek je imel pred plavžnim še to prednost, da se je dal izdelovati ferromangan z nizkim ogljikom, fosforjem in žveplom. Poleg ostalih lastnosti je tudi čistejši, brez žilindrinih gnezdišč, kar je bilo za napredek jeklarstva zelo važno. Plavžni ferromangan je vseboval mnogo železovih in manganovih nezreducirajočih oksidov, predvsem manganovega oksidula, ki ostane v jeklu netopen in tvori škodljive kovinske vključke. Manganovi in ostali oksidi iz ferromangana preidejo pri pretalitvi v jeklo, kjer tvorijo najbolj občutljiva mesta za lom pri nadaljnji obdelavi.

Do iznajdbe elektropečnega ferromangana, je bilo potrebnih nekaj desetletij naporenega dela v drugi polovici devetnajstega stoletja, da so metalurgi s kemiki proučili temeljne procese oksidacijskega in dezoksidacijskega poteka, s katerim je bil mangan v tesni povezavi. Dezoksidacija železa je bila zasnovana na principu enojne substitucije kot je razvidno iz kemijske enačbe:

Enojna substitucija je uspela s pomočjo elementa mangana, ki je imel večjo vezavno sposobnost (afiniteta) do kisika kot železo. Pri zadostni dezoksidaciji je prešlo železo iz železovega oksidula v elementarno stanje, mangan pa se je vezal s kisikom v manganov oksidul, ki je prešel v žlindro. Dodatek mangana za dezoksidacijo je bil prvotno izkustveno določen, pozneje pa s pomočjo ogleda — ocenitve žlinder in kemijskih analiz. Nepravilno izvedena dezoksidacija je bila vzrok, da material ni imel tistih lastnosti, ki so pri nadaljnji obdelavi potrebne.

Brez mangana ni popolne dezoksidacije, čeprav sta tudi silicij in kalcij dezoksidanta. Prvotno, ko še ni bilo mogoče dobiti mangana v zadostnih količinah, so hoteli metalurgi izvesti dezoksidacijo z ogljikom. Zamenjava mangana z ogljikom pa ni uspela; dobili so neuporaben material.

Takratni metalurg je moral biti poučen o pojavih, ki se dogajajo pri metalurških procesih, če je hotel odkrivati nova pota v cilju izboljšanja in racionalnejšega izkoriščanja procesa. Potrebni so bili jasni pojmi o fizikalnih in kemičnih pojavih, ki so nastopali iz dneva v dan pri metalurških procesih v hladnem stanju ali pri visokih temperaturah.

Na razvoj zrcalovine in pozneje bogatih železomanganskih legur so vplivale nove iznajdbe hitrega pretaljevanja surovega železa po metodah Bessemerja, Goerrensone in Siemens-Martina. Vse te iznajdbe, ki so omogočile na hiter način pridobivati jeklo, so potrebovale snov, ki bi preprečile delovanje železovega oksidula, stvarjenega pri samem procesu.

Naključje je hotelo, da je bil mangan tista snov, ki je imela največjo sorodnost s kisikom pri višjih temperaturah. Vsled te sorodnosti je mangan odvezal železu kisik in s tem preprečil rdečo lomljivost. Rdeča lomljivost je bila vse splošna bolezen pri izdelavi jekla do tedaj, ko se je jeklarjem posrečilo dobiti kemične snovi, ki so jih preimenovali v dezoksidante.

Ekonomske potrebe so zahtevale dezoksidante, med katere je prvotno spadala zrcalovina in silikozrcalovina. Od dezoksidantov in načina uporabe istih je bila odvisna kvaliteta jekla. Čudno ni, da so zato v Evropi z vsemi pripomočki skušali dobiti čimveč dezoksidacijskih ferrolegur.

V evropskih plavžih so s težavo izboljševali zrcalovino, katere naj bi bogatela z večjo vsebnostjo mangana, ki je bil potreben za razvoj jeklarstva. Od 1872. leta dalje se je začelo v Evropi med najpomembnejšimi železarnami ostra borba za proizvodnjo zrcalovine in železomanganskih vrst surovega železa. V tej konkurenčni borbi je zmigala naša dežela s stoletno železarsko tradicijo.

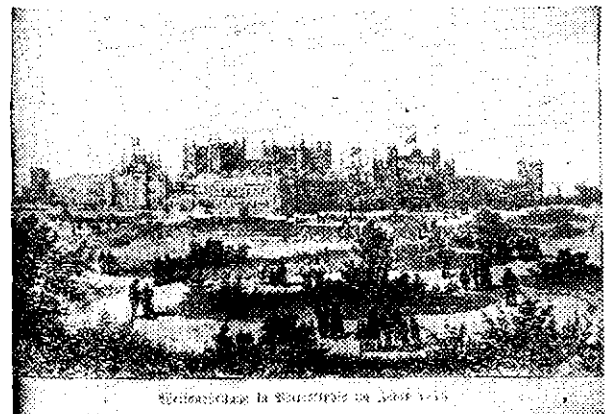
Izdelava zrcalovine in ferromangana je v tesni povezavi s tehničnim napredkom jeseniške in javorške železarne, zato je nujno že v začetku povedati, da je bil 30 % ferromangan izdelan prvič v svetu v javorškim plavžu leta 1872. Do te zgodovinske letnice naše železarske zgodovine na Gorenjskem, so v Evropi pridobivali ferromangan samo v grafitnih talilnih loncih in še to v neznatnih količinah, ki niso mogle zadostovati za razvijajočo se jeklarsko industrijo.

Iznajdba javorškega plavžnega ferromangana pripada prvemu tehničnemu ravnatelju vitezu Lambertu von Pantzu. Njegova iznajdba je bila za tuje in domače železarstvo ter jeklarstvo senzacionalna in že dolgo pričakovana. Zato tudi ni čudno, da so se za gorenjsko plavžarstvo in Pantzovo iznajdbo začeli zanimati močno industrijsko razviti Angleži, Francozi, Nemci in Američani. Vest o izdelavi ferromangana v plavžu je prinesel Kranjski industrijski družbi svetovni sloves in priznanje pred ostalimi močno razvitimi in tehnično nadmočnejšimi železarnami v svetu.

Na vpogled in v oceno je bil plavžni ferromangan 1873. leta z ostalimi železarskimi izdelki KID razstavljen na svetovni jubilejni razstavi na Dunaju. Tedaj razstavljeni 37–40 % ferromangan (naše ugotovitve), je predstavljal za takratne čase neprecenljiv plavžni proizvod, ki ni imel konkurence in uspešnejšega tekmeca. Edino pomembni plavžni proizvod je bila švedska 17–20 % zrcalovina iz Schyskytana, ki pa je spričo ferromangana KID vzbujala pri obiskovalcih le majhno pozornost.

Za uspehe na polju železarstva avstroogrske monarhije, hrani Tehniški muzej na Dunaju še danes model (maketo) plavža iz Javornika, v katerem je leta 1872 izstekel prvi ferromangan.

V času jubilejne svetovne razstave na Dunaju, je v Evropi nastala nenadna sprememba — nastal je finančni polom, zaradi prekoračenja vrednosti

Svetovna razstava v Philadelphiji leta 1876

Mn	10,930	18,500	28,4	39,9
Si	0,69	0,168	0,19	0,186
C	4,41	5,75	5,20	5,45
S	0,010	0,005	—	0,008
P	0,002	0,0015	0,025	0,020

Francoskim železarnam so leta 1877 sledile nemške in leta 1881 še angleške železarne. Razvoj na poti izdelave ferromangana je napredoval v toliki

	Mn	C	Si	S	P	Cu
Vulkan pri Duisburgu	18,7	—	4,77	0,09	0,012	0,118
Hochdahl v Siegenu	7,57	—	5,04	0,41	0,08	0,16
Ilseiderruhte	3,35	—	2,95	0,14	—	—
Gleiwitz	2,29	0,43	3,06	1,29	0,1	0,95
Muisen	9,39	—	4,01	1,04	sled.	0,04
Georgs-Marienhütte	4,75	—	4,07	0,20	0,05	0,08
Terenoire	10,20	—	4,85	0,60	—	0,085
Phoenix	76,95	—	6,94	0,02	sled.	0,24
Hoerde	55,06	—	5,31	2,52	sled.	0,38
Oberhausen	35,43	—	5,52	0,06	sled.	—

industrijskih papirjev. Vsesporna evropska kriza je zajela tudi tedanjo KID. Splošna industrijska kriza je povečala težave pri prodaji izdelkov KID stalnim odjemalcem, ker so cene železarskim izdelkom na svetovnem tržišču nenadoma padle na minimum. Cene grodlja, zrcalovine, litine in jekla, so bile tako nizke, da niso bile ekonomsko sprejemljive za gorenjska družbena podjetja, ki so bila šele v razvoju.

Obstoj stoletnega železarstva na Gorenjskem je rešil ferromangan, ker je na tržišču obdržal tisto ceno, s katero so krili proizvodne stroške pasivnih obratov. Ker v Evropi in Ameriki zaenkrat še ni bilo konkurence v prodaji ferromangana, je bila celotna proizvedena količina prodana v Nemčijo, Anglijo, Belgijo, Francijo in Ameriko.

V času gospodarske krize družbenih podjetij, so na Javorniku in Savi izdelovali 20–40 % ferromangan in 11–19 % zrcalovino.

Slava o ferromanganu se je širila celo preko Atlantskega oceana v Ameriko, kjer je bilo železarstvo in jeklarstvo močno razvito. Za tehnične izboljšave ferromangana, bogatejšega od razstavljenega na dunajski razstavi, je KID prejela od mednarodne svetovne razstave v Philadelphiji ob priliki proslave 100-letnice Ameriških združenih držav — leta 1876 trajno priznanje, na katerem piše:

»Certifikate of Award KID

Ferro Manganese

U. S. Centennial Commission

in accordance with the Act

of Congress

Philadelphia 27. september 1876.

Omenjeno zgodovinsko listino hrani tehniški muzej železarne Jesenice.

Prodaja gorenjskega ferromangana izven meja Avstroogrske pa ni trajalo dolgo. V Franciji je A. Pourcelu uspelo leta 1872 izdelati v plavžu silikozrcalovino z visoko vsebnostjo mangana za potrebe francoskih jeklarn. Francoske jeklarne pa niso potrebovale samo silikozrcalovine, zato je poznejši teh. direktor v Bilbau — A. Pourcel mislil na izdelavo ferromangana v plavžu.

Iz članka A. Pourcela v »Genie Civil«, Tome VII. 1885, je razvidno, da je avtor zvedel za izdelavo ferromangana pri KID. O izdelavi ferromangana v plavžih pri KID pravi naslednje:

»Za naš del smo šele sedaj uvideli možnost, da se ferromangan izdeluje v plavžu, ko smo zvedeli, da je KID na dunajski izložbi v letu 1873 poskusne komade tega proizvoda izložila, kateri so bili izdelani v plavžu iz mešanice jeklenca in manganovega oksida.«

Dalje omenja teh. direktor A. Pourcel še o izjavi gospoda Bruinerja. Gospod Bruiner je v svojem poročilu o izložbi izjavil, da ta ferromangan ni imel več kot 30 % in je še dodal, da kljub temu more plavž, v katerem se ta izdeluje, izdržati pogon samo nekaj dni brez nevarnosti za prodor.

Ko je A. Pourcel vedel, da je mogoče v plavžu pri KID izdelati ferromangan, je tudi sam pričel s poskusi. Leto dni kasneje, to je leta 1874 je v Tere-noire (dep. Loire) uspel s proizvodnjo ferromangana v plavžu. V začetku je izdelal 70 %, nato 82 % ferromangan iz španskih rud in koksa.

Z uspehom, ki ga je A. Pourcel dosegel v plavžu, je postal prvi tekmelec KID. V njegovi domovini Franciji so kmalu pričeli z izdelavo ferromangana za domačo in tujo potrebo. V 1875. letu so francoske železarne v St. Louisu pri Marseillu pričele z izdelavo večjih količin ferromangana.

meri, da so ga kmalu začeli izdelovati vseh povsod v Evropi. Zrcalovina in ferromangan različnih tovarn:

	Mn	C	Si	S	P	Cu
Vulkan pri Duisburgu	18,7	—	4,77	0,09	0,012	0,118
Hochdahl v Siegenu	7,57	—	5,04	0,41	0,08	0,16
Ilseiderruhte	3,35	—	2,95	0,14	—	—
Gleiwitz	2,29	0,43	3,06	1,29	0,1	0,95
Muisen	9,39	—	4,01	1,04	sled.	0,04
Georgs-Marienhütte	4,75	—	4,07	0,20	0,05	0,08
Terenoire	10,20	—	4,85	0,60	—	0,085
Phoenix	76,95	—	6,94	0,02	sled.	0,24
Hoerde	55,06	—	5,31	2,52	sled.	0,38
Oberhausen	35,43	—	5,52	0,06	sled.	—

Tehnični direktor v krogu svojih strokovnih sodelavcev iz leta 1884

St. Louis — analiza manganovih odn. železomanganovih legur:

Nagel tehnični razvoj zahodnih železarn je omogočil, da so prevzele vodilno vlogo pri izdelavi ferromangana ob ugodnejših pogojih, kot so bili v Avstroogrski monarhiji.

Ferromangan je postal v metalurgiji nepogrešljiv in dobičkanosni produkt močno razvitih svetovnoznanih železarn. KID bi se lahko še vseeno kosala z ostalimi železarnami, če je ne bi slabili previsoki proizvodni stroški. Pri plavžih na Savi in na Javorniku so se trudili, da bi proizvodne stroške izdelave ferromangana znižali, kar pa jim v takratnih prilikah ni uspelo. Odstotek mangana v ferromanganu je sicer rasel, povpraševanje po ferromanganu, dražjem kot pri ostalih producentih, pa je padalo.

V poslovnem letu KID 1879/80 pa so se nenadoma pokazali dobri izgledi za prodajo ferromangana za ameriške jeklarne. V tem času so namreč v KID uspeli izdelovati že 20–56 % ferromangan. V letih, ki so sledila, pa je s proizvodnjo ferromangana postalo skoro popolno zatišje.

Kranjska industrijska družba je po mnogih letih kriz in tveganj z bogatimi izkušnjami ponovno oživela na področju izdelave visokoodstotnega ferromangana, vendar ne več na Kranjskem, kjer ni bilo takrat dobrih materialnih pogojev, temveč ob Jadranskem morju na Primorskem.

Leto 1897 predstavlja za ferromangan ponovno rojstvo enake vrednosti z ostalimi ferromangani, ki so jih izdelali Pourcel, Stoeckmann in drugi. To pot je bil izdelan v sodobnem plavžu in bogatih prekomorskih rud in metalurškega koksa.

Sodobno zgrajene nove naprave so bile v Skednju pri Trstu, tik ob morju z razsežnostjo 1250 m. Obmorska lega železarne je predstavljala ugodnejši položaj za takratne gospodarske prilike KID. Pri tem pa je obstajala možnost cenejšega izvoza v tuje kraje, kakor tudi cenejše dobave in prevoza prekomorskih industrijskih surovin. Poleg metalurških postrojenj so bile tu še razkladalne in nakladalne naprave za surovine in izdelke. Železarna je imela lastno koksarno in destilacijske naprave za svetilni plin, s katerim so oskrbovali Trst. V teh plavžih so izdelovali belo surovo železo, bogato zrcalovino in 80 % ferromangana. Od 1897 do 1915 so izdelovali omenjene plavžne izdelke predvsem za izvoz v Italijo in Severno Ameriko. Letna produkcija belega surovega železa, zrcalovine in ferromangana je znašala okrog 200.000 ton letno.

Z napovedjo prve svetovne vojne so začeli ugašati škedenjski plavž, ki so po podpisu mirovne pogodbe prešli v italijanske roke. Po združitvi jugoslovanskega ozemlja in zaradi nastalih novih meja, je KID izgubila svoje mogočne, sodobne naprave v Skednju, ki so nadaljevale nekdanji sloves kranjskih peči.

Tako se je zgodovina ponovno in to za vedno — poigrala s Kranjsko industrijsko družbo pri njenem izdelovanju ferromangana.

Razgovor s predsednikom občinske skupščine Jesenice Francem Žvanom ob prelomu starega v novo leto

Ob prelomu starega leta v novo leto, leto 1973, je predsednik skupščine občine Jesenice France ŽVAN ljubeznivo odgovoril na dvojno vprašanje, ki mu jih je zastavilo naše uredništvo.

Vprašanje: Kako bi v zgoščenih besedah ocenili leto, ki ga zaključujemo tako z gospodarskega kot družbeno-političnega vidika?

ODGOVOR: Leto, od katerega se poslavljamo, je bilo za jeseniškega delavca in samoupravljalca enako težko, kakor že vrsta prejšnjih let. Vendar je bilo tudi to leto po svoje prelomno in po svoji specifičnosti enkratno. Letos smo namreč zaključili svoj boj, v katerem smo premagovali težke posledice izgube iz let 1967 in 1968 ter jih tudi premagali. Poravnana je nastala izguba, v zadnjih urah iztekajočega se leta, pa je po malo manj kot šestih letih, daleč največja organizacija združenega dela — Železarna, izšla iz blokade. V novo, 1973. leto, gremo očiščeni, brez starih obveznosti in brez tistih največjih težav, ki so nas spremljale skoraj polnih šest let. To seveda ne pomeni, da bo odslej mogoče živeti brezskrbno. Se bomo imeli težave, tudi za v prihodnje je treba vedeti, da nam zagotavlja boljši osebnostni in družbeni standard edinole boljši delovni rezultat. Se bo treba premnogo naporov za izterjavo vseh tistih težkih milijard, ki jih je jeseniški delavec že ustvaril, pa leže pri nelikvidnih kupcih in še bo treba utrjevati vselej in na vsakem koraku doseženi likvidnostni položaj.

Taka je moja misel ob prehodu v novo leto. In ko se zdaj, v teh dneh oziram nazaj, lahko ugotovim, da stoji zdaj, konec leta, naše gospodarstvo ponovno trdneje, kot je stalo leto obsorej, da je v celoti brez izgub, da je v celoti likvidno, čeprav je stopnja likvidnosti tu, pa tam nizka, da nima neporavnanih in nepokritih investicijskih naložb, da je v minulem letu napredovalo z zadovoljivo stopnjo rasti v substanci in po obsegu proizvodnje, da je fluktuacija delavcev v rahlem upadanju, da imamo na seznamih vse manj nezaposlenih žena, da se šola na srednjih, višjih in visokih šolah primerno število študentov iz naše občine in da je ekstenzenca in družbena pozicija nas vseh, delovnih, ustvarjalnih ljudi v naši občini, spet za kanec sigurnejša.

Kdo bi s tako ugotovitvijo ne bil zadovoljen. Jaz sem še celo, zlasti ker vem, da leži za vsemi naštetimi vidiki našega današnjega vsakdana trdo in

pošteno delo in da vse naštetito ni niti v najmanjši meri posledica kakršnihkoli spekulacij na račun slovenske ali jugoslovanske družbe. In ker je tako, ker vidimo zanesljivo boljšo eksistenco v doseženih uspehih in v našem prihodnjem delu, smo še kako iskreni pri naši nalogi, ki jih razbiramo v pismu predsednika Tita. Iskreno in s srcem smo za to da ob izvajanju nalog 29. seje centr. komiteja ZKS in na osnovi naših lastnih opredelitev storimo vselej in vedno vse, da bo podoba našega, jugoslovanskega modela samoupravnega socializma vsak dan plemenitejša in pravičnejša za vse delovne ljudi. Naš boj za takšno podobo družbenega samoupravnega reda je dobil v zadnjem letu in zlasti v zadnjih mesecih iztekajočega se leta, ne le nov polet, pač pa tudi ostrino. Z izostrenim občutkom za to, da mora razpolagati z dobrinami tisti, ki jih ustvarja, da je treba neprestano ostriti odnos do družbenih deformacij in zlasti proti okoriščenju in prisvajanju, ki ne temelji na delu, da se je treba aktivno boriti proti vsem oblikam drobnih in velikih spekulacij, s takšnim odnosom, ki ga pozdravlja sleherni pošten delovni človek, stopamo torej v novo, 1973. leto.

Vprašanje: Katere so najpomembnejše naloge, ki stojijo pred občinsko skupščino in občani v letu 1973.

ODGOVOR: 1973. leto bo leto temeljitosti dela zato, da se vsa naša družba in sleherni njen subjekt prilagodi novi kvaliteti samoupravljanja, ki jo dobivamo z ustavnimi dopolnili, z novo ustavo, s statutom občine, krajevnih in interesnih skupnosti ter s samoupravnimi akti temeljnih organizacij združenega dela in ob vsem tem s politično temeljev delegatskega sistema. Delo na tem prostranem področju je tako obsežno in zahtevno, da bo v prihodnjem letu zanesljivo posrkalo znaten del naših energij in časa. Morda nas bo zaradi svoje zahtevnosti in obsežnosti ter kratkega časa, v katerem ga moramo opraviti, včasih tako izčrpalo, da bomo postali za trenutek celo malodušni, vendar se zavedam, da vsaka nova kvaliteta nastaja in lahko nastane le ob maksimalnih naporih kar najširšega kroga progresivnih ljudi in ti na-

pori nas v prihodnjem letu neizogibno čakajo.

Ob vsem tem čakajo naše gospodarstvo zaostreni pogoji gospodarjenja, na katere sicer mislim, da smo pripravljeni, vendar to ne pomeni, da ne bo težav. Ker so resno in skrbno izvršene vse pripravne, bomo v strjeni in enotni akciji prihodnje leto naredili vse, da pride do novih velikih in kvalitetnih premikov v naši že davno verificirani smeri razvoja. To naj bi pomenilo začetek izgradnje hladne valjarne, nove integracije delovnih organizacij znotraj občine in v širšem povezovanju s slovenskim in jugoslovanskim gospodarstvom, aktiviranje turističnih zmogljivosti, ki so v izgradnji in nadaljnji razvoj predelovalne industrije.

In pred nami je tudi temeljna naloga, izvirajoča iz ustavnih dopolnil, naj začne delavec odločati s celotnim rezultatom svojega dela in naj to svojo pravico uresniči v temeljnih organizacijah združenega dela. Ta naloga pa nam ne nalaga le dolžnosti, da smo prisotni pri nastajanju temeljnih organizacij združenega dela, pač pa tudi, da se vključujemo v celoten proces oblikovanja prave in dokončne samoupravne vsebine tega procesa.

Mislim, da bomo z že doslej uveljavljeno enotnostjo volje in akcije, ob kvalitetnem delu in ustreznih naporih tudi v prihodnjem letu uspehi obdržati dosedanje tempo izgradnje energetskih naprav, cest, stanovanj, šol, varstvenih ustanov, vodooskrbnih naprav, obrambnih del pred vodnimi ujmani, da bomo nadaljevali dela na največjem športno-kulturnem objektu, v hali Podmežakljo, da bomo uspeli razširiti letos položene temelje, za ustrezne posege v izgradnjo in vzdrževanje kulturnih hiš in da bomo razširili kompleks vseh oblik socialnega dela od podpor, stipendij ter priznavalnih do drugih oblik socialne akcije ter končno, da bomo krepili svojo pripravljenost za obrambo naše zemlje in naše družbene ureditve, ne le v moralno-političnem smislu, pač pa tudi z ustreznimi materialnimi vlaganji, ki ne bi smela biti manjša kot v preteklih letih.

Vse naštetito ni obljuba, ker ne more nastati samo po sebi, pač pa naš cilj, katerega upam, da bomo delovni ljudje jeseniške občine skupaj uresničevali. Vsem občanom želim, da bi pri tem delu uspeli, prav tako pa želim vsem zdravja in osebne sreče.

Novice iz radovljiške občine

V sredo 27. decembra je bila zadnja letošnja seja obeh zborov občinske skupščine. Med številnimi točkami dnevnega reda so odborniki največ časa posvetili akcijskemu programu stanovanjske gradnje do 1976. leta in predpisom s področja stanovanjske politike v naslednjih letih.

Na zahtevo odbornikov občinske skupščine bodo v začetku prihodnjega leta podrobno obravnavali položaj javne zobozdravstvene prakse. Na Bledu sta dve zasebni zobni ordinaciji, čeprav obstoja najsoodobnejša in kadrovskega popolnoma ustrezajoča zobna ambulanta. Bržkone je bilo pri izdajanju dovoljenj za zasebno zobozdravstveno prakso premalo upoštevan širši družbeni pa tudi strokovni vidik te zvrsti zdravstvene dejavnosti.

Upravna služba občinske skupščine bo v kratkem predložila odbornikom točen poimenski seznam kupcev zemljišč, ki so bila last splošnega družbenega premoženja in so jih v zadnjih petih letih po ugodnih cenah prodajali za zidanje stanovanj. Po podatkih, ki so na voljo svetu za družbeni plan in finance je bilo takšnih primerov v radovljiški občini najmanj 90.

Od 26. do 29. decembra je občinski odbor RK Radovljica organiziral redno krvodajalsko akcijo v ambulanti na Bledu. Tokrat so prišli na odvzem krvi krvodajalci z Bleda in okoliških vasi in iz Radovljice. Zadnji dan je bil rezerviran za krvodajalce iz delovnih kolektivov Plamen Kropa, Sukno Zapuže in Elan Begunje.

Komisija za izvajanje ustavnih dopolnil pri občinski skupščini bo januarja sklicala posvet s predstavniki delovnih organizacij, ki imajo svoj sedež izven občine. Obravnavali bodo predloge in možnosti za ustanavljanje temeljnih organizacij združenega dela. Na posvet bodo vabljeni predstavniki Turista iz Škofje Loke, Zita iz Ljubljane, Ljubljanskih mlekar in Viatorja ter Kompasa.

Ob prazniku naše armade je z ukazom poveljnika ljubljanskega armadnega področja prejelo priznanje med drugimi tudi poveljstvo jeseniško-bohinjskega partizanskega odreda. Za uspehe v pripravah za splošni ljudski odpor in vzorno organizacijo je prejelo srebrno plaketo JLA.

V organizaciji radovljiškega Društva prijateljev mladine je v torek 26. decembra gostovalo v avli osnovne šole lutkovno gledališče iz Kranja z lutkovno igrico Pravljica o mezinčku. Igrico za najmlajše so sofinancirale krajevne družbeno-politične organizacije namesto novoletnih čestitk.

Alpski letalski center v Lescah je te dni razpisal začetniški padalski tečaj. Prijave novincev, ki se žele posvetiti padalskemu športu bodo sprejemali do 10. januarja na leškem letališču.

Krajevna konferenca SZDL Radovljica je včeraj popoldne povabila nad 60 najstarejših občanov mesta Radovljica, Vrbenj, Gorice in Nove vasi na novoletno srečanje v dom upokojencev. Po prirčnem kulturnem programu, v katerem so nastopili učenci osnovne in glasbene šole, so jim priredili zakusko in jim voščili k novemu letu.

Prejšnjo soboto zvečer je v avli šole v Radovljici Komorni zbor A. T. Linhart priredil svečani koncert ob 20-letnici svoje dejavnosti. V programu so poleg slavljencev nastopili pevci DPD Svoboda Podnart, recitatorji Delavske univerze in godba na pihala iz Gorij. Povcem domačega zbora so za visoki jubilej podelili Galusove značke in priznanje ZKPO občine Radovljica. Delegacija katoliškega prosvetnega društva iz Globasnice na Koroškem pa je v znak hvaležnosti za sodelovanje podarila slavljencem umetniško sliko Gospe svete.

Komite občinske konference ZK Radovljica je v začetku tedna izdal 4. številko informativnega biltena, v katerem objavlja stališča in sklepe konference in njenih organov v zvezi z uresničevanjem smernic in stališč iz pisma predsednika Tita in IB CK ZKJ.

Od 16. do 24. decembra je ZKPO v sodelovanju z DPD Stane Zagar iz Kroke priredila v prostorih sindikalnega doma v Kropi razstavo likovnih del. Z olji, akvareli in grafikami se je predstavilo 20 amaterskih likovnikov iz radovljiške občine.

Za silvestrovanje so se vse gostinske organizacije tudi letos dobro pripravile. Vsi hoteli in gostišča bodo polno zasedena, navzlic razmeroma visokim cenam, ki se gibljejo od 150 do 300 din. Na Bledu bo najceneje v Park hotelu, najdražje pa v Golf hotelu. V Bohinju bo za silvestrski menu potrebno odšteti od 150 do 200 din.

Na prvi letošnji preizkušnji v smučarskih tekih na 15 km, ki je bila zaradi pomanjkanja snega namesto v Bohinju v Tamarju, se je najbolje odrezal Kalan iz Gorij pred rojakom Dornikom, ki tekmuje za Olimpijo.

Preteklo delo - prihodnje naloge

Sestanek sekretarjev organizacij Zveze komunistov

V torek so se na vabilo sekretarja komiteja občinske konference ZKS Jesenice sestali sekretarji organizacij in oddelkov Zveze komunistov na tretji sestanek v letošnjem letu. Po dnevnem redu so najprej poročali o aktivnosti organizacij in članov ZK po pismu predsednika ZKJ in izvršnega biroja predsedstva ZKJ, nato pa so se dogovorili, katere so njihove naloge v prihodnjem obdobju.

Na osnovi poročil sekretarjev lahko trdimo, da se je delo organizacije ZK izboljšalo in vsebinsko poglobilo. Krajevne organizacije Zveze komunistov dosegajo lepe uspehe pri mobilizaciji občanov v krajevnih skupnostih za reševanje skupnih problemov, precej uspešno pa se tudi trudijo, da bi izboljšali delo krajevnih družbeno-političnih organizacij.

V delovnih organizacijah so komunisti zaposleni predvsem z delom pri uresničevanju, ustavnih dopolnil. Lahko trdimo, da v jeseniški občini ni več nobene delovne organizacije, ki ne bi začela razpravljati o možnostih za formiranje ene ali več temeljnih organizacij združenega dela. Res je, da so nekatere šele začele z delom in da je pred njimi še kup problemov, vendar je važno predvsem to, da se zavedajo pomembnosti nadaljnjega oblikovanja in poglobljanja samoupravnih odnosov v delovnih kolektivih, ki ga omogočajo ustavni amandmani.

Seveda se pri svojem delu organizacije ZK srečujejo tudi z različnimi problemi. Ovira za še boljše delo krajevnih organizacij ZK, je pomanjkanje sposobnih kadrov, ker so na terenu povezani predvsem upokoenci in gospodinje. Izход iz teh težav vidijo krajevne organizacije v sodelovanju s člani

ZK, ki živijo na terenu, povezani pa so v delovnih organizacijah. Takšna rešitev problemov ni več samo želja, temveč tudi sklep 4. seje občinske konference, ki izrecno kravi, da je dolžnost slehernega komuniste, da aktivno deluje tako v delovni organizaciji kot v krajevnih skupnostih.

V drugem delu sestanka so opredelili naloge, ki jih morajo izpolnjevati osnovne organizacije v prihodnjih mesecih. Prizadevati si morajo predvsem na sprejemanje mladih ljudi in neposrednih proizvajalcev v ZK. Pri tem so opozorili, da obstaja več načinov, da nekdo postane član ZK. Lahko sam napiše prošnjo za sprejem v ZK, lahko ga predlaga drug član ZK, pravico predlaganja pa imajo tudi aktivni ZK, družbeno-politične in družbene organizacije, pa tudi samoupravni organi. Prošnjo ali predlog za sprejem je treba nasloviti na najbližjo organizacijo ZK ali pa direktno na

komite Občinske konference ZKS.

Organizacije ZK bodo v prihodnje tudi bolj skrbale za idejno-politično usposabljanja za leto 1973 in seveda poskrbeti, da bo program čimbolj kvalitetno realiziran.

Dolžnost organizacij ZK v delovnih organizacijah je tudi, da začnejo in sodelujejo v razpravah v splošni bitki za stabilizacijo gospodarstva. Vsaka delovna organizacija mora obravnavati ta vprašanja glede na lastne prilike s stališča štednje, krepitve lastnih obratnih sredstev ter omejitve osebnih in kolektivnih praks.

Ko so sekretarji obravnavali napore v vsestranskem varčevanju, so kritizirali tiste osnovne organizacije sindikata, ki so porabile relativno veliko denarja za organizacijo občnih zborov, saj to po njihovem mnenju ni v skladu z dokumenti ZK, ki zahtevajo omejevanje vseh vrst stroškov.

Sekretarji so se še seznanili s sklepi 4. seje občinske konference, ki govorijo o razvoju samoupravljanja in uresničevanja ustavnih sprememb, o socialni diferenciaciji in o kadrovski politiki.

D. PLEŠ

Učimo se ceniti lepo knjigo, učimo se ločiti od nje tako, ki kvari in zastruplja. Lepa knjiga je kulturna poslanka. Odprimo ji vrata v naše domove, odprimo ji srce!

F. S. Finžgar

Knjige so najboljša naprava, kar sem jih našel na tej zemeljski poti; zato zelo pomilujem pametne ljudi, ki jih nimajo.

Montaigne

Protestno zborovanje na Jesenicah

V pozni jeseni ob blejskem jezeru

Protestno zborovanje

V petek, 22. decembra, je bilo na Jesenicah na Čufarjevem trgu pred gledališčem protestno zborovanje in manifestacija v znaku solidarnosti z narodi Vietnam in Indokine. Zborovanja se je udeležilo preko dvesto ljudi, predvsem učencev in dijakov jeseniških šol. Na zborovanju je govoril književnik Miha KLINAR, predstavnik delovnega kolektiva Železarne in delovnih ljudi Jesenic Anton ZUPAN in predsednik kluba OZN na osnovni šoli Tone Čufar Primož VESKOVIČ. Na manifestativnem zborovanju je sodeloval tudi pihalni orkester Jeseniški železarji. Ob zaključku zborovanja so sprejeli protestno pismo, ki ga je prebrala predsednica občinske konference SZDL Jesenice Mara TALER, ki je zborovanje tudi vodila. V nadaljevanju objavljamo protestno pismo, sprejeto ob tej priliki.

Protestno pismo

Jeseniški občani se pridružujemo odločnim zahtevam slovenskega in vseh jugoslovanskih narodov ter demokratičnim in miroljubnim silam sveta za takojšnji podpis mirovne pogodbe, ki bo končala vojno v Vietnamu. Zahtevamo tudi, da se prepreči nameravani barbarski množični pokol neoboroženih, nedolžnih, na smrt izmučenih borcev za svobodo vietnamskega ljudstva, zaprtih v temnicah sajgonskih krvnikov.

Ogorčeno obsojamo najnovejše zločine agresorja in njegovih pomagačev, da bi strli herojski odpor tega malega naroda, ki mu že več kot deset let z orožjem vsiljujejo lažno demokracijo.

Kriku vietnamskega ljudstva proti krivicam pridružujemo tudi naš krik in pozivamo tudi druge, da bo ta krik v tisočerm odmevu segel do slehernega, ki so mu pravica, svoboda, enakopravnost in mir vrednote sodobnega sveta.

Zahtevamo, da se čete Združenih držav Amerike in njihovi zavezniki umaknejo iz Vietnama, da podpišejo sporazum in sklenejo mir, ki bo temeljil na spoštovanju neodvisnosti in pravici vietnamskega ljudstva, da samo odloča o svoji usodi, brez tujega vmešavanja, da v miru in svobodi gradi svojo deželo v skladu s svojimi željami in interesi.

Delavci, mladina, občani Jesenic

Jesenice, 22. decembra 1972

Letna konferenca borcev na Blejski Dobravi

Ob lepi udeležbi članov krajevnih organizacij ZB NOV na Blejski Dobravi je bila 23. decembra letna konferenca. To kaže da se nekdanji borci in aktivisti kaj radi srečujejo in pri tem ugotavljajo uspehe pa tudi pomanjkljivosti svoje organizacije. Z zadovoljstvom so tudi ugotavljali, da so se vabilu odzvali tudi zastopniki nekaterih drugih krajevnih organizacij, kar je vsekakor pomembno, saj je le s skupnimi močmi mogoče reševati nekatere važne krajevne zadeve.

Obširno pofočilo je imel dosedanji predsednik Franc Krničar. V prvem delu je govoril o političnih in gospodarskih problemih naše družbe, o pismu tov. Tita in izvršnega biroja predsedstva ZKJ ter omenjal razne slabosti, ki so se nakopičile v zadnjih letih pri nas. Zadržal se je tudi pri vprašanjih naše narodnostne manjšine na Koroškem in odgovornosti avstrijske vlade pri uresnitvi državne pogodbe. Poudaril je tudi solidarnost našega naroda in vse jugoslovanske kakor tudi svetovne javnosti do Vietnama, ki je

posebno v zadnjem času žrtv silovitih napadov Amerikancev.

Drugi del poročila predsednika je zajemalo pomembne dejavnosti borčevske organizacije od ustanovitve pred 25 leti do danes, ter njene zasluge pri graditvi socialistične družbe. Posebej se je zadržal pri delu in uspehih krajevnih organizacij ZB NOV na Blejski Dobravi od njene ustanovitve, in nedvomno sodi med najbolj delovne na območju jeseniške občine. Samokritično je ocenil, da je bilo delo v zadnjih dveh letih precej ovirano, ker je bil predsednik na Kočni in je bilo zaradi tega premalo povezave s celotnim odborom, čeprav ni manjkalo dobre volje.

V razpravi je najprej spregovoril Dušan Stare, ki je bil delovni predsednik konferenice. Analiziral je vse probleme, ki so bili omenjeni v poročilu in še nekatere, o katerih naj bi prisotni razpravljali. Tako naj bi posvečali več skrbi bolnim in pomoči potrebnim članom, skrbeli za dostojna stanovanja vsem članom in vodili računa o borcih in aktivistih, ki iz

različnih vzrokov niso vključeni v našo organizacijo. Poudaril je nujnost sodelovanja z vsemi krajevnimi organizacijami in društvi, pri čemer je pohvalil gasilsko četo, ki vsa leta odkar se praznuje krajevni praznik, sodeluje pri proslavi.

Poročilo dosedanjega odbora in uvodne misli delovnega predsednika so dale dovolj snovi za razpravo, ki pa se ni mogla prav razživeti. Morda so navzoči menili, da

je bilo v poročilu in v razpravi delovnega predsednika vse dovolj obdelano in niso smatrali za potrebno, da bi dali k temu še svoje pripombe. Le enkrat na leto se srečujemo in tedaj ne bi smeli samo poslušati.

Stane Križnar, član občinskega odbora ZB NOV, je za tem obširno govoril o smernicah borčevske organizacije in se je čudil, da udeleženci ne razpravljajo o perečih problemih, ki morajo zanimati vsakega člana ZB.

Ob zaključku so še govorili, da naj novo izvoljeni odbor posreduje vsem članom sklepe, ki so bili sprejeti na skupščini, da bodo tako seznanjeni o tem tudi člani, ki niso bili navzoči.

Na predlog kandidacijske komisije so bili s tajnim glasovanjem izvoljeni v nov odbor, Ludvik Ambrožič, Jože Ravnik st., Tilka Murnik, Janez Kalan, Franc Šterk, Franc Čop in Kati Zupančič. V nadzorni odbor pa Franc Grilc, Miha Demšar in Janez Kos. Kot delegati za občinsko skupščino ZB NOV pa Dušan Stare, Jože Ravnik st., Franc Grilc in Ludvik Ambrožič ter za člana občinskega odbora ZB NOV Franc Grilc in Ludvik Ambrožič.

V prijetnem razpoloženju so se udeleženci konference, katerim so se pridružili tudi družinski člani in prijatelji, še dolgo v noč ostali skupaj in se pogovorili še o marsičem. s. š.

Letna konferenca krajevnih organizacij ZB NOV Javornik - Koroška Bela

Na letni konferenci krajevnih organizacij Zveze borcev NOV Javornik - Koroška Bela se je zbralo kar lepo število članov, ki so govorili o problemih, nalogah in uspehih svojega dela v razdobju dveh let.

Predsednik Franc Treven je v svojem referatu govoril o novjših dogajanjih doma in v svetu, ter poudaril, da ti dogodki dajejo borčevski organizaciji pobudo za še večjo aktivnost. Posebno pozornost je posvetil dogodkom v sosednji Avstriji. Govoril je tudi o nalogah Zveze borcev v zvezi s pismom tov. Tita in izvršnega biroja predsedstva ZKJ, k čemer morajo tudi borci prispevati svoj delež. Omenjal je 25 letnico borčevske organizacije v Jugoslaviji. V svojem referatu je navajal vrsto uspehov katere so dosegle krajevne organizacije. Naloge, ki jih je sprejel odbor, so bila s pomočjo večine članov tudi izvedene. V letošnji zimski sezoni bo že petnajsti kurirski smuk, kateri je že presegel meje in vzbudil veliko zanimanje tako pri mladih, kakor tudi starejših smučarjev. Pokroviteljstvo nad letošnjim smukom je prevzela Partizanska knjiga iz Ljubljane. Tudi pri organiziranju dneva mladosti je organizacija dosegla zavidljive uspehe. Pri tem je bilo potrebno veliko dela ne samo članov odbora, ampak tudi ostalih članov organizacije. Pri tem delu odbor ni pozabil na borce in na njihove probleme. Dejal je, da je vedno več starejših članov, katerim je potrebno posvečati več pozornosti.

Poročilo je sledila živahna razprava. Posamezni člani so razpravljali o tem, da bo potrebna spričo stanja organizacije ZB misliti nato, kdo bo z začetim delom nadaljeval. Večina je bila mnenja, da mora postati nositelj teh nalog organizacija rezervnih vojnihih starešin, kajti ta organizacija je iz dneva v dan številnejša in vedno prihaja

jo v to organizacijo mladi ljudje. Veliko je bilo tudi govora o ohranjanju obstojnega muzejskega gradiva, o morebitnem pisanju zbornika, o komisiji za pogrebe borcev, delo te komisije, je iz leta v leto večje. Z graditvijo novih stanovanj na Koroški Beli postaja teren vse bolj naseljen, člani so vedno starejši, zato imamo tudi vsako leto več umrlih članov, za katere moramo poskrbeti za dostojno spremstvo na njihovih zadnjih poti. Potrebna bo zadolžitev posameznih članov iz raznih terenov, ki bodo zadolženi, da nudijo svojo pomoč svojcem umrlih članov. Tudi komisija za zadeve borcev mora voditi več računa o tistih, ki so potrebni pomoči, posebno skrb morajo posvetiti bolnim članom. Ne samo tistim, ki so morda potrebni denarne pomoči, ampak tudi ostalim, da ne bodo imeli občutka, da jih je organizacija pozabila samo dokler so lahko sodelovali pri raznih akcijah,

sedaj pa ko zaradi bolezni ne morejo več, ne mislimo več nanje.

V razpravo je posegel tudi predsednik ZB NOV občine Jesenice Franc Konobelj-Slovenko in med drugim dejal, da je organizacija ZB NOV Javornik-Koroška Bela med najbolj delovnimi v naši občini, za kar zasluži še posebno priznanje.

Sprejeli so tudi sklep, da bodo v letu 1973 povečali višino članarine od 6 na 10 dinarjev, to pa iz razloga, da bo odbor imel večja finančna sredstva in da bo tudi lažje izvajal svoje naloge.

Pri volitvah so člani ponovno izvolili za predsednika Franca Trevna, za tajnika pa Franca Ambrožič, ravno tako je razen nekaj malih zamenjav ostal v celoti stari odbor.

Po končanem delovnem delu je bil tovariški večer, na katerem so spuščeni debati borci rekli še marsikaj.

Stane Torkar

Sistem včlanjevanja AMD v letu 1973

Po sklepu IO AMZJ in IO AMZS prehajajo v letu 1973 vsa avto moto društva na sistem tako imenovanega stalnega članstva. Po tem sklepu članstvo ne preneha z določenim datumom, temveč šele z izstopom, ki mora biti predložen matičnemu društvu pismeno. V primeru, da član svojega izstopa ne sporoči, ga šteje matično društvo za člana tudi v naprej. Če pa hoče koristiti usluge se mora predhodno izkazati s potrdilom o plačani članarini, tj. z veljavno izkaznico.

Za leto 1973 se je včlanjevanje pričelo že 1. 11. 1972 in bo zaključeno s 30. 4. 1973. Ob plačilu članarine prejme vsak član-avtomobilist poleg članskega materiala tudi ATP-ETI knjižico. Z dobljenimi dokumenti ima vsak član AMD pravico do uslug in storitev AM organizacij doma in pri korespondenčnih klubih v tujini. AMD Jesenice izdaja za leto 1973 poleg članskega materiala tudi lastne nalepke z oznako »1973 AMS Jesenice«. Nalepka, ki mora biti nalepljena na vidnem mestu vozila, bo služila kot legitimacija za koriščenje uslug, ki jih nudi AMD Jesenice. Vsi dosečani člani AMD Jesenice naj bi obnovili članarino čimprej in po možnosti do konca meseca januarja v društveni pisarni, ki je odprta vsako popoldne od 15. ure dalje.

Pri nas smo praznovali

Mojstrana, Dovje in Belca v tem mesecu praznujejo svoj krajevni praznik. Ljudje v teh vaseh so zelo navezani na svojo zemljo. Stoletja že živijo na njej, jo obdelujejo in spreminjajo podobo kraja.

V teh dneh se vsako leto razpletajo pogovori o decembru 1941. Takrat so se prebivalci teh krajev množično uprli okupatorju, kar je pomenilo začetek vstaje v Gornjesavski dolini.

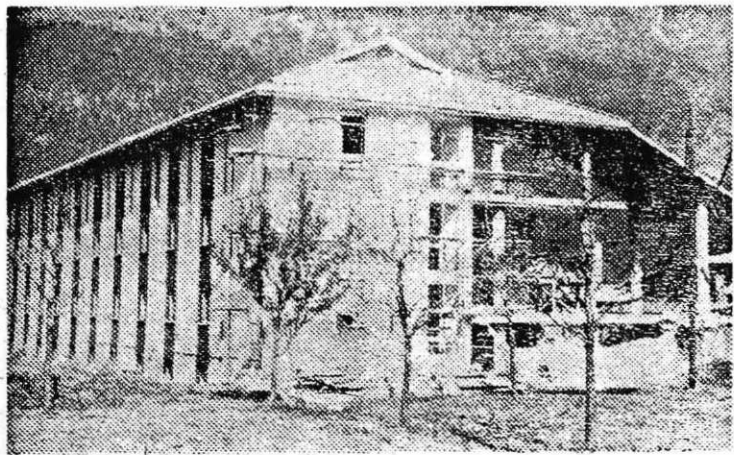
Za nas mlade so ti dogodki že zgodovina. Zelo radi poslušamo, ko nam pripovedujejo o uporu. Z zanimanjem preberemo, kar je zapisanega o njem v knjigah in časopisih. Ponosni smo na

vaščane, ki so v tistih hudih dneh znali presojeti, kaj je prav.

Vsako leto je 16. december tudi naš praznik. Zbrali smo se pred spomenikom na Dovjem, kjer so položili venec padlim v spomin. Od tam smo odšli v dvorano. V njej se je zbralo veliko ljudi. Program smo jim pripravili pionirji. Peli smo partizanske pesmi, recitali in igrali. Nekaj učencev je prebralo tudi spise z naslovom Moj vrstnik med vojno.

Praznik je sedaj že mimo. Mi pa se o tistih dneh med vojno še pogovarjamo.

Liljana Hlebanja
osnovna šola
Mojstrana

Letos pozimj bodo v Kranjski gori odprli novo depandanso hotela Prisank, kjer bo prostora za 160 gostov. Novo zgradbo gradijo delavci SGP Sava z Jesenic

Kako urediti pokopališče

O tem je bilo že dosti govora, veliko je kritičnih pripomb, celo o nekaterih predlogih je bilo že govora. Dejstvo je, da je staro pokopališče na Jesenicah precej zanemarjeno, opravljenih je bilo že veliko prekopov, tako da ne služi več svojemu namenu. Nekaj bo treba narediti. Zato smo poprosili za nekaj mnenj predsednika sveta za urbanizem pri skupščini občine in prizadevnega hortikulturnega delavca inž. Janeza Pšenica. Usoda starega pokopališča prav gotovo zanima marsikatero Jeseničana, pa smo zato prepričani, da boste sestra-vek z zanimanjem prebrali. Se več, želeli bi slišati mnenja tudi vas bralcev, predvsem pa menimo, da bi se predvidenih javnih razprav v januarju udeležili v čimvečjem številu. Svoja mnenja in načrte pa je inž. Janez Pšenica takole strnil:

Skupščina občine Jesenice in ostale družbenopolitične organizacije se zavedajo, da je stanje okrog novega in starega pokopališča nevdržno. Že naslednje leto je treba pristopiti h kompleksnemu urejanju novega pokopališča na Blejski Dobravi. Čez zimo bo gotov ureditveni načrt, do spomladi pa tudi načrt za žale. Nujno je, da bi gradnjo pričeli že v letu 1973. Velik problem pa predstavlja tudi staro pokopališče, saj je neurejeno, zaplevljeno. Nahaja se sredi mesta ob železnici, po kateri prihajajo številni mednarodni vlaki. Marsikateri potnik pa kulturo naroda ceni tudi po vzdrževanju pokopališč. Če ugotovljamo stanje starega pokopališča, moramo najprvo ugotoviti kaj pravijo predpisi, ki urejajo to problematiko. Deset let po zadnjem pokopu mora biti pokopališče spremenjeno v park, nato še deset let ne sme biti uporabljeno za druge namene (zazidava).

Kot veste, je deset let od zadnjega pokopa že davno minilo in potrebno bo pokopališče spremeniti v park.

Občina je dala nalog »Kovinarju«, v katerem sklopu je tudi pogrebna služba, da pohiti s prekopi. Opraviti jih je treba še v letošnjem letu, saj je bilo v začetku novembra prijavljeno samo še dvajset prekopov. To pa ni število, ki se ne bi dalo realizirati.

Kot veste se pokopališče nahaja ob robu naselja Plavž. Z vzhodne strani ga obdajajo nič kaj posrečeno locirani objekti Viatorja, z južne strani je železnica, s severne strani je križišče glavne ceste s Tavčarjevo. Pri razširitvi tega križišča upamo, da bomo ob samem zidu pokopališča prišli do parkirnih mest za obiskovalce bodočega parka. Na zahodni strani pa pokopališče meji na naselje. Tik ob tej zahodni meji pokopališča bodo v najkrajšem času zgrajene tri velike stopničaste stolpnice in frekvenca prebivalstva se bo v tem predelu Plavža izredno povečala.

Razumljivo je, da bi nekateri ljubljanski projektanti, ki projektirajo nove stolpnice, radi vključili kompleks pokopališča v funkcionalen prostor novih stolpnice. V tem primeru bi šle preko pokopališča peš poti. Potrebno bi bilo porušiti zidove dosedanje ograje, pa tudi grobišče borcev NOB in grobnica padlih borcev prve svetovne vojne bi bili v negotovosti. Prvi

in zadnji del pokopališča bi se tako priključil kompleksu naselja Plavž.

Osebnostno mislim, da reševanje naših problemov ni stvar samo načrtovalcev, ki pridejo od drugod in ne poznajo vse problematike mesta. Običajno rešujejo in zagovarjajo posamezne objekte. Reševanje problemov kot je naše staro pokopališče, pa je predvsem stvar nas Jeseničanov. Mi pa vemo, da imamo na tem prostoru partizansko grobišče, grobnico in spomenik padlih v I. svetovni vojni in skalo, odnosno grobišče ponesrečencev pri gradnji karavanškega predora, ki ga je pred leti oskrbovala železnica, sedaj pa se zgublja v plevelu.

Problem starega pokopališča, odnosno vprašanje prekopa partizanskega grobišča, so obravnavale družbenopolitične organizacije. Sklep je jasen. Borcev NOB ne bomo prekopavali, grobišče naj bo bolj urejeno, bodoči park pa zaščiten. Ostane naj tudi grobnica in kapela kot spomenik prve svetovne vojne in grobišče ponesrečenih graditeljev karavanškega predora.

Mislim, da se za občane ali vsaj za stare Jeseničane ukinitve pokopališča lahko silno boleča, saj več kot polovico grobov ni prekopanih. Zato je izredne važnosti, kako bomo pristopili k delu. Tudi občina in v njenem imenu predsednik sam želi, da bi sprememba pokopališča v park čim manj prizadela občane. Seveda bo pri tem delu treba odstraniti spomenike, nagrobne napise, robnike in grobove izravnati.

Osebnostno menim, da bi bilo najbolje, da ostanejo poti tam, kjer so. Kjer so grobovi pa bi bila lepa negovana angleška trata ali pa zbirke okrasnih rastlin. S tem bi bila zagotovljena nedotakljivost grobov. Prepričan sem, da bo tako urejeno pokopališče lepše kot do sedaj.

Skupščina bo verjetno dela izravnave pokopališča oddala komunalnemu podjetju, ki pa bo moral pričeti z delom takoj spomladi v začetku aprila. Najprvo se bo pričelo planirati stari del pokopališča ob železnici nato pa prednji del. S tem v zvezi bodo morali svojci v starem predelu pokopališča odstraniti spomenike že do začetka aprila, v prednjem vhodnem in zapadnem delu pa do začetka maja. Kdor do tega datuma ne bo odstranil spomenika, bo to storilo komunalno podjetje.

Vsekakor pa bo najbolje, da bodo količjak dobre spomenike odpeljali sorodniki sami. Še vedno pa je odprto vprašanje, kam s preostalimi spomeniki. Mislim, da je najbolje da vse ostane na pokopališču. Iz preostalih spomenikov in podstavkov bi mogoče zgradili nekak stožec, piramido, kjer bi bili napisi seveda vidni. Želimo, da nam občani povedo tudi svoje zamisli.

V tlesdanjem razglabljanju smo ugotovili, da bo staro pokopališče na osnovi zakonskih predpisov spremenjeno v park, po desetih letih pa se bo lahko uporabilo v druge namene. To bo občina naredila ne glede ali hortikulturni delavci sodelujejo ali ne. Cilj našega hortikulturnega društva pa je, da bi iz predvidenega enostavnega parka naredili intenziven cvetoč vrt, tako da po desetih letih ne bo prišlo nikomur na misel, da bi ga rušil odnosno zemljišče zazidal.

Za to zamisel pa potrebujemo predvsem podporo svojcev, ki imajo še grobove na starem pokopališču in seveda podporo tudi ostalih družbenih činiteljev.

Izdelal sem osnovni program izgradnje parka. Upravni odbor Hortikulturnega društva je ta program sprejel, sedaj pa ga bomo tolmačili ostalemu članstvu. Predvidoma sredi januarja bomo organizirali širši posvet, na katerega poleg članov društva vabimo tudi svojce pokopanih, ki jih želimo pridobiti za ta naš program. Tako se lahko s skupnimi močmi lotimo dela. Saj bomo rabili marsikatero pridne roko in bomo tudi z veseljem sprejeli nove predloge in ideje. Posvet bo v skupščinski dvorani ali pa pri Jeleni, kar bo seveda pravočasno objavljeno. Starejše občane, ki imajo grobove na pokopališču, pa se ne bodo mogli udeležiti posveta, prosimo, da nam pisмено sporoče kaj mislijo o naših idejah.

Program bi bil v kratkih obrisih sledeč:

Površina parka naj obsega sedanjo površino pokopališča. Ne predvidevamo nobenih rušenj. Zidovi ostanejo, ograja ob zapadni meji ob naselju se obnovi. Do sedaj zasajene vrbe žalujke bomo v glavnem posekali, razen ob meji naselja, odnosno ob blokih ostanejo. Seveda bo to posekano drevje nadomestilo zlahtnejše okrasno drevje. Zadnji del, odnosno zapadni del pokopališča, bo ena sama zelena preproga z zbirko najrazličnejših okrasnih dreves. Vsa ta drevesa bodo označena s slovenskimi in latinskimi imeni. Centralni prostor v tem zelenju bo imelo grobišče padlih borcev NOB. Prostor bo lepše, enotneje zasajen.

V prvem vhodnem delu pokopališča ostanejo grobnica in kapela kot spomenik prve svetovne vojne. Okrog

obstoječih zidov, ki predstavljajo ograjo pokopališča bodo zasajene zbirke rož trajnic in grmovnic. Vse rastline bodo seveda označene z napisi, odnosno imeni. Srednje površine bi bile v angleški trati, ki bo redno vzdrževana. V zadnjem delu pokopališča bo ostal spomenik ponesrečenim graditeljem karavanškega predora. Vse ta oddelek nameravamo uporabiti za razstavo spomladnega cvetja. Tu mislimo posaditi okoli 100 vrst tulip, hiacint, narcis, žefrana in drugih čebulnic.

Ostali zadnji del pokopališča, kjer je bivša mrtvašnica, pa nameravamo urediti kot rosarij, zbirko vrtnic. Bivšo mrtvašnico, ki je zgorela, bi obnovili in imeli tam shrambo za orodje in rastlinski material. Do tu bomo organizirali dovozno pot iz naselja Plavž, mimo sedanjih garaž. Dovoz bomo rabili za gnoj, zemljo in druge potrebščine. Moram omeniti tudi to, da bomo ohranili lepša drevesa, ki so zasajena na grobovih.

— To, kar predvideva program je ogromno delo, ki pa upam, da ga bomo ob podpori svojcev zmogli hortikulturni delavci, seveda ob pomoči vseh družbenih činiteljev. Mogoče sem prevelik optimist. Upam, da bodo naši ljudje spet pokazali svojo pripravljenost kot so jo pred leti, ko smo skoro iz nič organizirali tri uspele cvetlične razstave. Nato pa so nas začeli posnemati ostali kraji in prirejali razstave. Osebnostno sem prepričan, da so se dvednevne tridnevne cvetlične razstave preživle in da je treba iti korak ali dva naprej in pristopiti k organiziranju trajnih razstav, kjer se bo lahko občan preko celega poletja hortikulturno izraževal. Taka razstava cvetja in zelenja naj bi postalo naše pokopališče. Ta razstava, če hočete jeseniški hortikulturni vrt, bi imela velik pomen, ne samo v občinskem, temveč tudi v medobčinskem, gorenjskem in celo v slovenskem merilu. Saj smo prvi, ki smo si zastavili tak program in upam, da ga bomo tudi ures-

ničili. V vidu imam tudi turistični promet, ki gre mimo te lokacije. Marsikateri obiskovalec gornjesavske doline se bo rad ustavil na Jesenicah in si ogledal naš park. V mislih imam tudi cca. pet tisoč holandskih turistov iz Šebca in Bleda, ki prav radi obiskujejo take vrtove. Ne nazadnje bo imel ta vrt velik vzgojni pomen za našega prebivalca in predvsem za našo mladino, ki bo lahko v šolskih grupah prihajala na proučevanje rastlinskega sveta. Večkrat trdimo, da moderen človek ni več toliko zainteresiran za spoznavanje narave, pa lahko istočasno ugotovimo, da naš sodoben človek vsak dan bolj želi živeti v lepem urejenem zelenem okolju. Pa tudi ljudje, ki grade družinske stanovanjske hiše, žele imeti le te obsajene z okrasnimi rastlinami. V tem našem vrtu pa bo lahko spoznaval najrazličnejše rastline.

Vendar moram poudariti, da je vse to, kar sedaj predvidevamo, samo lepo zamišljen načrt. Realizacija pa je odvisna od naše aktivnosti, od aktivnosti vseh Jeseničanov in okoličanov. V samem društvu bomo obnovili aktivnost. Preko krajevnih zastopnikov bomo program predložili vsakemu članu, ki se bo nato odločil o načinu sodelovanja. Za urejanje parka bomo uvedli prostovoljno delo in stalno nadzorno službo. Dobrodošli pa bodo tudi vsi podporni člani. Pripomnim naj to, da o stroške izravnave pokopališča nosila skupščina, vse nadaljnje stroške vzdrževanja pa društvo samo. Nekaj imamo prihranjenih sredstev, tako, da je realna možnost, da izpeljemo načrt. Če bomo pa za občasne razstave uvedli vpisnino, bomo le to uporabili za plačilo nočnih čuvajev. Saj predvidevamo, da bo park dan in noč pod nadzorstvom.

Za zaključek bi rekel le še to, da od nas samih zavisi kaj bomo imeli

- zaplevljeno pokopališče
- enostaven park, ki se bo slejkoprost zazidal, ali
- cvetoč vrt, ki bo ponos nas vseh.

Umetni sneg v Begunjah

Kaj vse že ni človek naredil pri nadomestilu naravnih snovi z umetnimi: od umetne hrane in pijače, do umetnih tkanin, raznih umetnih mas do končno tudi umetnega snega. Nekaj takega so si omislili tudi pri Elanu, tovarni športnega orodja v Begunjah, saj so bile zime v zadnjih letih na njihovem področju malo radodarne s snegom.

Na smučišču Krpin v Begunjah so postavili 400 m dolgo vlečničo, smučišče so osvetlili, čas smučanja pa je bil zelo kratek. Zato so se že lani odločili za umetni sneg, poleti pa so pripravili vse potrebno, to je vodovodno napeljavo in pa elektro

napeljavo, prejšnji teden (sreda 20. decembra), pa so začeli delati. Demonstracijo so si ogledali tudi turistični delavci iz drugih krajev, kjer imajo prav tako probleme s pomanjkanjem snega. S posebnim snežnim topom, kot ga imenujejo, namečejo na pobočje v eni uri 25 kubičnih metrov umetnega snega, ki ima celo nekatere boljše lastnosti, kot naraven. Je trdnjši, hitrejši, bolje se prime tal, pa še sonce ga ne pobira tako hitro. V nedeljo je bilo prav čudno videti, ne samo smučarje, ki so se vozili ali hodili skozi Begunje, ampak tudi belo liso v zelenorjavi okolici.

T.L.

Dveletno delovanje kulturno umetniškega kluba Tone Čufar

Ob deseti številki LISTOV kulturno umetniške priloge Železarja

Deseta, jubilejna številka LISTOV, kulturno umetniške priloge Železarja, glasila delovnega kolektiva železarne Jesenice in dveletno (!) delovanje kulturno umetniškega kluba Tone Čufar pri istoimenskem delavsko prosvetnem društvu Svoboda Jesenice nas obvezuje, da sporočimo javnosti, predvsem pa delovnemu kolektivu Železarne, ki nas je doslej najbolj materialno podpiral, nekaj dejstev o našem dosedanjem delu. Že v uvodu moramo poudariti, da je dveletno delovanje premalo, da bi lahko dali celovitejšo oceno in zaključke, zato naj govorijo dejstva.

Dveletno obdobje delovanja kluba moramo označiti kot: — obdobje spopadov kluba z malomeščanskimi pogledi na kulturo in umetnost in kot obdobje boja za idejno enotnost in idejnost kluba ob prisotnosti pluralizma idej o kulturi in umetnosti, ne samo v občinskem, temveč v celotnem slovenskem prostoru in — obdobje, v katerem se je klub prizadeval in boril za enakopraven moralni in materialni položaj in priznanje v občinskem in širšem družbenem prostoru.

Cprav je dveletna doba (oktober 1970—1972) kratka, da bi lahko govorili, da smo vse to premagali in klub v vseh pogledih postavili na čvrste temelje, sporočamo rezultate, ki smo jih v tem kratkem času dosegli in ki naj sami dajo resnično oceno našega dveletnega dela.

LISTI — kulturno umetniška priloga tednika Železar, so po programu, ki ga je odobril pristojen samoupravni organ Železarne, izšli desetkrat — dve številki v letu 1970 (prva še pred ustanovitvijo kluba), štiri v letu 1971 in ravno toliko v letu 1972. Že v prvi številki Listov smo napisali, da želimo s to pri-

logo umetniške stvaritve in ostale kulturne vrednote čim bolj približati delovnemu človeku — članom delovnega kolektiva in njihovim svojem — in jih na ta način vključevati k oblikovanju in uresničevanju socialistične kulturne politike. Iz tega je izhajal tudi konkretni koncept vsebine LISTOV, ki smo ga strogo uresničevali in ki zajema:

— predstavitev že preminulih besednih ustvarjalcev iz ožjega območja in najvidnejših književnikov Slovenije iz preteklosti in sedanjosti ter drugih velikih Slovencev umetnikov (Franc Klinar-Kladivar, Tone Čufar, Josip Vandot, Karel Destovnik-Kajuh, Vladimir Pavšič-Matej Bor, Stane Sever, Anton Dermota, Metod Badjura);

— negovanje revolucionarnih tradicij iz narodnoosvobodilne borbe in revolucije z umetniško besedo — prozo in poezijo (prisotna v vseh številkah Listov, četrta številka pa je bila v celoti posvečena 30-letnici vstaje slovenskega in jugoslovanskega naroda — Cvetko Zagorski, Črtomir Šinkovec, Miha Klinar, Ivan Jan, Mile Paulin, Kajuh, Bor);

— napredno predvojno svetovno književnost in književnost jugoslovanskih narodov (Franz Lehmann, Bertolt Brecht, Ovašes Tumanjan, Pablo Neruda, Jifi Wolker, Vitezlav Nezval, Rafael Alberti, Branko Miljković);

— sedanje že znane književnike in mlade začetne besedne ustvarjalce zbrane okrog kluba. V posamezni številki je sodelovalo:

1. številka: devet literatov in en likovnik;
2. številka: dvanajst literatov in dva likovnika;
3. številka: deset literatov in dva likovnika;
4. številka: sedem literatov in dva likovnika (številka je bila posvečena 30-letnici vstaje);
5. številka: sedem literatov in štiri likovniki — slovenski ustvarjalci iz avstrijske Koroške — številka je bila v celoti namenjena koroškim ustvarjalcem. Temu zgledu je sledila vrsta enakih poskusov na Slovenskem;
6. številka: šestnajst literatov in dva likovnika;
7. številka: sedem literatov in dva likovnika;
8. številka: osemnajst literatov in likovnik;
9. številka: enaindvajset literatov in likovnik;
10. številka: šestnajst literatov in likovnik;

Ti podatki nedvoumno kažejo širino pa tudi pestrost posamezne številke, čeprav je kakovost pri posameznikih včasih nihala, vendar pa nobena številka ni bila izpod kakovostnega poprečja podobnih slovenskih glasil in

revij. Razumljivo pa je, da so bili posamezniki po obsegu različno predstavljeni, odvisno od kakovosti in predloženega gradiva.

— predstavitev vseh publikacij, ki jih je izdal klub in njegovi člani v samozaložbi;

— ocena pesniških zbirk članov kluba (Andrej Kokot, Valentin Polanšek);

— ocene likovnih ustvarjalcev iz našega območja (Roman Savinšek, Tone Tomažin);

— prikaze kulturno-prosvetnega dela in snovanja v občini.

Ker LISTI kot priloga Železarja izhajajo v nakladi 8700 izvodov in prihajajo v roke okrog 30.000 bralcem, med njimi tudi najmlajšim, smo od osme številke naprej vključili še stran za najmlajše (otroške pesmi, črtice, uganke — Črtomir Šinkovec, Valentin Polanšek).

Analiza LISTOV skozi to prizmo nam šele lahko da celovitejšo sliko tako v pogledu kakovosti, kakor v pogledu širine. Pri tem pa moramo poudariti, da so člani našega kluba že od ustanovitve dalje tudi nekateri besedni ustvarjalci s Koroške, ki so tudi prisotni v vseh številkah Listov ne kot gostje, temveč kot enakopravni člani oziroma ustvarjalci. Po oceni predsednika Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dr. Francija Zwitterja in pesnika Andreja Kokota, je to živ primer vključevanja koroških slovenskih ustvarjalcev v enotni slovenski kulturni prostor!

ZALOŽNIŠKA DEJAVNOST: Klub je do danes brez kakršnekoli materialne osnove, razen volje in zavzetosti članov izdal štiri zvezke MALE ČUFARJEVE KNJIŽNICE in sicer:

— Tone Čufar TOVARNA — za besedilo je poskrbel književnik Cvetko Zagorski, likovno opremil akad. slikar Jaka Torkar. Knjižica je izšla v 5000 izvodih in je prodane že čez dva tisoč;

— Slavko Savinšek POREDNI SMEH — izbor njegovih otroških pesmi je pripravil in napisal uvod pesnik in publicist Črtomir Šinkovec, pesmi pa so ilustrirali učenci posebne osnovne šole z Jesenic pod vodstvom likovnega pedagoga akad. slikarja Romana Savinška, kar je edinstven primer v Sloveniji in Jugoslaviji. Knjižica je izšla v 2000 izvodih in je doslej prodane okrog 300 izvodov;

— Viktor Gregorač RAZMERJA — izbor njegove literarne in likovne zapuščine je pripravil literarni zgodovinar prof. Emil Cesar, ki je na-

pisal tudi uvod, opremil pa Gorenjski tisk Kranj. Knjižica je bila natisnjena v 1000 izvodih in je prodaja v teku;

— Andrej Kokot ČUJTE, ZVONOVI POJO — pesniška zbirka koroškega pesnika. Pesmi je izbral in napisal uvod pesnik prof. Valentin Cundrič, likovno pa jo je opremil akad. slikar Jaka Torkar. Knjižica je izšla v 500 izvodih ob dnevu republike in je okrog 100 izv. že prodanih.

— Po programu bosta do 31. januarja 1973 izšli še pesniški zbirki Miha Klinarja in Valentina Cundriča.

— Letos je član kluba, pesnik Valentin Cundrič v samozaložbi izdal dva zvezka svoje poezije — SATURNIANA in SONETI ZA MARIJO. V samozaložbi se mu je pridružil s svojo prvo pesniško zbirko IGRA tudi pesnik Benjamin Gracer.

SODELOVANJE KLUBA Z ZAMEJSTVOM: Od ustanovitve dalje je klub tesno povezan s slovenskimi ustvarjalci in kulturnimi delavci na avstrijskem Koroškem. Doslej je klub imel tri celodnevna srečanja, ki so se zaključila z literarno-glasbenimi večeri. Srečanja imajo poleg pomembnega literarno-kulturnega povezovanja, tudi političen pomen. Klub predstavlja tudi vreden dejavnik v rasti Društva prijateljev koroških Slovencev na Jesenicah.

LITERARNI VEČERI: Klub je v tem času organiziral štiri literarno-glasbene večere (Jesenice, Javornik, Bilčovs — Koroška) na katerih smo predstavili najuspešnejše besedne ustvarjalce, člane kluba. V decembru letos pa je s spominskim literarno — glasbenim večerom počastil spomin, pred tridesetimi leti preminulih jesenjskih besednih ustvarjalcev: Toneta Čufarja, Slavka Savinška in Viktorja Gregorača.

POVEZOVANJE ČLANOV KLUBA: Člani kluba so se od ustanovitve dalje, razen v počitniškem obdobju, redno v večjem ali manjšem številu sestajali vsak prvi petek v mesecu. V letošnjem letu je kolektivno pristopil v klub desetčlanski literarni krožek gimnazije Jesenice pod vodstvom mentorja prof. Valentina Cundriča. Člani kluba pa so bili tudi sicer v stalnih medsebojnih stikih. O pomembnejših odločitvah in sklepih je odločal klubov odbor, pri urejanju LISTOV pa so redno sodelovali dva do trije člani.

MATERIALNI POLOŽAJ IN STANJE KLUBA: Razen izredno pomembne materialne (Nadaljevanje na 23. str.)

V dveletnem delovanju kluba je izšlo deset števk LISTOV, priloge Železarja

(Nadaljevanje s 24. str.)

pomoči, ki jo klubu daje delovni kolektiv Železarnarje s financiranjem LISTOV, klub do letošnjega leta ni imel ustreznega materialnega priznanja. V letu 1971 je klubu kot subvencijo plačala račun za tiskarske stroške Čufarjeve povesti TOVARNA občinska Zveza kulturno prosvetnih organizacij Jesenice, medtem, ko je vse drobne tekoče izdatke križlo matično društvo Svoboda. Šele v letošnjem letu je klubu odobrenih za založniško dejavnost oziroma konkretno za pesniški zbirki Miha Klinarja in Valentina Cundriča 30.000,00 din in sicer 15.000,00 od republiške in ravno toliko od občinske kulturne skupnosti. Od te vsote smo doslej prejeli le delež občinske kulturne skupnosti v višini 15.000,00 s čemer smo poravnali tiskarske stroške za izdane knjižice, poleg denarja, ki smo ga iztržili za prodane knjižice in pomoči matičnega društva. Ob sklepu leta smo od Kulturne skupnosti Jesenice prek občinske ZKPO prejeli še za ostalo programsko dejavnost 29.084,40 din. Klubov kapital je tako le v knjigah, ki so v prodaji in ki bo tudi v bodoče služil za založniško dejavnost.

Ob tem moramo poudariti, da se LISTI obračunavajo v Železarni po kriterijih, ki jih je določil pristojni samoupravni organ in sicer za poezijo — verz do 3,00 din, za prozo do 0,50 din za tiskarsko vrstico. Za objektivno presojo navajamo, da je to komaj 25 % cene, ki jo kot minimalno priznavajo republiške norme. V enakem razmerju, to jo četrtinsko, je klub plačeval tudi ostale usluge — urejanje, zbiranje, likovno opremo!

Najbrž ob vsem tem ni potrebno posebej poudarjati, da

je ogromno dela v zvezi z vso to pestro in široko dejavnostjo kluba opravljenega brezplačno, poleg redne zaposlitve članov. Poleg obsežne organizacije je potrebno zbirati naročnike, pošiljati knjige, zbirati in oddirati gradivo za Liste itd. itd. Vse to so člani doslej opravljali brezplačno ali za minimalno povrnitev resničnih stroškov. Iz tega razloga so tudi vse knjižice, ki jih je klub izdal pod cenami drugih knjig na slovenskem knjižnem trgu. To pa tudi ustreza osnovnemu cilju klubove založniške politike: delovnemu človeku nuditi ceneno in kakovostno branje!

Iluzorno bi bilo misliti, da klub v tem času ni imel težav, kriz, konfliktov, kar je po uvodnem opisu tega obdobja razumljivo. Res je, da je nekaj novincev »pesnikov« in »pisateljev« odpadlo, nekaj zaradi uvođoma navedenih konfliktov, nekaj pa pač zato, ker je to pri poskušanju v besednem ustvarjanju normalni pojav. Ena pesem še ne naredi pesnika — temveč je to trdo in vztrajno delo. Toda prihajali so tudi novi in nekateri od njih kažejo že lep napredek, med njimi tudi delavci.

V tem boju pa se je klub krepil, rasel in dosegel pomembno širino, brez katere ne bi dosegel tega, kar je dosegel v dveh letih. V tem dveletnem obdobju pa je spoznal tudi nekaj lastnih napak — premajhna kritičnost in samokritičnost, kar pa gre nedvomno na račun boja kluba za svoj idejno vsebinski koncept in za materialno in moralno priznanje v družbi. S tem ko bo klub dobil enakopraven in enakovreden položaj ostalim kulturnim dejavnostim v občini, se bo lahko mnogo več ukvarjal tudi sam s seboj.

Odbor KUK Tone Čufar

Prve ugotovitve ob uvajanju moderne osnovnošolske matematike

Minilo je prvo šolsko leto, odkar smo v naših osnovnih šolah pričeli uresničevati projekt MOM (modernizacija osnovnošolske matematike), ki prinaša v pouk mnoge vsebinske spremembe, kakor tudi spremenjene oblike in metode dela v vzgojnoizobraževalnem procesu obvezne šole. Z uvajanjem novosti smo začeli ta pedagoški pojav tudi intenzivno spremljati. Tako usmerjena spremljava omogoča učiteljem ustvarjalno sodelovanje pri nastajanju novega, organizatorjem reforme pa daje sprotne informacije o poteku in sprotne korektivne ukrepe.

Zaradi kompleksnosti pedagoškega pojava, ki ga uvajamo v osnovno šolo, je bil imenovan odbor, ki vodi in usmerja celotni potek reforme. V tem odboru sodelujejo predstavniki zavoda za šolstvo SRS, republiške izobraževalne skupnosti, republiškega sekretariata za prosveto in kulturo, fakultete za naravoslovje in tehnologijo, filozofske fakultete — oddelka za pedagogiko in oddelka za psihologijo, društva matematikov, fizikov in astronomov SRS in zveze pedagoških društev. Delo tega odbora poteka v 7 komisijah. Razen teh komisij operativno sodeluje skupina 50 inštruktorjev, ki skrbijo za pravilen in nemoten potek pouka matematike. Sodelujejo pri izobraževanju učiteljev, so njihovi mentorji in sodelujejo pri ugotavljanju pedagoške prakse.

Doslej je bil izdelan operativni načrt za obdobje prvih štirih let, učni načrt za pouk matematike od 1. do 4. razreda in vzorci časovne razporeditve po posameznih učnih temah in urah za prvi in drugi razred.

Zavod za šolstvo SRS je pripravil in izdal za učitelje:

- priročnik Učimo se matematike I
- priročnik Učimo se matematike II

- Množice (kratek pregled poima in operacij z množicami)
- Metodične napotke za pouk matematike v 1. razredu za učence:

- učbenik Učimo se matematike I
- učbenik Učimo se matematike II

- Računamo do 20. Delovni zvezek za matematiko v 1. r.
- Računamo do 100. Delovni zvezek za matematiko v 2. r.

Učne pripomočke:

- matematične ploščice, krožce, ložične bloke, ravnilca s šablono, noli-kocke, matematične znake, ploščice s čepki, pozicijska računalna in flanelografske aplikacije.

Permanentno izobraževanje učiteljev poteka v seminarjih in aktivih. K temu moramo prišteti še hospitacijske na-

stopne, na katerih so učitelji praktični pridobljena teoretična spoznanja demonstrirali v neposredni učni praksi in s svojimi kolegi razčističili strokovne in metodične dileme in probleme, ki jih prinaša reformirani pouk matematike. Na mnogih šolah so organizirali učne nastope tudi za vse učitelje razrednega pouka, pa tudi za starše učencev prvega razreda, da bi lažje spremljali delo in napredek svojih otrok.

Med instrumenti, s katerimi smo spremljali pouk modernizirane matematike, naj omenimo vprašalnike, ki so jih učitelji prvega razreda izpolnjevali vsak mesec. Iz vprašalnikov smo razbrali stališča učiteljev do težavnosti in privlačnosti učne snovi za učence in njihova mnenja o ustreznosti vzorca podrobnega učnega načrta. Analizirali smo tudi roditeljske sestanke, snemali učne ure in vzorčno preizkusili matematično znanje učencev ob polletju in ob zaključku šolskega leta 1971/72.

Stališča učiteljev do »nove« matematike v prvem razredu so pozitivna. Večina jih ugotavlja, da je možno z novo metodo doseči dosti boljše učne uspehe. Učenci so postali v relativno kratkem času bolj aktivni, miselno prožni in samostojni. Učitelji zatrjujejo, da vsega tega s staro metodo niso dosegli že v prvem polletju. Zadovoljni so tudi s pripravami na reformo pouka matematike. V vprašalniku so ocenili tudi vrednost učbenika in učnih pripomočkov.

Hkrati pa učitelji izjavljajo, da jih pouk matematike moč-

no obremenjuje. Veliko časa zahtevajo učne priprave in priprava drugega materiala za pouk. Veliko negotovost je ob polletju povzročalo ocenjevanje znanja učencev. Mnogi so bili v dilemi, ali ne ocenjujejo premalo. Želijo podrobna navodila v zvezi z ocenjevanjem in popis temeljne učne snovi.

Prizadevanje učiteljev prvega razreda za učinkovitost pouka matematike je izredno veliko. Nič ne pretiravamo, če trdimo, da so v prvih mesecih reforme dosegli nadpovprečne rezultate. Začetne težave so premagane. Sprotno odkrivanje pomanjkljivosti in njihovo odpravljanje nam je porok, da bomo postavljene cilje tudi dosegli.

Matematično znanje učencev v prvih razredih ob zaključku šolskega leta 1971/72 smo preizkusili z nalogami objektivnega tipa z namenom, da ugotovimo, v kolikoli meri so učenci osvojili temeljno učno snov. Hkrati smo s preizkusom znanja želeli dobiti odgovore na naslednja vprašanja:

— Katero učno vsebino učenci v zadostni meri obvladajo in katera ni dovolj utrjena?

— Ali obstajajo razlike v znanju med učenci mestnega in podeželskega socialnega okolja ter učencev iz kombiniranih oddelkov?

— Kakšen je interes učencev za novo matematično vsebino in kakšno stopnjo samostojnosti so dosegli?

Na območju Gorenjske (občine Jesenice, Radovljica, Trzin, Kranj, Škofja Loka) je bilo v preizkus zajetih 102 učencev;

Stratum	Število zajetih učencev na Gorenjskem v SRS	
I. nad 5000 prebivalcev	20	349
II. od 1500 do 5000 prebivalcev	48	208
III. do 1500 prebivalcev	28	597
IV. kombinirani oddelki	6	102
Skupaj	102	1236

Doseženi rezultati so bili naslednji:

	Odstotek pravilno rešenih nalog na Gorenjskem v SR Sloveniji	
I. stratum	82,95	77,8
II. stratum	75,74	75,2
III. stratum	80,47	72,7
IV. stratum	68,49	78,7

Iz tabele je razvidno, da so bili na območju Gorenjske doseženi boljši rezultati, kot jih izkazuje republiško povprečje. Odstopanja so le pri učencih, ki so deležni kombiniranega pouka, vendar je bilo teh le šest.

Doseženi uspehi so odraz zavzetega in poglobljenega dela učiteljev, prav tako tudi skrb ravateljev za nemoten potek učnega dela ter načrtnega sistematičnega usposab-

ljanja učiteljev za pouk modernizirane matematike na seminarjih in aktivih, ki jih je organiziral zavod za šolstvo SRS.

Povzetek:

Začetna faza uresničevanja projekta modernizacije osnovnošolske matematike se je pokazala pozitivno v šolski praksi. Izredno je motivirala učitelje za delo, odtod tudi njihovo prizadevanje za

(Nadaljevanje na 26. str.)

Prvi štirje zvezki Male Čufarjeve knjižnice

Letos je izšlo že nekaj števil Listov, toda po umetniški vrednosti zadnji precej presegajo prejšnje. K temu je prav gotovo pripomogel kritičen izbor tekstov in pa dovolj velika pestrost tako motivov kot literarnih oblik.

V 10. številki Listov so sodelovali: R. Alberti, M. Klinar, M. Avguštin, M. Bor, V. Brun, E. Cesar, V. Cundrič, M. Čufar, B. Gracer, T. Iskra, I. Jan, A. Kokot, A. Kocjančič, M. Mencinger, V. Polanšek, C. Sinkovec, S. Tarma, Jan in T. Tomazin.

Valentin Polanšek se je predstavil s pretresljivim ciklom pesmi Karantanske, ki morajo vsakomur seči globoko v srce, še posebno pa nam, ki smo posredno prizadeti prav tako kot koroški Slovenci. Z vso žalostjo in besom se pesnik vrača nazaj v zgodovino in ugotavlja, da našemu narodu že od mladega ni bilo namenjeno dosti lepega. Razočaran je tudi nad mračnostjo ljudi, zakaj mnogi so pri tem hudo prizadeti:

Na črnih trakovih
tuje zlate besede,
ki jih mati
ne zna brati.

Polanšek ne razume, kako ne more biti enakosti, da je smrt tista edina, ki je pravična tako revežem kot imenitnikom, velikim in majhnim, črnim in belim. Kljub vsemu hudemu o tem rad pokramlja; čeprav se boji, da se nekaj podira in je negotov za bodočnost. Cikel je ravno pravišnji za sedanje zapletene in nič kaj razveseljive novice na Koroškem.

Vojna je najbolj neprimeren čas za obširnejša umetniška snovanja, toda s tem še ni rečeno, da bi morali umetniki v vojni vihuri utihniti. Prav tako se lahko borijo, celo več lahko storijo kot sami borci. Poskrbijo namreč za soborce, tovariše, ki so še kako potrebni bodrine besede. Tega se je pred nekaj manj kot tridesetimi leti zavedel tudi Oton Župančič in ni zastoj zapisal v Slovenskem poročevalcu:

Veš poet svoj dolg?
Nimaš nič besed?
Kaj zagrinjaš se v molk?
Vrzi pesem v svet,
pesem za današnjo rabo,
vsi jo bomo povzeli za tabo.

Temu klicu je prisluhnil Matej Bor, o katerem se je zelo uspešno razpisal Emil Cesar. Zelo natančno nam je predstavil drugega od obeh temeljev medvojne poezije, o prvem, Karlu Destovniku Kajuhu, smo imeli priložnost brati že prej. Z značilnimi pesnimi nam je prikazal pesnikovo delovanje od začetka vojne do konca. Če spregovorim z avtorjevimi besedami: Pesnik stoji ves čas boja v središču slovenskega dogajanja. Je strasten borec za velike družbene in nacionalne naloge, ki si jih je zastavil narodnoosvobodilni boj. Ta razsvetljenski nemir in želje po splošnem izkoriščanju lastnih dragocenih sposobnosti, vsekoli ustreza smislu pesnikovega pojmovanja umetnosti, ki je del učinkovitega osebnega deleža, hkrati pa je v popolnem skladu s pojmovanjem novega revolucionarnega narodnega gibanja. Pesnik ostaja vsekoli zvest spremljevalec življenja, zato je njegov sooblikovalec v najširšem pomenu odgovornosti.

Zanimiva je pesnikova raznolikost v izlivanju motivov, saj je enako prepričljiv, ko govori kot vojak, revolucionar, ko opiše materine občutke ob izgubi svojih otrok in še posebno enkrat in presunljiv v baladi srčanja, v kateri se z žalostjo, spoštovanjem in ljubeznijo spominja svoje mrtve žene. Zanimivo bi bilo spremljati Mateja Bora še na nadaljnji življenjski poti prav do danes, idejno se ni spremenil, toda iz njegovih poznejših pesmi, ki so tudi družbeno angažirane, diha mnoga grenka na eni in optimistična spoznanja na drugi strani. Tudi oblikovno je šel v korak z moderno poezijo, postal je prerok v atomskem veku, ko vsak čas trepeti za tem kar je človeško in človekovo, nedotaknjena narava. Žal, da literarni zgodovinar Emil Cesar ni posegel tako daleč, ker je ravno ta stran poezije našemu bralcu dokaj tuja, neprijazna, ker ni ravno najlažje razumljiva.

Miho Klinarja precej dobro poznamo. Do danes se nam je predstavil kot revolucionarni pesnik in prevajalec, danes nam je dovolil prestopiti prag svojega osebnega življenja. Že naslov cikla, Petnajst belih let, nam podaja zapise iz dovolj dolgega obdobja, o katerem se človeku lahko primeri marsikaj. Ob pogledu nazaj je pesnik nedvomno razočaran, saj ni našel tistega, kar je iskal ali pa je bil, ko je mislil, da je že na cilju, razočaran nad resničnostjo.

Veš, poet, svoj dolg? ... vrzi pesem v svet, pesem za današnjo rabo

(Misli k 10. številki Železarjeve literarne priloge)

V dolgih letih, ko
že zdavnaj
črke
tvojega imena
spominu
so izpadle
iz

brezbožih ust, je postal nekako imun za resnična čustva, saj skoraj cinično zazveni spoznanje:

Kaj ne bi bil
prvi tvoj poljub
nekoč!

Ne moremo reči, da se je pesnik takoj zavedel ljubljene oziroma nedosegljive osebe, saj se med bežnimi srečanji oglašijo dovolj pogosto hrepenenja, sla in ljubezen, a tudi dovolj realna spoznanja:

»Moje srce
je kresnica
na velikem
temnem listu
brezmejne žalosti.«
Pesnik še vedno upa, da
»še mora biti
košček sveta,
kjer
samo zame
rože cveto.
Nekje
mora biti
nebo.
z zvezdami, ki
ne umejo,« da ne bo vedno »le blatna školjka z biserom v srcu«, ki ga nihče ne vidi.

Klinarjev cikel, Petnajst belih let, je prijetno presenečenje v tej zvrsti poezije v naših LISTIH, ki je za razliko od druge dovolj poetična in razumljiva, čeprav ji ne manjka bogate metaforike in simbolike.

Kot prevajalec nas je tokrat seznanil z znanim španskim pesnikom RAFAELOM ALBERTIEM, simpatizerjem in članom komunistične partije Španije. Albertijeva poezija v svoji simboliki odkriva brezsrčnost vladajočih in nemoč ter bedo malih ljudi v nepravilnem družbenem redu, v katerem se, čeprav zavedajoč nevarnosti, odloči za pravičnejšo obliko sožitja. Na to pot vabi tudi druge in opozarja na mogoče padce, ki kljub izgubam, kot je življenje, ne morejo biti večji in zastrašujoči.

Ivan Jan je dodal nekaj strani k zgodovini naše revolucije. V odlični črtici, Grenko slovo, nam je prikazal, kako je včasih majhno tveganje oziroma prevelik pogum terjal nedolžne žrtve. Potek dogajanja ni presenetljiv, saj je pisatelj že v uvodnih besedah omenjal skoraj premlade terence za tako resno in odgovorno delo. Morda so se tistega silvestra pokazali res premlade, ker so se odločili za neenak spopad z Nemci, potem ko so obiskali in »izprašali kosmato Kožarjevo vest«, toda po boju in nesrečni izgubi tovariša so prav gotovo dorasli.

Spretno in napeto oblikovano pripoved odlikuje lepa beseda, številne personifikacije, ki se lahko merijo z besednimi stvaritvami priznanih pisateljev, če omenim le enega, Vladimírja Nazorja. Janov izraz je prijeten, domač, pa vseeno ne monoton in enostaven. Besede pred nami oživljajo in nam ne pustijo odložiti časopisa prej, preden ni pripovedi konec.

Posebnost za pisanje Slavka Tarmana je natančnost in brskanje po že napisanih dejstvih ter njihova obdelava. Kot sem to omenila že pri predstavitvi velikega igralca Staneta Severja, to lahko trdim tudi pri liku Metoda Badjura, kakor ga nam je Tarma predstavil v tej številki Listov. Oboje, tako lastna spoznanja kot poznana pričevanja doma in na tujem, dosežejo svoj namen

in sicer prikaže človeka z vseh mogočih vidikov, da stoji pred nami kot resnično zaslužen in omembe vredna osebnost. V tem primeru je to žal že pokojni Metod Badjura, avtor prvega slovenskega umetniškega filma. V dokaz naj spregovori avtor kar sam: »Nobenega dvoma ni, da gre pri Metodu Badjuri za filmskega ustvarjalca, ki se je s svojimi mojstrovinami vpisal v zgodovino sedme umetnosti preteklih trideset let.«

Vladimir Brun se nam predstavlja kakor navadno kot pesimist. Poezija ostaja osebno izpovedna, iz nje veje toplo človeško čustvo, nikoli potešeno hrepenenje.

Posebno prepričljivi in miselno dograjeni sta obe žanovi pesmi, posebno slednja. Preprosto življenjsko spoznanje, razočaranje v različnih obdobjih svojega življenja, je nadvse prepričljivo in nazorno prikazano v pesmi Gradovi. Oblikovna dvodelnost ustreza miselni dvodelnosti.

Po imenu avtorja, Tomaž Iskra, sodeč, bi ob naslovu Mrlič, zanj vsakdanja zgodba človeka, človek pomislil, da bo nekaj v zvezi s kriminalistiko, pa je malo tega. Pripoved je zanimiva, dovolj privlačna, saj nas laike še posebno vleče praktična plat študija medicine. Spomnimo se, da v knjižnicah najpogostejše iščemo knjige tega žanra.

Nekaj bi pripomnila k jezikovni plati pripovedi. Velikokrat dobra sporočila izgubijo svojo vrednost ob podobnih ugotovitvah: »Odpravil se je mladenič k prijatelju Matiju«. To učinkuje neurejeno in privlečeno za lase. To je jezik naših klasikov, seženo lahko prav do romantike in še dlje, takrat je to služilo svojemu namenu, danes pa učinkuje slogovno dokaj slabše. Brez teh umetnih tvorb bi spis nedvomno pridobil nekaj več vrednosti.

Pretresljivo resnična je Sinkovecova Balada o Črtu. Motiv je enostaven. Črt, invalid v taborišču, poln življenja, želja in hrepenenja, ne more uiti iz taborišča in namesto da bi se predal, ubije sebe in nekaj sovražnikov. Balado lahko z mirnim srcem uvrstimo vstrec Simona Sirotnika in Borovega Srečanja. Bogat in neprisljhen izvor uvrščata Sinkovca med najboljše sodelavce Listov. Odločno odmevajo besede:

»Kako boriš v obroču se, obraniš Italijanov,
kako svoboda raste iz ponižanja teptanj,
da si, sinovi puntarjev, zgradimo lepši svet,
sinovi Gubca, Kraglja, Gradnika, Kobala,
svoboda bo s čarobnim bleskom zasijala
ko bo pregnan sovražnik in preklet.

Marijan Čufar išče nekaj nedoločnega daljnega, ki je pravica in svoboda, kjer odločnost premaga strah.

Planinske slike Antona Kocjančiča niso samo takšni ali drugačni prikazi gorske pokrajine, v njih se skriva nekaj več kot navidezna resničnost. Natančno je to težko ugotoviti, naj ostane le kot napoved neke silnice, ki jo bomo še srečali v njegovi poeziji.

V pesmih Marije Mencinger, ki so objavljene v zadnji številki Listov, je čutiti velik napredek v izrazu in metaforiki. Njene misli so bogatejše, pa tudi motivi niso več samo ljubezenski. Temu se pridružuje občutek utesnjenosti (v atomski dobi), varnejše zavetje ji daje noč, kjer ji iz resničnosti pomagajo Sonja, miselno najbolj bogata, oblikovno pa ne preveč posrečena je pesem Kar tako, ki odkriva grenko spoznanja mladega človeka, ki se komaj zaveda, da živi, pa se mora že soočiti s smrtjo:

»V roke potisnili rože
in rekli naj jih nese
a takrat ni bilo kar
tako tudi kar tako
nisi dobil nove obleke
a vseeno si kar tako
nehal živeti.«

Benjamin Gracer je ostal pesimističen kot v prejšnjih pesmih, še vedno išče odgovora na vprašanje o pesnikovem poslanstvu. Naslov zadnje pesmi Popevčica opravičuje mekoliko vulgarno pripoved neke dekle.

(Nadaljevanje na 27. strani)

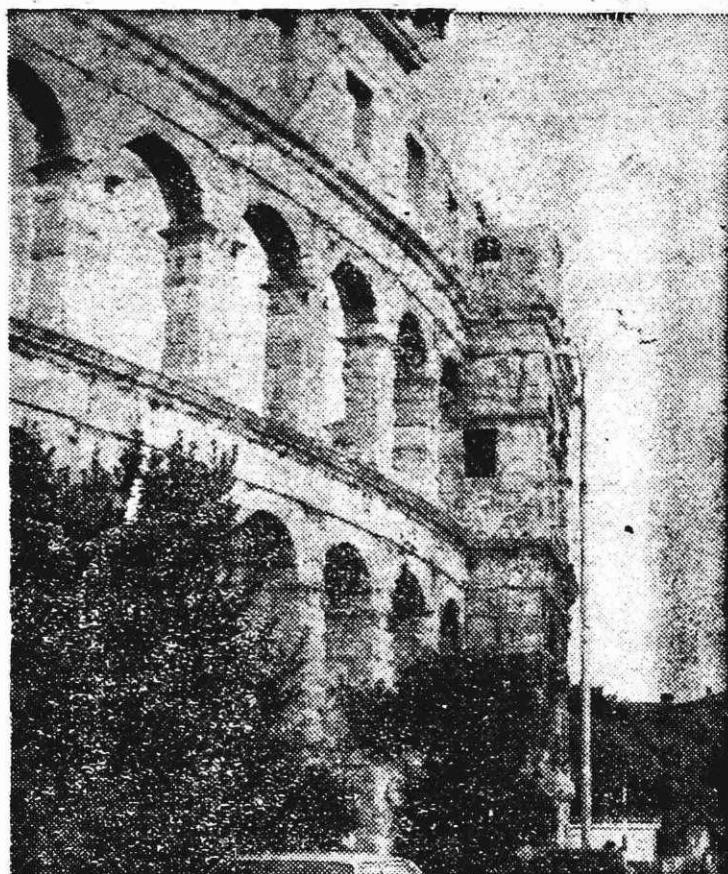
35 nastopajočih in 30 poslušalcev

Morda bi kdo rekel, da je vzrok nezadostna obveščenost občanov, vendar temu ni tako. Dovolj vidljivi panoji in plakati, objava v Železarju, dvednevne objave v lokalnem radiu in 50 vabil posameznikom, organizacijam in šolam, poleg telefonskih opozoril šolam, je privabilo v jeseniško gledališko dvorano v soboto 23. decembra na spominski literarno-glasbeni večer 30 poslušalcev. Večer, ki je bil namenjen spominu treh naših rojakov, ki so pred

tridesetimi leti na različnih koncih Jugoslavije omahnili v smrt pod fašističnimi kroglami. Tone Čufar in Slavko Savinšek že priznana pisatelja ter Viktor Gregorač na začetku svojega besednega in likovnega ustvarjanja, so med mnogimi, ki so v tem času omahnili v smrt, ki pa so s svojo besedo ohranili živo podobo socialnih krivic in boja delavskega razreda na našem, jeseniškem območju.

S sramom in hkrati z zaskrbljenostjo se človek sprašuje kaj je z našo pieteto do ljudi, ki so žrtvovali svoja življenja v revoluciji, če so nam že kič in različna plaža ob materialni zavarovanosti, ohromili odnos do lepe umetniške besede in kakovostnega petja. Sprašujem se kaj je z našimi šolami ob zadnjem času zelo zaostrenem vprašanju marksistične idejnosti v naših šolah. Ali se za šolnike res že konča njihova tovrstna odgovornost že v petek in ali ne menijo, da je to zelo nazoren in živ način idejnosti vzgoje! Seveda pa je za to potreben njihov lastni vzor. Kaj je s sodobniki Čufarja, Savinška in Gregorača, kaj je z borci, današnjimi aktivisti in končno kaj je s kolektivi, ki celo nosijo Čufarjevo ime? O vsem tem bi se morali enkrat tudi v kolektivih in različnih organizacijah temeljito pogovoriti, če dodam še dejstvo, da je bilo tudi na osrednji proslavi ob dnevu republike navzočih le 60 ljudi!

Spominski večer je bil izredno skrbno pripravljen in zelo kakovostno izveden. Nekdo je celo rekel, da odtehta dobro gledališko predstavo. Čufarja, Savinška in Gregorača so predstavili pesnik in pisatelj Miha Klinar, pesnik in publicist Crtomir Šinkovec in literarni zgodovinar prof. Emil Cesar. Njihova literarna dela pa so izredno doživeto in kakovostno predstavili člani dramskega krožka jeseniške gimnazije, pod vodstvom prof. Cili Kodrič. V drugem delu pa je ženski zbor Jesenice, pod vodstvom zborovodja prof. Milka Škoberneta zapel nekaj pesmi, ki so kakovostno še obogatile izredno lep večer. Za to priliko, je izdelal potrebe pred tridesetimi leti preminulih besednih ustvarjalcev akad. slikar Jaka Torkar, ki so nam ob kakovostni umetniški besedi vse tri pod okupatorjevimi streli padle rojake še bolj približali.

Arena v Pulju je postala pojem o filmu

Velik uspeh Jeseničanov v Trbižu

Na pobudo komisije za kulturno sodelovanje z zamejstvom pri kulturni skupnosti občine Jesenice so gostovali v torek, 26. decembra, jeseniški pevci in godbeniki v Trbižu v Italiji. Nad sto nastopajočih se je odpeljalo proti Italiji v zavesti, da predstavljajo došlej najštevilnejšo kulturno skupino, ki bo gostovala v zamejstvu. Dvorano Cinema citta so ob 14.30 napolnili v pretežni večini Slovenci. Goste z Jesenic je uvidoma pozdravil predsednik slovenskega mešanega zbora 'Višarski zvon'. Zahvalil se je za obisk in izrazil željo po tesnejšem kulturnem sodelovanju med Jesenicami in Trbižem. V imenu kulturne skupnosti občine Jesenice pa je govoril Stanko Ravnik, ki se je zahvalil za vabilo, orisal nastopajoče skupine, povabil 'Višarski zvon' na povratno gostovanje na Jesenice in zaključil svoje izvajanje z željo, naj bi petje in glasba ne poznala meja.

Program je pričel moški zbor Jeklar pod vodstvom Poldeta Ulaga s Puntarsko pesmijo in zapel v skupnem deset pesmi. Sledil je ženski zbor Jesenice pod vodstvom Milka Škoberneta, ki je zapel šest pesmi in nato oktet Svobode Zirovnica, ki ga vodi

Marjan Jemc s šestimi pesmimi. Občinstvo je z zanimanjem poslušalo izbran in kvalitetno podajan program in burno nagrajevalo predvsem slovenske narodne pesmi. Prvemu delu je sledil nastop pihalnega orkestra, ki je polno zasedeno dvorano še posebno navdušilo, saj so morali predvideni program podaljšati. Priznanje, ki so ga bili deležni vsi nastopajoči, je dalo spodbudo za organiziranje podobnih gostovanj tudi v bodoče, saj nudijo zamejskim Slovincem tisto besedo in melodijo, ki jo vse bolj pozabljajo.

Uspelemu koncertu v Trbižu je sledilo v hotelu Špik v Martuljku novoletno srečanje vseh nastopajočih. Na srečanju, ki se je razvilo v nepozaben družabni večer, ki je prvič združilo vse štiri ansamble v eno družino, je govoril predsednik kulturne skupnosti občine Jesenice Janéz Kavčič. Zahvalil se je za delovanje v letu 1972, priporočil za leto 1973 še uspešnejše delovanje in predlagal podobno sodelovanje med vsemj tudi v prihodnje, ter ob koncu čestital vsem novo leto. Srečanje v Martuljku, ki je prvič združilo vse tri pevske zборе in godbo na pihala v enotno kulturno družino, naj ne bi bilo zadnje te vrste.

Prve ugotovitve, ...

(Nadaljevanje s 25. str.)

doseganje čim boljših učnih rezultatov. Na ugoden odmev je naletela tudi pri starših. Pomembno je vplivala na stil dela v šoli. Poglobil se je odnos med učiteljem in učencem. Učitelji v znatno večji meri skrbijo za napredek posameznega učenca v šoli. Razveseljivo je tudi, da imajo učenci matematiko radi. Njihova povečana miselna aktivnost prihaja do izraza tudi pri drugih učnih predmetih, zlasti pri pouku spoznavanja narave in družbe.

Razumljivo je, da vsako novost spremljajo tudi začetniške težave, ki so se prvo leto kazale predvsem v učiteljevem nenehnem strahu, ali bo uspel uresničiti učno vzgojne smotre. Ta negotovost v kreiranju učnega pro-

cesa pa je v letošnjem šolskem letu znatno manjša. Učitelji so pri delu bolj sproščeni in suvereni ter lažje odbirajo temeljne matematične pojme. Zato pričakujemo, da bodo letos posvetili večjo pozornost individualizaciji pouka z upoštevanjem notranje sposobnosti in predznanje učencev. Žal pa je to učno načelo uresničljivo le v razredih z neprevelikim številom učencev, kajti pretevilčni razredi so okorni in imajo značaj masovnega kolektiva. Odnosi med učenci so v takih oddelkih redkejši in siromašnejši, zlasti pa trpi pri njih čustveni stik učencev z učiteljem. Učitelju je onemogočena sprotna kontrola dela in takojšnja povratna informacija učencev. . Č.

Veš, poet, svoj dolg?

(Nadaljevanje s 26. strani)

Prispevek Maruše Avguštin o slikarju Tonetu Tomazinu je neko poživilo med obsežno poezijo in prozo. Ni mi potrebno priporočiti njeno pisanje, saj Tomazina poznam s številnih Dolikovih in samostojnih razstav in mu pripada mesto tudi v naši literarni prilogi Železarja. Isto velja za obe razveseljivi novici o novih zvezkih Čufarjeve knjižnice. To je še toliko bolj hvale vredno, ker ne gre za nikakršno komercialno izdajo umetniških del Viktorja Gregorača in Andreja Kokota. Ker že omenjam Andreja Kokota, ne morem mimo njegovih treh pesmi, iz katerih diha nemir, utesnjenost in razočaranje, ne pa še obup, nasprotno, pesnik išče dalje. Kako uspešno bo to iskanje, bomo odkrili v njegovi prihodnji poeziji.

Ce kdo in kje, v Listih ne bomo pozabili na naše najmlajše bralce. Pester sprehod od dostikrat neumnih ljudi k bolj pametnim živalim v gozd, na sonce in sneg, vse to daje primerno branje za otroke. Zanje sta napisala pesmice in brani tekst Č. Šinkovec in V. Polanšek.

Valentin Cundrič se je v zadnjih Listih predstavil kot literarni kritik ali bolje razlagalec in kot pesnik. Bolj kot soneti v prejšnjih dveh številkih Listov so razveseljivi v zadnji, ker so že bolj določeno postavljeni v čas in prostor, izraz pa bo še nekoliko tuj, a dosti bližji bralcu. Pesnik je še vedno utesnjen, kot pesnik pozna posebno dobro človeško družbo, zato ne more biti optimist. V prvem sonetu z naslovom MOTTO so zgoščene njegove ugotovitve o zlaganosti in hinavščini na poti mnogim ljudem, predvsem tistim, ki so jasno upali povedati svoje misli. Zanimiva je ugotovitev:

»Življenje je prastara borba
z iverjo dneva z iverjo noči,
v stoletjih hlipajočih
prihodnost ne trpi navzočih.«

Ali:

»Svet je izlakotnjena ptica...«
V vsej tej zmedji in nekakšnem drvenju v
prepad, hoče biti pesnik:
»ti zgrbljen angel boš odrešil svet
ti hočeš biti nov cepič
namočen in ožet
nov plod brstič

ob jaslih tvojega srca
hrapavi jezik liže zid
spoznan si za sovražnika
za govorni mit.«

Vedno znova trka na zaprta srca in zaklenjena vrata, če pa že najde kakšen odziv, v njem kmalu spozna ostro rezilo. Simbolično je to prikazal v prvem sonetu. Če sestavimo začetne črke vsake vrstice, zlahka razumemo misel: sto nožev v hrbet:

Motto
surovi prsti te prestrežejo
telo ni razlog za namen
oblečejo te in obujejo obvežejo
nazadnje pa si opuščen.
otipali so v tebi rez besed
žlebičke po katerih si cmrljal
enakosti in bratstva suho sled,
v igrano igro si izdal
Valpurgin bič in potlej stok;
heroičnost človečnosti
razsutost daleč naokrog
besedoskrustvo zataji
etapa preživelosti
telesa: ki je ker ga ni.

Stefka Muhar

Mala Čufarjeva knjižnica za vas

Za 120,00 din šest zvezkov MČK

V založbi kulturno umetniškega kluba Tone Čufar, pri istoimenski Svobodi Jesenice je izšlo prvih šest zvezkov male ČUFARJEVE KNJIŽNICE:

1. Tone Čufar TOVARNA, v knjižnici z 32 stranmi je objavljena njegova kratka povest, z dodatkom Čufarjevega poslednjega pisma staršem in njegovim življenjepisom. Za besedilo je poskrbel književnik, Čufarjev prijatelj Cvetko Zagorski, Čufarjev portret in ilustracije oziroma opremo pa je prispeval akademski slikar Jaka Torkar.

2. Slavko Savinšek POREDNI SMEH, na 40 straneh je objavljenih 18 Savinškovih izbranih otroških pesmi, z njegovim portretom in življenjepisom. Pesmi je izbral in napisal življenjepis pesnik in publicist Črtomir Sinkovec. Pesmi pa so ilustrirali učenci Posebne osnovne šole Jesenice pod vodstvom pedagoga, akad. slikarja Romana Savinška, kar je edinstven primer na Slovenskem.

3. Viktor Gregorač RAZMERJA, na 110 straneh je izbranih 15 Gregoračevih najboljših črtic in 11 reprodukcij njegovih likovnih stvaritev. V obsežnem uvodu, poleg razglabljanja o besednem in likovnem ustvarjanju nadarjenega javorniškega mladince, je zelo nazorno označen čas tik pred vojno in dozorvanje javorniške in jeseniške mladine, ki so se zbrali v SKOJ v najkrutejšem času naše zgodovine in njihovo žrtvovanje za svobodo. Črtice je izbral in napisal uvodno razmišljanje literarni zgodovinar prof. Emil Cesar, knjižico pa je opremil Gorenjski tisk Kranj.

4. Andrej Kokot ČUJTE, ZVONovi POJO, na 40 straneh je izbranih 26 njegovih pesmi v štirih ciklih: Še moja smrt je upor, Stvarnost naše bitnosti še ni priznana, Mrtvaški zvonovi pojo, Je zarohnela resnica našega izvora. Pesmi plodovitega koroškega pesnika, to je že njegova tretja zbirka, je izbral in napisal uvod pesnik prof. Valentin Cundrič, likovno pa jo je opremil akad. slikar Jaka Torkar.

5. Valentin Cundrič SONETI, na 120 straneh je objavljenih 15 sonetnih vencev z uvodnim mottom, novjših pesniških stvaritev zelo ustvarjalnega jeseniškega pesnika. Pesniško zbirko je likovno opremil akad. slikar Boni Čeh.

6. Miha Klinar NA MRTVI STRAŽI, na 150 straneh so izbrane njegove najboljše pesmi, nastale v letih 1941–1945. Klinarjev izbor partizanske lirike je razdeljen na šest ciklov: Elegije, Kronike, Pesem je svetloba, Stopinje v snegu, Mrtvi bataljon, Na pragu miru in Epilog — Na mrtvi straži. Zbirko je likovno opremil akad. slikar Jaka Torkar.

Vse knjižice so sicer broširane, vendar zelo estetsko opremljene in tiskane na kvalitetnem papirju.

Naročniki, člani delovnega kolektiva Železarne lahko naročijo celotno prvo serijo MALE ČUFARJEVE KNJIŽNICE za 120,00 din na uredništvu Železarja na spodnji naročilnici. To je izredna možnost, da za majhen denar obogatite vašo knjižnico s kvalitetnimi knjigami. Posamezno kupljene knjige veljajo 142,00 din.

Da bi bila zbirka dostopna čim širšemu krogu naših sodelavcev, je finančno-računovodski sektor, oddelek za obračun osebnega dohodka omogočil, da bodo sodelavci zbirko lahko plačali v šestih mesečnih obrokih po 20,00 din; ki jih bodo obračunali ob mesečnem izplačilu osebnega dohodka.

Celotno zbirko bodo naročniki lahko dvignili na uredništvu Železarja predvidoma po 1. februarju, ko bosta dotiskani še zadnji dve zbirki, ki sta trenutno še v tisku. O tem bomo naročnike posebej obvestili.

Prosimo da čitljivo izpolnite spodnjo naročilnico.

NAROČILNICA

Podpisani

zaposlen v obratu, delovni

enoti delavska št.:

NAROČAM PRVIH ŠEST ZVEZKOV MALE ČUFARJEVE KNJIŽNICE ZA 120,00 din, s čemer tudi dovoljujem, da se mi mesečni obroki po 20,00 din obračunavajo pri izplačilu mesečnega osebnega dohodka.

Datum Podpis

Naročilnico oddajte najkasneje do 25. januarja na UREDNIŠTVO ŽELEZARJA, ZPSZ, ŽELEZARNA JESENICE.

Smučarske palice

Neogibno potreben rekvizit za uspešno krmarjenje na snegu so vsekakor tudi dobre smučarske palice. Kakor tudi pri drugi opremi, tako je tudi na tem področju mnogo zmotnih mnenj, napačnih nasvetov in podobno. Vbadanje palic, s stališča uspešnosti smuke, predstavlja pomembno dodatno pomoč pri razbremenjevanju, v veliki meri pa pomaga pri ohranjanju ravnotežja. Pomen palic se je povečal še posebej v zadnjem času, ko je na pohodu francoska tehnika a la Russel, ali avalement po francosko, po naše pa tehnika sedečega zavoja. Predvsem pri počasni vožnji smučar prenese velik del teže na spodnjo palico.

Največkrat se greši pri izbiri dolžine! Se vedno lahko vidimo prodajalce po trgovinah, ki priporočajo kupcu tako dolge palice, da mu le-te segajo do pod pazduhe. Zaradi predlogih palic mora smučar visoko dvigniti roke, da palice sploh lahko vbada. Še več pa jih roke spusti in palice vlečejo za seboj po tleh.

Dolžina palic je najbolj odvisna od velikosti smučarja, pomembna pa je tudi osnovna preža in še nekaj manjših značilnosti, ki pa vplivajo v zelo majhni meri. Tekmovalci, ki smučajo v vse bolj nizki preži, uporabljajo krajše palice. Nedeljski smučarji z dokaj slabo fizično kondicijo tega niso sposobni, zato je njihova osnovna preža višja in palice primerno daljše. Če se spomnimo na problem izbiranja dolžine smučji vidimo, da je tam ravno obratno. Torej dober smučar daljše smučji in krajše palice, slabši smučar krajše smučji in daljše palice.

Za lažjo izbiro palic sem izdelal tabelo, za katero upam, da vam bo v pomoč pri izbiri dolžine. Decimalke naj vas nikar ne motijo, to je le posledica izračuna, ne pa kakšna posebna učenost. Ker tovarne izdelujejo palice, ki se ločijo po dolžinah po 5 cm, se odločimo za tisto, ki je najbližje tabelarni vrednosti. Lahko pa se odvijeta vijak na ročaju, ročaj snamete, nato se cev odžaga do zelene mere, v samo cev vtaknete originalen zamašek, ali pa lesenega, v katerega zvrzate na sredini manjšo luknjo, ker se drugače lahko zgodi, da z vijakom zamašek potisnete globlje v cev. (Upoštevajte debelino zgornje stene ročaja!)

Velikost smučarja v cm	Dolžina palic v cm
220	157,2
217,5	155,4
215	153,6
212,5	151,8
210	150
207,5	148,2
205	146,4
202,5	144,6
200	142,8
197,5	141,0

195	139,3
192,5	137,5
190	135,7
187,5	133,9
185	132,1
182,5	130,4
180	128,6
177,5	126,8
175	125
172,5	123,2
170	121,4
167,5	119,6
165	117,9
162,5	116,1
160	114,3
157,5	112,5
155	110,7
152,5	108,9
150	107,1
147,5	105,4
145	103,6
142,5	101,8
140	100
137,5	98,2
135	96,4
132,5	94,6
130	92,9
127,5	91,1
125	89,4
122,5	87,5
120	85,7
117,5	83,9
115	82,1
112,5	80,4
110	78,6
107,5	76,8
105	74
102,5	73,2
100	71,4

Naslednje vprašanje je kakovost palic, po čem se še ločijo dobre od slabih. Zelo pomemben del je ročaj, ki

naj bo primeren velikosti in obliki dlani, kar omogoča trden prijem, važno pa je tudi, da ne drsi. Ročajev lahko vidimo veliko vrst, toda funkcionalnost naj bi bila vedno pred izgledom. Pentlja naj ima možnost regulacije dolžine, ker predolga ali prekratka onemogoča dober prijem. Predvsem zadnje leto so nekateri proizvajalci prinesli novost, to je amortizer v ročaju palice, vendar izkazalo se je kot nepomembno in celo slabše. Tudi varnostne pentlje so že na razpolago. Odpele naj bi takrat, ko se palica zapne za korenino ali kaj podobnega.

Kovinska cev, lahko je tudi druga snov, naj bo čim lažja z ostro konico, kar omogoča dober vboj v led. Konice z več zobmi se niso obnesle, ker se med zobmi nabere led pa četudi mi palico zelo težko zapčimo v trdo snežno površino. Ob tej priliki še nasvet za daljše trajanje palic. Najpogostejše pride do zloma, če smučar z robniki zareže v cev, običajno malo nad krpljico. Zato cev zaščitimo z izoliranim trakom 12–20 cm od krpljice navzgor.

Pri krpljicah je potreben kompromis, ali neka srednja pot. Za trd, ali leden sneg so boljše manjše in zelo gibljive krpljice, zato da pri vboju na strmini palica ne spodleti. Za mehak sneg pa so večji in bolj polni, kar preprečuje preglobok vdor palice v sneg.

Janez Šmitek, prof.

Smučarske palice so nepogrešljive tudi na zimskih turah v gore

Planinsko društvo Jesenice se pripravlja na dvakratni jubilej

Skupaj s Planinsko zvezo Slovenije, ki se pripravlja na visok delovni in življenjski jubilej, osemdesetletnico 1893—1973, se tudi jeseniško Planinsko društvo skupaj s postajo GRS in alpinističnim odsekom pripravlja na svoj dvakratni jubilej.

Prve sicer skromne začetke planinstva na Jesenicah opazimo že v zgodnjih začetkih planinstva na slovenskem, ko se je pred 163 leti, 8. avgusta 1809, jeseniški kaplan Janez Dežman med prvimi povzpel na vrh Triglava in v objemu sreče in zadovoljstva ter ponosa zapisal: »nervozni moje veselje je na gorah!« Te besede jeseniškega zgodnjega pristopnika na vrh »očakov kranjskih siv'ga poglavarja«, Triglav, so dolga leta, do današnjih dni opogumljale množica ljubiteljev in obiskovalcev gora!

Starosta slovenskih planincev, France Kadilnik je bil tesno povezan z jeseniškimi planinci, saj so mu v znak hvaležnosti zgradili in slovesno otvorili že leta 1905 prvo slovensko planinsko postojanko, Kadilnikovo kočo na vrhu cvetoče, razgledne in ogrožene Golice.

Delovni ljudje iz zakajene in zaprašene doline med Mežakljo in Golico so zgodaj občutili veliko življenjsko potrebo po prijetnem in koristnem razvedrilu na svežem zraku, soncu, v gorah.

Deset let po ustanovitvi prvih samostojnih slovenskih planinskih organizacij, leta 1893 v Ljubljani, Kamniku in Mozirju — Gornjem gradu in osem let po ustanovitvi Planinskega društva v Radovljici (1895) ter komaj štiri leta po ustanovitvi Slovenskega planinskega društva v Kranju (1899), so se tudi na Jesenicah in v drugih krajih in vaseh v Dolini gorniki prebudili ter začeli misliti na ustanovitev samostojne planinske organizacije. Misli in želje so kmalu dozorele v potrebe in 19. aprila 1903 so delovni ljudje, narodno zavedni, pravi, iskreni ljubitelji gora iz

Doline na Jesenicah ustanovili Slovensko planinsko društvo za ves tedanji kranjskogorski sodni okraj, ki je segel od Radovljice do Bele peči, t. j. do nekdanje kranjsko koroške meje.

Planinci iz Zirovnice, Javornika, Koroške Bele, Jesenic, Hrušice, Dovjega in Mojstrane, Kranjske gore, Podkorena, Rateč in Bele peči so tedaj hitreje in močneje zavrteli razvojno kolo planinstva pod Triglavom, Škrlatno, Razorano, Prisojno in Poldasnjjo goro. Bili so pravi nasledniki bohinjskih pionirjev našega planinstva. Planinci iz Doline so morali tedaj v težkih časih našega preporoda v skrajno težkih pogojih delati hitro in preudarno. Združili so vse zdrave in progresivne sile in skupaj z Jakobom Aljažem in doktorjem Josipom Tičarjem v Ratečah, Kranjski gori, Mojstrani in na Jesenicah zavihali rokave in prijeli za krampe in lopate. Uresničili so načrte Piparjev, ki so leta 1892 z vrha Stola zaklicali: »Vzdramimo se!«

Planinsko društvo Jesenice je že navezalo najtesnejše stike z ostalimi planinskimi društvi, kolikor jih je v poznejših letih izšlo iz istih korenin.

Naše Planinsko društvo je v jubilejnim letu prevzelo pobudo za številne delovne akcije, plezalno alpinistične šole, tečaje, tabore, predavanja, izlete in odprave, kulturnoprosvetne in zabavne prireditve na območju nekdanjega kranjskogorskega sodnega okraja. Sosednja matična planinska društva na Javorniku, Mojstrani in Kranjski gori so toplo pozdravila iniciativo.

Uvodna prireditev v jubilejno leto bo vsakoletni zimski množični pohod na Stol, drugo leto že osmi. V spomin na 31. letnico velike bitke 40 prvoborcev s preko 2000

Nemci in domačimi izdajalci 20. februarja 1942 na Stolu, bo letošnji pohod 18. februarja.

Tekom leta se bodo v raznih krajih naše občine zvrstile še številne planinske, množične in družbene prireditve, akademije in nastopi pevskih zborov, zabavnih ansamblov in godb. Posebnost jubilejnega leta bo tudi posebna jeseniška številka Planinskega vestnika, v kateri bodo sodelovali naši najboljši planinski pisatelji Ciril Praček, Anton Blažej, Janž Krušic, Uroš Župančič, Marko Butinar, Pavle Dimitrov, Mitja Košir in drugi, ki znajo koristno rabiti besedo in pero. To posebno številko Planinskega vestnika bodo obogatili s svojimi prispevki tudi naši odlični planinski fotografi: Matevž Mikelj, Jaka Čop, Valodij Stojan in Milan Polak.

Slikarji, planinski krajinarji bodo uredili posebno planinsko razstavo, na kateri bodo prikazali svoja najboljša dela iz dveh slikarskih kolonij, ki jih je organiziralo in financiralo jeseniško planinsko društvo na Vršiču. Društvo pa bo v jubilejnim letu razvilo tudi svoj prapog in izdalo društveni znak.

Višek slovesnosti v jubilejnim letu pa bo vzdava temeljnega kamna za nov, jeseniški planinski objekt ali na Golici (spodnja koča) ali na Rožci, ali na čudovitem, razglednem Slemenu pod Mojstrovko, nad Planico ali pa pod Špičko.

Z namenom pomladitve in pomnožitve članstva bo PD v jubilejnim letu pripravilo cikle kvalitativnih predavanj in množičnih, rekreativnih izletov in vzponov v domače in tuje gore!

NAMIZNI TENIS

Uspeh Murove v kvalifikacijah

Namiznoteniška ekipa MUROVE se je v soboto 23. decembra v Ljubljani v hali Tivoli, udeležila kvalifikacij za vstop v V. oziroma v VI. skupino republiške namiznoteniške lige. Kvalifikacij se je udeležilo 11 ekip, ki so bile razdeljene v tri skupine. Ekipa Murove je bila v prvi skupini v kateri so bile še ekipa INGRAD Celje, Moste Ljubljana in Preserje. Po dokaj dobri igri v vseh treh dvobojih je dosegla naslednje rezultate:

Murova : Moste 5:0, Murova : Ingrad 2:5, Murova : Preserje 5:0.

Dvema zmagama in enim porazom je v svoji skupini ekipa Murova dosegla drugo mesto, ter si tako priborila pravico nastopa v V. slovenski ligi.

Vstop v namiznoteniško ligo je eden največjih uspehov, kar jih je mlada ekipa Murove dosegla v kratkem času svojega delovanja. Ekipa je z velikim uspehom dosegla nastopa še v gorenjski ligi, kjer si deli prvo mesto z ekipama Sava iz Kranja in Žabnice. Za uspehe, ki jih je ekipa dosegla, ima zaslugo neutrudljivi vodja in trener ekipe Franc Ravnikar. Poleg tega se ukvarja še s finančnimi problemi, ki jih je veliko, čeprav si večino stroškov potovanja krijejo igralci sami, kajti pomoči od drugod ne dobijo.

V kvalifikacijah v Ljubljani so za Murovo nastopili: Franc Ravnikar, Peter Filipovič, Dušan Hafner in Franci Šranc. D. R.

ŠAHOVSKE NOVICE

~ Jesenice v I. slov. ligi

V nedeljo 24. decembra je bilo odigrano zadnje kolo II. slovenske šahovske lige zahod. V zadnjem kolu se je jeseniško šahovsko društvo srečalo s šahisti šahovskega društva Nanos iz postojne in prepričljivo zmagalo s 6 1/2 : 3 1/2. S to zmago so se uvrstili v I. slovensko šahovsko ligo zahod, v kateri nastopa osem moštev, med njimi poleg Jesenic še: šahovsko društvo Borec iz Kranja, ki že nastopa v tej ligi. Če pa se bo v I. slovenski ligi obdržalo tudi šahovsko društvo iz Radovljice, bo to nedvomno velik uspeh gorenjskega šaha za katerega razvoj ima nedvomno veliko zaslug tudi jeseniško šahovsko društvo. Zanimivo je, da so naši šahisti, v vseh srečanjih izšli kot zmagovalci in so tako nesporno najboljše moštvo v

II. slovenski ligi zahod, čeprav so se zaradi točkovnega sistema uvrstili na drugo mesto za ŠD Cerkljica.

Naši šahisti so zbrali 31 1/2 točke in izgubili 18,5 točke, kar je nadvse zadovoljivo. To kaže, da jeseniški šah po dolgem času mrtvila ponovno dobiva moč in ugled, ki ga je v preteklosti že imel, čeprav je potrebno poudariti, da kvaliteta šahovske igre napreduje.

Za domače društvo so na nedeljskem srečanju nastopili in dosegli naslednje rezultate: Branko Zorko — 1, Lado Krajnik — 1, Ivan Pavlin — 1, Anton Krničar — 0, Bogo Košir — 1, Janko Korošec — 1, Marija Svetina — 0, Ada Rabič — 0, Ivo Kostanjšek — 1 in Mirsad Zaimović — 1/2.

J. Z.

Prvi del prvenstva Slovenije v kegljanju na ledu — 1. liga

V nedeljo 24. decembra, je bilo na Jesenicah v športni dvorani Podmežakljo, v organizaciji Zveze za kegljanje na ledu Slovenije in v izvedbi kegljaškega kluba na ledu Jesenice, moštveno prvenstvo Slovenije — I. liga.

Nastopilo je 11 moštev iz klubov: Jesenice, Bled in Kranjska gora.

Uvrstitve po prvem delu tekmovanja je naslednji: 1. Jesenice — Rozman 14 točk (1240, Rozman, J. Hafner st., Hafner ml., Šapek, Kozjek), 2. Jesenice — Murka 14 točk (1190, Drinovec, Klinar, Koblar, Božič, Sodja), 3. Balnarski klub Jesenice 12 točk

(1202, Rozman F., Pulec, Plesničar, Kapus, Grabnar), 4. Jesenice — Univerzal 12 točk (1190, Babnik, Lužnik, Petrovič, Zgavc, Carman), 5. Jesenice — Sava I. 11 točk (1610, Pogačnik, Zupančič, Stevič, Baza, Popović), 6. Bled — Ulčar 11 točk (1200), 7. Bled — Potočnik 10 točk (1090), 8. Bled — Kokalj 10 točk (0,912) itd.

Drugi del tekmovanja bo 14. januarja 1973 na Bledu. Ta del tekmovanja bo odločal o moštenem prvaku Slovenije in bo še posebno zanimivo zaradi velike izenačenosti moštev. E. D.

V Jasni pri Kranjski gori je že deset dni zamrznjeno malo jezerce. Ob sobotah in nedeljah je na njem vse živo. Led tudi čisti in poliva. Drsanje na tem prostoru je brezplačno.

HOKEJ NA LEDU

Jugoslavija (ml) :
Toronto (izseljenci
Kanada) 4:9
(3:2, 0:1, 1:6)

Mladinska reprezentanca Jugoslavije, ki je na skupnih pripravah na Jesenicah, je odigrala prijateljsko tekmo z reprezentanco slovenskih izseljencev iz Kanade. V precej ostri in zanimivi tekmi so se fizično mnogo slabši mladinci dolgo časa uspešno upirali in ob koncu celo nekoliko previsoko izgubili srečanje. Dve tretjini so mladi igralci Jugoslavije uspešno ustavljali napade izredno ostrih gostov, ki so pokazali pravi kanadski hokej, poln ostrih štartov, ki pa je včasih prehajal celo v grobosti. V tem času so si mladinci ustvarili precej priložnosti pred vrati gostov, ki pa jih niso znali izkoristiti, ali pa jim je preprečil izredni vratar gostov. V zadnjem delu tekme pa so mladi nekoliko popustili in prejeli nekaj poceni golov. Ob koncu tedna odhaja mladinska reprezentanca na mednarodni turnir v Švico, kjer jim želimo veliko sreče, borbenosti in dobro uvrstitev.

Gole za Jugoslavijo so dosegli: Pristov 2, Hafner in Letša 1.

Medveščak :
Jesenice 2:3
(0:0, 2:0, 0:3)

V tekmi za alpski hokejski pokal so jeseničani gostovali na vročem terenu v Zagrebu. V novo zgrajeni športni dvorani je naša ekipa doživljala zelo težke trenutke in le s težavo na koncu odnesla iz Zagreba zmago. Ekipa je nastopila v Zagrebu z nekaj poškodovani-

mi igralci, ki niso zaradi poškodb in boleznih trenirali že nekaj časa. To pa se je tudi poznalo na igri našega moštva, ki je bila v prvi in drugi tretjini zelo slaba in so imeli igralci Medveščaka v tem delu izrazito premoč na igrišču. Rezultat te premoči je bilo tudi vodstvo Zagrebčanov 2:0, ki je trajalo vse do 44. minute tekme. V tem času je moral tudi poškodovani vratar Knez nekajkrat zelo energično intervenirati in je en sigurni zadetek branil celo z glavo ter pri tem dobil novo poškodbo. Nato pa se je naše moštvo le nekoliko zbralo in v dveh minutah nadoknadilo zamujeno z goli Eržena in Beravs. Ko pa je že vse kazalo, da se bo srečanje končalo neodločeno, pa je mladi Hafner v zadnji minuti tekme preigral celotno obrambo Zagrebčanov in dosegel zmagoviti zadetek za naše moštvo. Minimalna zmaga v Zagrebu pa daje ekipi Jesenice upanje, da se bo uvrstila v nadaljnje kroge, seveda pa bo še potrebno to dokazati v soboto 30. decembra, ko bo na igrišču Podmežakljo povratno srečanje z ekipo Medveščaka.

Srečanje v Zagrebu je bilo odigrano v novo zgrajeni dvorani, žal pa je bilo odigrano pod nemogočimi pogoji, saj je srečanje zelo motila nešportna publika, ki je metala na ledeno ploščo petarde. Le malo je manjkalo, da srečanje ni bilo predčasno zaključeno, kar pa bi sodnika lahko z vso pravico napravila. Ravno zato pa tudi na Jesenicah ponovno apeliramo na publiko, da se omeji na športno bodrenje in prosimo, da naj nikar ne mečejo petarde na ledeno ploščo, ker s tem lahko samo škoduje domači ekipi.

bef

Treningi alpskih smučarjev ŠD Jesenice

V letošnji sezoni so se alpski vseh kategorijah zgodaj začeli pripravljati s kondicijskimi treningi in bili fizično pripravljeni za trening na snegu.

Nesigurno vreme in primanjkovanje denarnih sredstev, nista dovoljevala rizika oziroma predčasne rezervacije v inozemstvu za planirani trening. Le del članov oziroma mladincev smo vključili v skupni trening z državno reprezentanco v Koprunu na stroške društva.

Konec novembra smo računali, da bo sneg že na naših terenih, toda razen nekaj treningov v Črnem vrhu nam je dež in odjuga pobrala še ostali sneg in nadaljnji treningi doma so bili onemogočeni.

Zvedeli smo, da je v višjih legah v inozemstvu vsaj del

na možnost treninga, kjer žičnice delajo. Prvo smo poskusili na kaninu, toda proga je bila slaba tako, da so na treningu zelo uničili smuči. Zatem so šli v Wassfeld, kjer so bili najboljše pogoji in trening odličen saj so dnevno naredili do 18 voženj veleslalom na 2000 m dolgi progi. Toda preko 200 km slabe in poledenele ceste je bil prevelik riziko in napor za enodnevni trening.

Za trening slaloma so se odločili za Gorlitz, kjer je severna stran primerna, ugoden pa je tudi prevoz.

Smučarsko društvo je vsem financiralo dnevno karto za žičnico in del vožnje, medtem ko so vse ostalo smučarji financirali sami. To je le delna rešitev treninga, dokler ne bo snega na naših terenih.

Jeseniški smučarji pred sezono

V zadnjem železarju z dne 22. decembra smo lahko prebrali, da manjka smučarjem snega in denarja. Za moderni smučarski trening mora ležati snega pod žičnicami, sicer trening ni najboljši. Pod žičnicami ga v Sloveniji ni trenutno še nikjer dovolj, nad 1500 m ga je pa dovolj za vadbo brez žičnic, ki je res da slabša, toda boljše je nekaj kot nič.

Jeseniški smučarji so letos, recimo v primerjavi z zagrebškimi, takorekoč na psu. Smučarji mladosti imajo od zgodnje jeseni do sedaj že štirideset dni vadbe na snegu, kar pomeni okroglo tisoč presmučanih kilometrov. Ta obseg vadbe je v današnjih razmerah približno minimum vadbe na snegu za mednarodne nastope.

Glede na to, da smo na Jesenicah zancemarili vadbo v letošnji predsezoni, lahko pričakujemo, da se bodo tekmovalci drugih močnih klubov Jesenicam še bolj približali. Do neke mere letos morda še ni potrebno biti plat zvona, vsekakor pa nas bo konkurenca v dveh letih prehitela, če ne bo drugače in boljše zagrabil.

Ugotovitve uprave ŠD so bile stvarne in skoraj zadržane, brez vsakih čustev.

Nekaj tu ni v redu. Ni finančnih sredstev. Zelo suhoparna ugotovitev. Brali smo, da so tekmovalci za nedeljsko vadbo sami žrtvovali precejšen del stroškov. Tolična prizadevnost imponira gotovo vsakomur, ker izdaja idealizem. Kljub temu bi dejal da idealizem s to gesto še ni do konca izčrpan. Naše tekmovalce vidimo pri vadbi samo če jih pripelje kombi na smučišče in če tam deluje žičnica. Nikjer in nikoli ne srečaš posameznikov, da bi vadili iz lastnega nagiba na smučiščih poleti, ali pozimi. Tekmovalec, ki ga vse leto ne srečavaš pri individualnih naporih za izboljšanje stanja njegovih sposobnosti, naredi najboljšo, da preneha s tekmovalcem. Samo lastna prizadevnost v povezavi z organizirano skupinsko vadbo privede do uspeha. Ravno, kot je premalo samo organizirana skupinska vadba, je premalo v današnjem času individualno proizvajanje, torej podčrtavam prejšnji stavek.

Stroški za uspešno vadbo so za današnjega smučarja tako visoki, da jih ne zmorejo niti najboljše situirani starši. Glede na to, da se v alpsko tekmovalno smučanje vloženi denar vrača skozi športno industrijo in turizem nazaj, vlagajo povsod po svetu v to »Potujočo reklamo«, ogromne denarje. Npr.: Gašperšič je bil, kot smo brali, na neki važni mednarodni prireditvi peti v kombinaciji.

»Kdo je ta Gašperšič? ... »Aha Jugoslovane ... Kašne smuči ima? ... »Aha, Elan ... te smuči morajo biti drage!«

Tako nekako tečejo te stvari po svetu s turizmom, (kajti tam v Jugoslaviji morajo biti lepa smučišča, če imajo dobre smučarje) in športno industrijo!

In v čem je sedaj tisto, kar na Jesenicah nekaj ni v redu. Jesenice so za smučanje in hokej isti pojem kot Jugoslavija. Ponosni smo na to in lahko smo ponosni. Hokej podpiramo kot je to potrebno in pravilno, smučanje pa ne, če ne morejo tekmovalci niti na najpotrebnejšo vadbo. Pri tem pozabljamo, da je smučanje masovni šport, ki prinaša koristi narodno obrambni sposobnosti, športni industriji, gostinstvu itd.

In to prosim, niti ni nobena demagoška fraza, marveč tako živa in poznana resnica, da jo vsakdo sam dobro pozna! Nikakor ne moremo direktno trditi, da smo nekaj storili za masovni šport, če dajemo težke milijone za hokej in hokejsko moštvo. V isti sapi pa poudarjam, da je pravilno, da podpiramo hokej, kot smo ga dosedaj, toda ne zapostavljajmo in ne zanemarjajmo smučanje. Samo zato je bila izrečena in zapisana trpka resnica primerjave med smučanjem in hokejem. Jesenice naj napredujejo tako v hokeju, kot v smučanju, v ponos Jesenic in Jugoslavije.

A. B.

Cuznar prepričljivo prvi na Pokljuki

Vsi skakalci, ki niso v ČS-SR na treningu A-representance, so se v nedeljo zbrali na Pokljuki in prvič v novi sezoni na snegu pomerili svoje moči. Tekmo je organizirala Smučarska zveza in je imela namen predvsem ugotoviti, kakšno je stanje pri mladincih pred začetkom večjih tekmovanj. Ti so se letos pripravljali razmeroma dobro, saj so bili trikrat na plastični skakalnici v Reif am Winken, ko pa je bila zgrajena plastična skakalnica v Ljubljani pa so lahko trenirali doma. Račun je jim je prekrizal sneg, saj so imeli med treningom na plastiki in skakanjem na snegu prevelik presledek. Kljub temu pa je bilo njihovo skakanje na prvi pregledni tekmi na Pokljuki kar solidno. To velja posebno za Cuznarja, ki je zelo prepričljivo zmagal, čeprav je šele prvo leto starejši mladinec. Odlikuje se predvsem z elegantnim slogom in daljavami, ima pa šibko točko v doskoku. Ko bo to popravil in če bo napredoval kot dosedaj, lahko upamo, da bomo sčasoma spet dobili pri jeseniškem klubu tekmovalca, ki se bo potegoval za mesto v reprezentanci.

Poleg mladincev so imeli pregledno tekmo tudi vsi člani, ki so doma. Po pričakovanju je zmagal Janez Jur-

man, dolgoletni reprezentant, ki pa je zaradi službenih obveznosti moral odreči sodelovanje v reprezentanci. Precej dela pa je imel z Rakarjem, ki počasi prihaja v formo, ki jo je imel pred dve letoma. Tudi drugi člani kot Dovžan, Prešeren, Klinar in Krznarič so startali v novo sezono kar zadovoljivo, škoda je le mlajšega mladinceva Rožiča, ki je imel gripo in ni mogel pokazati svojega napredka od lanskoletne sezone.

Rezultati: mlajši mladinci: 1. Tršar (Logatec) 184,2 (42, 42 m), 2. Kajzar (Idrija) 178,8 (40, 40,5 m), 3. Aržel (Ilirija) 157,6 (36, 36,5 m).

Starejši mladinci: 1. Cuznar (Jesenice) 204,1 (44, 43,5 metra), 2. Turk (Logatec) 183,6 (41, 41,5 m), 3. Križar (Sentvid) 175,1 (40, 40 m), 6. Zupan (Jesenice) 171,8 (40 38,5 m).

Člani: 1. Jurman (Ilirija) 201,9 (42,5, 44,5 m); 2. Rakar (Jesenice) 198,9 (42, 42,5 m), 3. Mlakar (Logatec) 189,6 (41,5, 42 m), 4. Dovžan (Jesenice) 185,6 (41, 41,5 m), 5. Nah-tigal (Ilirija) 181,3 (40, 40,5 m) 6. Koprivšek (Ilirija) 180,4 (39,5, 40 m), 7. Prešeren (Jesenice) 179,3 (41,5, 41,5 m); 8. Kolenc (Ilirija) 178,8 (40,5, 40 metrov), 9. Klinar (Jesenice) 172,1 (39, 38,5 m); 10. Krznarič (Jesenice) 171,8 (40, 40,5 m).

ČESTITKA

Šahisti združeni v šahovskem društvu Jesenice, želijo vsem delovnim ljudem samoupravnim in izvršnim organom Železarne, športnim organizacijam in predstavniškim organom občine Jesenice, srečno in uspešno novo leto 1973.

Odbor šahovskega društva

ČESTITKA

Vsem prijateljem smučanja, posebno pa delovnemu kolektivu Železarne kot patronu, želimo srečno novo leto 1973 z najlepšimi željami še za nadaljnji napredek železarne.

Smučarsko društvo Jesenice

Kaj bomo gledali v kinu

Kino RADIO

30. decembra, nemško-jugoslovanski CS barvni film ob 15. uri WINNETOV IN OLD FIREHAND, režija Alfred Vohrer, v glavni vlogi Lex Barker Pierre Brice,

30.-31. decembra, italijanski CS barvni film ob 17. in 19. uri PRIHAJA SABATA, režija Tulio De Micheli, v glavni vlogi Anthony Steffen,

1.-2. januarja, angleški barvni film ob 17. in 19. uri KRI IZ SARKOFAGA, režija Seth Holt, v glavni vlogi Andrew Keir,

3. januarja, italijanski barvni film ob 17. in 19. uri STIRJE NA DOPUSTU, režija Florestana Vancini, v glavni vlogi Bibi Anderson,

4.-5. januarja, nemški barvni film ob 17. in 19. uri JAVNA HIŠA, režija Alfred Weidenmann, v glavni vlogi Karin Jacobsen,

6. januarja, italijanski barvni film ob 17. in 19. uri MEHIKA V PLAMENU, režija Felipe Casal, v glavni vlogi Antonio Agvila.

Kino PLAVŽ

30.-31. decembra, angleški barvni film ob 18. in 20. uri KRI IZ SARKOFAGA,

31. decembra, nemško-jugoslovanski CS film ob 10. uri WINNETOV IN OLD FIREHAND,

1.-2. januarja, italijanski CS barvni film ob 18. in 20. uri PRIHAJA SABATA,

3.-4. januarja, angleški barvni film ob 18. in 20.15 VOHUNKA LILI DARLING,

5. januarja, italijanski barvni film ob 18. in 20. uri STIRJE NA DOPUSTU,

6. januarja, ameriški italijanski CS barvni film ob 18. in 20. uri POGON ZA 100.000 DOLARJEV.

Kino DOVJE MOSTRANA

30. decembra, ameriški barvni film UMORI V ULICI MORG,

31. decembra, italijanskošpanski CS barvni film OSLADNI REVOLVER.,

6. januarja, angleški barvni film KRI IZ SARKOFAGA.

KRANJSKA GORA

30. decembra, italijanski španski CS barvni film OSLADNI REVOLVER,

31. decembra, angleški barvni film VOHUNKA LILI DARLING,

1. januarja, angleški barvni film HUDICEVI DVOJCICI,

2. januarja, nemško-jugoslovanski CS barvni film WINNETOV IN OLD FIREHAND,

3. januarja, angleški barvni film KRI IZ SARKOFAGA,

4. januarja, italijanski barvni film STIRJE NA DOPUSTU,

6. januarja, italijanski CS barvni film PRIHAJA SABATA,

Kino DELAVSKI DOM NA JAVORNIKU

30. decembra, francoski barvni film ob 19. uri NIKOLAS PHILIBERT V VOJNI IN LJUBEZNI,

31. decembra, nemško-jugoslovanski CS barvni film ob 17. uri WINNETOV IN OLD FIREHAND,

31. decembra, ameriški barvni film ob 19. uri UMORI V ULICI MORG,

2. januarja, angleški barvni film ob 19. uri HUDICEVI DVOJCICI,

3. januarja, italijanski CS barvni film ob 19. uri PRIHAJA SABATA,

6. januarja angleški barvni film ob 19. uri VOHUNKA LILI DARLING.

Gledališče

SOBOTA, 6. 1. 1972 ob 19.30 Angelo Beolco-Ruzzante: VDOVA IZ ANKONE — komedija v dveh dejanjih — Gostovanje SNG DRAME iz Ljubljane.

Vse ljubitelje gledališča opozarjamo na gostovanje ljubljanske DRAME na Jesenicah z duhovito komedijo KONE. Nastopajo sami znani Ruzzanteja: VDOVA IZ ANKONE in odlični igralci. Za vlogo starca SJOR TOMAŽA je priznani gledališki igralec RUDI KOSMAC dobil letošnjo Severjevo nagrado.

VLJUDNO VABLJENI!

Vstopnice lahko rezervirate po telefonu na številko 81-260.

Zahodnonemški film — satira JAVNA HIŠA, je z ironijo obarvana komedija o priletni prostitutki in njeni želji, da bi postala upoštevana meščanka. Film je na sporedu v naših kinematografih.

ZAHVALA

Ob smrti naše drage žene, sestre in svakinje

JULKE TARMAN

se iskreno zahvaljujemo sorodnikom, prijateljem in znancem, ter drugim, ki so z nami sočustvovali, pokojnici poklonili vence in cvetje in jo pospremili na zadnji poti.

ZALUJOCI: mož Franc, sestre in brata z družinami ter ostali

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru valjarne bluming — adjustaža, se najlepše zahvaljujem za prejeto darilo.

Ivan Otoničar

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru elektrodne obrata se iskreno zahvaljujem za lepo in praktično darilo, katerega sem prejela ob odhodu v pokoj.

Marija Pretnar

ZAHVALA

Prav iskreno se zahvaljujem sindikalnemu odboru za prejeto darilo, ki so mi ga poklonili na obnem zboru RTA.

Franc Andoljšek

ČESTITKA

Delovnim enotam OTK, elektrodni oddelku, kakor tudi celotnemu kolektivu železarne Jesenice želim srečno in uspehov polno novo leto 1973.

Anica Vovk upokojenka

NOVOLETNA ČESTITKA

Delovnemu kolektivu železarne čestitata ob novem letu 1973 in želita veliko delovnih uspehov sodelavca — sedaj vojaka.

JORDAN STOJANOV in JANKO RABIC

ČESTITKA

Kolektivu obrata plavž in vsem upokojemcem želim srečno novo leto 1973.

Ivan Žust upokojenec

JUGOBANKA — ekspozitura Jesenice obvešča svoje komitente, da bo od 25. decembra dalje poslovala po novem delovnem času in sicer: vsak dan od 7. do 19. ure neprekinjeno ob sobotah od 7. do 11 ure

VARCUJTE PRI JUGOBANKI!

OBVESTILO POTROŠNIKOM

Trgovska podjetja: Delikatesa, Rožca in Zarja ter enota Specerije Bled, Supermarket Jesenice, obveščajo cenjene kupce o poslovnem času samopostrežnih in drugih trgovin s prehrabnim blagom ob novoletnih praznikih:

- v soboto, 30. decembra, bodo odprte vse samopostrežne in tudi druge trgovine s prehrabnim blagom ves dan, brez običajne opoldanske prekinitve,
- v nedeljo, 31. decembra in v ponedeljek, 1. januarja bodo trgovine zaprte,
- v torek, 2. januarja, pa bodo vse trgovine s prehrabnim blagom (samopostrežne in klasične) odprte od 7.30 do 11. ure. Tega dne bo v trgovinah na razpolago tudi zveže mleko in kruh.

Priporočamo kupcem, da za novoletne praznike pravočasno kupijo vse, kar potrebujejo, zato smo trgovine bogato zalozili z raznovrstnim blagom.

Hkrati trgovski delavci voščijo vsem občanom, še zlasti pa kupcem, zdravo in uspeha polno novo leto 1973.

OBISK DEDKA MRAZA NA PLAVŽU

V soboto, 30. decembra okoli 15. ure popoldan bo obiskal naselje Plavž dedek Mraz s svojim spremstvom. Sprevod dedka Mraza bo šel po Tavčarjevi cesti, Cesti revolucije, Cesti m. Tita in Bokalovi ulici. Dedek Mraz se bo ustavil s svojim spremstvom pred domom igre in dela na Plavžu, samopostrežno trgovino na Bokalovi ulici in pred Čufarjem, kjer bo obdaroval najmlajše prebivalce naselja Plavž.

Mamice, pripeljite svoje ljubljence, da vidijo in pozdravijo dedka Mraza.

Vabijo družbeno-politične organizacije DPM, KS in SZDL Plavž.

OBVESTILO BOLNICE

Uprava Bolnice na Jesenicah, nam je sporočila, da do nadaljnjega niso dovoljeni obiski bolnikov v vseh oddelkih bolnice na Jesenicah.

Izjemno bodo dovolili obiske pri bolnikih v ponedeljek, 1. januarja 1973, od 13. do 14. ure. Vstop k bolnikom bo možen samo svojcem, ki so popolnoma zdravi.

Uprava bolnice Jesenice

ČESTITKA

Partizanski odred Jeklarjev se zahvaljuje vsem številnim simpatizerjem, prijateljem in znancem, ki so v letu 1972 z njim uspešno sodelovali in na kakršen koli način pomagali pri obnovi taborniške opreme in pri izpolnjevanju drugih nalog tabornikov, obenem pa jim čestita in želi v novem letu 1973 veliko sreče, zadovoljstva in uspehov.

Partizanski odred Jeklarjev

NOVOLETNA ČESTITKA

Vsem ljubiteljem zborovskega petja in še posebej delovnim organizacijam ter družbeno političnim organizacijam, ki so nam v letu 1972 pomagali pri izvedbi naših akcij se iskreno zahvaljujemo, v novem letu pa želimo veliko sreče, uspehov in zadovoljstva.

Pevski zbor Jesenice

ČESTITKA

Srečno, zdravo in uspešno novo leto 1973 želimo vsem invalidom.

MDTII Jesenice in podružnica T I Jesenice

RAZPIS

Odbor šahovskega društva Jesenice

RAZPISUJE

v nedeljo, 31. decembra 1972, ob 9. uri v šahovskem domu (za Jelenom) odprti nagradni BRZOPOTEZNI novoletni turnir.

Odbor

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru transport se najlepše zahvaljujem za denarno pomoč v času mojega bolovanja. Obenem pa se vsem sodelavcem iskreno zahvaljujem za poklonjena darila in obiske v času zdravljenja v bolnici Jesenice.

Iskrena hvala.

Stane Žgajnar

ZAHVALA

Članom sindikalnega odbora površinske obdelave valjarne Bela, se iskreno zahvaljujem za obisk na domu in za prejeto darilo.

Obenem želim celotnemu kolektivu srečno in uspešno novo leto 1973.

Jerica Zvan c. M. Tita 4 a

	ČESTITKA	SVETILKA S STEKLE- NIM OBIŠEJEM	PRAŽIVAL	KAZALNI ŽAIMEK	OSAMEL	AMERIŠKA AGENCIJA ZA RAZI- SKOVO VESOLJA	KLDOB SE VIVARJA S ČLOVEKO- SLOVJEM		OSIDIRANJE	PLOŠČICA PRI HOREJ PO domače	OTOČJE V TIHEM OCEANU	OBRAT V ŽELEZARNI
KISLA VODA								12	OBLAGA			
MUSLIMAN- SKI POST									KLICE			
FIGURA PRI ČETVORNI				KONICA GRŠKI UČENJAL					KDATKA IGRA			
SOJITELJ ČEBEL									AVTOM. OZNAKA ITALIJE	UROŠ NOVAK VRSTA GLICERINA		
ŽNAČAJ						SAMOGLAS. MINERAL IZ AVALE			NEVESTINA OPRAVA PRAJNI PRAŠEK			
OŠEBNI ŽAIMEK			SLADKOVOD- NA RIBA				PREGOVOR		MOČNO DEŽEVJE AVTOM. OZN. TITOGRADA			
OSLOV KLAS			POSODA ZA UMIVANJE NAUK O GLASOVNIH					PTIČI			VEŽNIZ	
KEMIČNI ZNAK ZA DUŠIK		EARLYUČEN IZVIR						REKA V SEV. ITALIJI CIRKUSKI ARTISTI			RIMSKA BO	
PREGOVOR					TRLOVSKI PROSTOR OTOK V FILIPINIH				POCAN STROJ, NAPRAVA		KEM. ZNAK ZA JOD POSEBNA HRANA	
MOŠKI POTOMEČ				MICLJAJ GOZDNA ŽIVAL				ORIENTALSKI PRAŠEK ZA LASE AVTOM. OZN. KUVINE		VERDIJEVA OPERA Ž. IME		
ODDELEK						KRAJ NA GORENJSKEM HEENAKA SAMOGLASH.				MLEČNI IZDELEK		
SAMOGLAS- NIK		ETUI, TOK TRDONEB- NIK			PREBIVALEC OTOKA MIK					BARVA KORE SAMOGLAS- NICE		
VRSTA SOLATE								SOGLASNIK OSAMLJEN	VESOLJSKI IZSTRELEK SOGLASNIK			
NAMEN, NAKLEP						ZELENICA V PUŠČAVI ... ZOLA				Ž. SONČNI BOG STARA DOLŽIN. MERA		IGRA S KARTAMI
OLGA (krajše)				ZAPOR PREBIVALEC ŠKOTSKE					MATERIJA NIKOLA TESLA			AVTOM. OZN. PORTUGAL. LETNI ČAS
KEMIČNI ZNAK ZA NATRIJ			ŠTEFAN OBID ŽUŽELKE Z BOLEČ. PIKOM			REKA, KI TEČE SKOZI FRANKFURT NEDESNICA			NAZNANILO NAZIV			
KOPNO ODDANO Z MORTJEM					DEŠNI PRI- TOK DRINE SOGLASNIK IN SAMOGL.			IME POTOP- LJENE LADJE VELIKANKE RIMSKA 401				
POZNI OBISKOVAL- LEC									LUČAJ SOGLASNIK		OŠEBNI ŽAIMEK PREDLOG	
NADALJE- VANJE ČESTITKE												

Razpis za nagradno križanko

Današnja skandidavska križanka je nagradna. Za reševalce s pravilnimi rešitvami, razpisujemo naslednje nagrade:

ena nagrada	100 din
dve nagradi po	70 din
tri nagrade po	50 din
štiri nagrade po	30 din

Vsak lahko sodeluje pri žrebanju le z eno rešitvijo, ki naj jo pošlje v kuverti, na katero poleg naslova Uredništvo Železarnja napišete še nagradna križanka.

Rešitve vpišite v izrezan lik križanke s tiskanimi črkami in čitljivo ter nam jih pošljite do vključno 10. januarja 1973 do 12. ure. Rešitvam ne prilagajte nobenih drugih dopisov.